

MAGYAR

BULLETIN OF THE
HUNGARIAN COMMUNITY
IN NEW ZEALAND
NOVEMBER 2010

“TIMELESS BALANCE” – BY DANIELLA SASVÁRI MARKOVITS
finalist in the 2010 Montana World of WearableArt Awards Show

Borító: „IDŐTLEN EGYENSÚLY” - SASVÁRI MARKOVITS DANIELLA DÖNTŐS ALKOTÁSA,
2010 Montana World of WearableArt Awards Show

Hungarian Historians
- István Ladányi
8

Múlt-kor:
1956
4-7

Képes ajánló

PICTURED HERE

are some of the articles featured in this issue

Recent News
from Hungary
32-34

Barangoló:
Balaton déli partja
26, 28

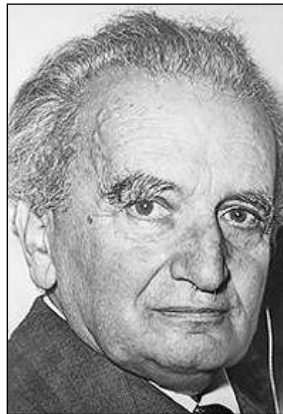
Wanderlust:
Lake Balaton's
southern shores
27

Napló részletek –
Diary Excerpts
- Steiner Erzsébet
16-19

Szellemi értékeink:
Füst Milán
22-23
Hungarian Poets:
Milán Füst
24

Famous Hungarians:
Theodore von Kármán
- Paul Hellyer
10-11

Levél Magyarországról
- Murzsa András
12-13

Halottak
napjára
emlékezünk
13

KUCKÓ
gyereksarok
35

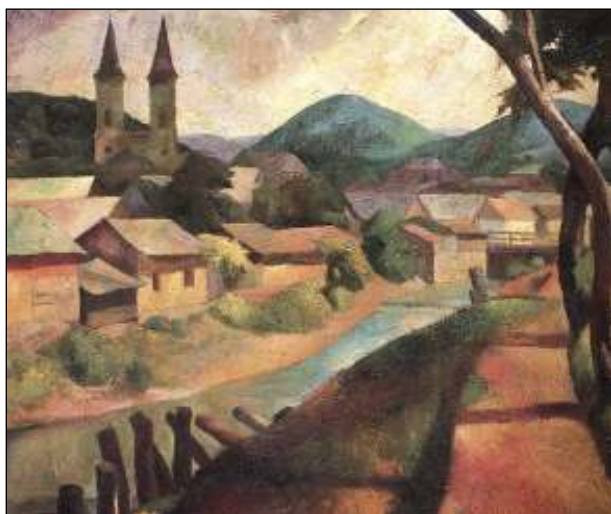
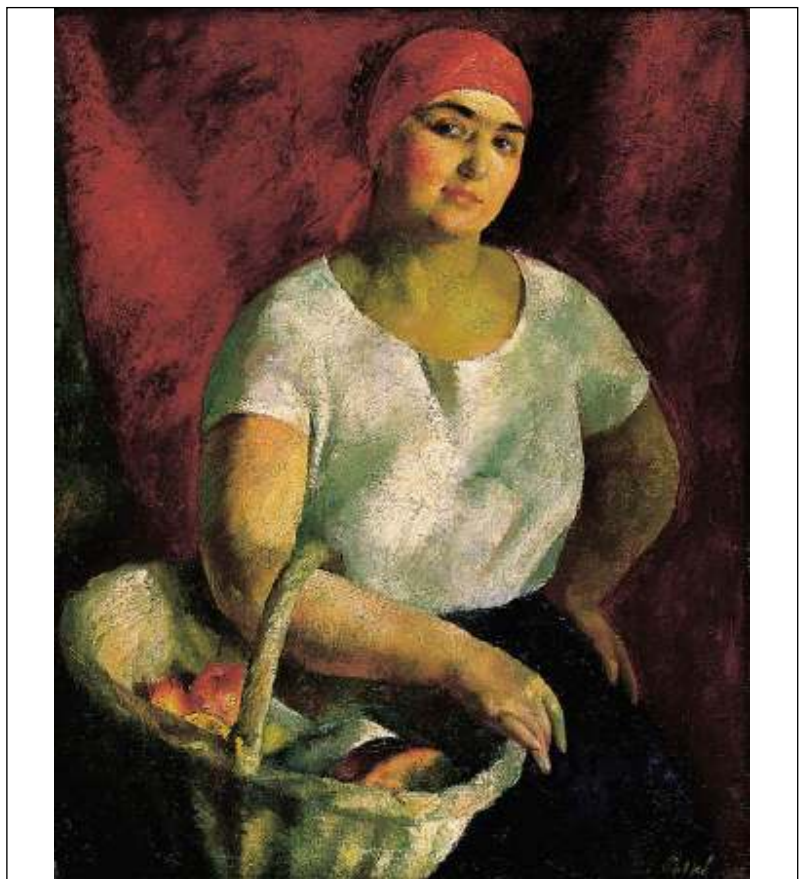
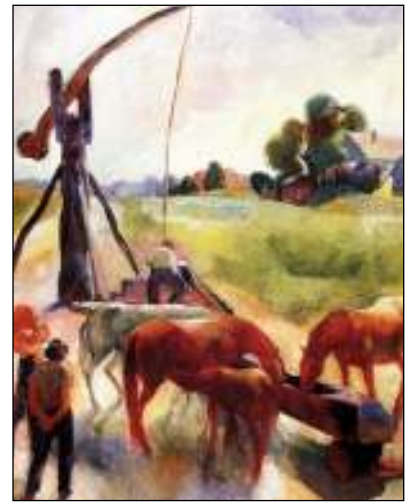

Károly PATKÓ

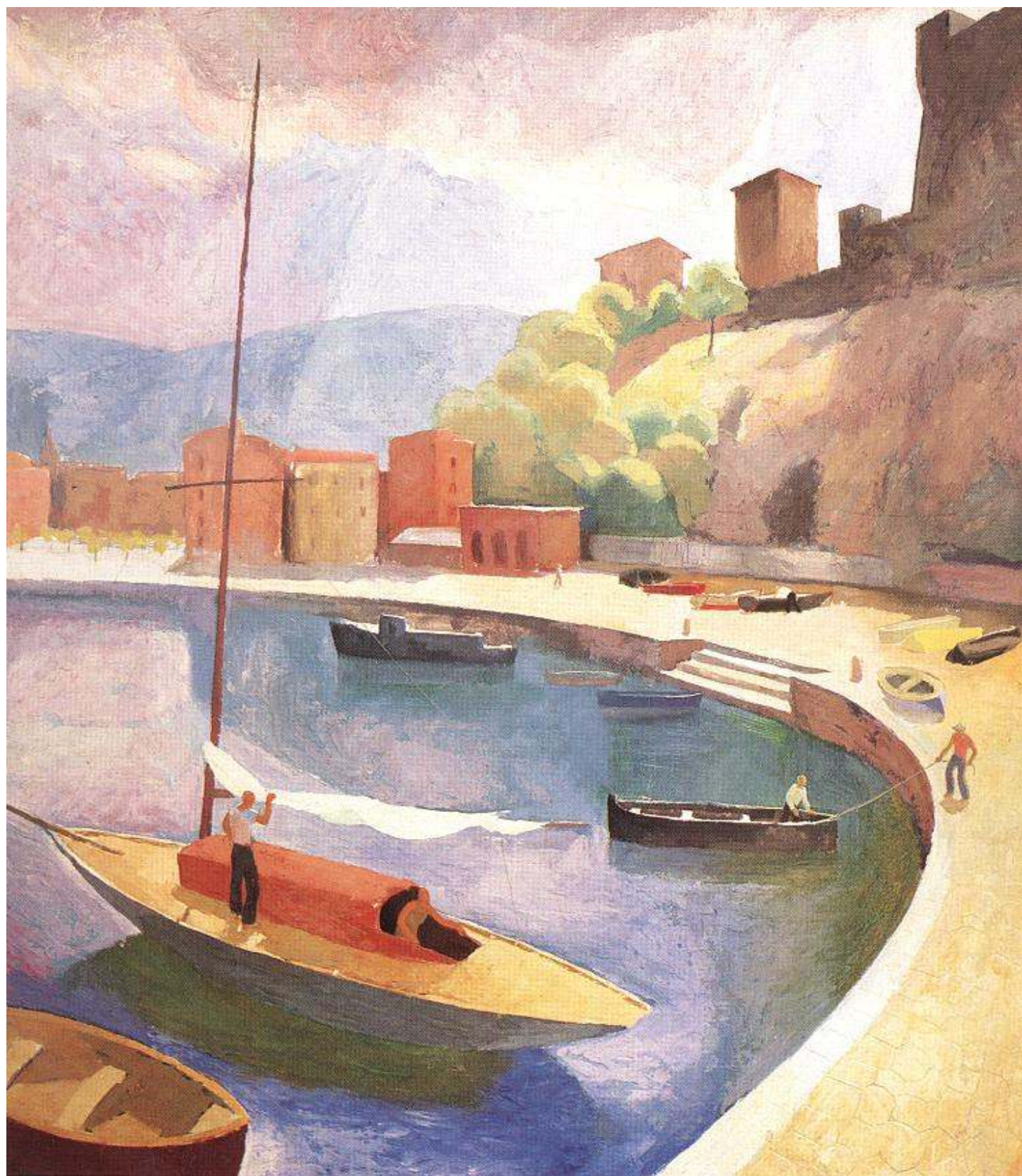
(1895, Budapest - 1941, Budapest)

Painter Károly Patkó was born and grew up in Budapest, studying at the Academy of Fine Arts prior to and after World War I, first as an arts teacher, then as a graphic artist. He spent several summers working at the artists' colony in Nagybánya, as well as some time working with Vilmos Aba Novák, who had a strong influence on his style. After graduating in 1923, he won a scholarship to go on a study tour of Italy, and four years later he also did a study tour of France, working in Hungary and Felsőbánya in between. After Paris he spent the summers working alongside other painters in Somogy county, then won another scholarship over 3 years from 1929-1931 at the Collegium Hungaricum in Rome. From 1933 until his premature death at age 45, he was the arts teacher at the Matyás Király College in Budapest.

Patkó painted nudes and village scenes, his style being visibly influenced by Aba Novák and István Szőnyi. He was also an outstanding copper engraver, and a talented organiser, responsible for four major multidisciplinary exhibitions.

5.	6.	1. View of Felsőbánya
		2. Washer-women
4.		3. Portrait of Ilona Dajbukát
		4. Road Construction
1.	3.	5. Before the Bath
2.		6. At the Draw Well

KÁROLY PATKÓ: GULF OF LERICI

ÖSSZETARTÓ NÉP

„Igenis tudunk összetartó nép lenni” címmel számolt be a magyar sajtó a labdarúgó világbajnokságon résztvevő magyar játékosok helyi magyaroknál tett látogatásáról. Ezzel feltételezhetően a politikailag polarizált magyar társadalomra is utaltak – egy olyan témára, amivel nemegyszer foglalkoztunk itt, a *Magyar Szó* hasábjain is.

Persze nem az óhazáról beszélt a cikkíró, hanem a Dél Afrikában lévő midrandi magyarokról, akik állítólag hetente többször is összejárnak, és szeretettel őrzik a magyar nyelvet és hagyományokat. Közben, anélkül hogy konkrétan kimondták volna, Erős Gábor játékos vezető asszisztens szavaival azt akarták sejtetni, hogy íme van arra példa, hogy összetartunk...

Itt is tanúi lehetünk az összetartás egy fantasztikus példájának – nem a magyarságot, hanem az új-zélandi társadalmat illetően - a szeptember 4-i földrengés és utóregések következtében. Bár isteni csoda, hogy nem halt meg senki, rengeteg embert érintenek a 7,1 fokozatú földrengés okozta károk Canterbury egész térségében. Sok szép régi épület menthetetlenné vált Christchurch óvárosában, és vannak helyek, ahol az infrastruktúrát még most sem tudták rendesen helyre állítani. Három hét elteltével, a legsúlyosabban érintett városrészekben több mint háromezer lakos még mindig azt várja, hogy mi lesz az otthonuk sorsa. Közben az első perctől fogva országszerte összefogott a nép és segítenek. A süteményeket gyártó gyerekektől kezdve az utcákat takarító diákokig úgy tűnik, nincs olyan új-zélandi, aki ne tett volna valamit a károsultak javára. A Vöröskeresztnek eddig adományozott pénz már elérte a tizenkétf millió dollárt, de folyamatosan gyűjtenek-adományoznak mindenhol.

Majdnem napra pontosan, de három hónappal korábban tapasztalt Magyarország hasonló mértékű katasztrófát. A májusi és júniusi heves esőzések következtében a borsodi térség több települését teljesen elöntötte a víz. A borzasztó helyzetre reagálva nem csak Magyarország, hanem (a Duna TV közreműködésével) a világ összmagyarsága is rendkívüli módon összefogott, hogy segítsen az árvízkárosultakon. Otthon is szerveztek jótékonyági koncerteket, gyűjtött-adományozott a társadalom minden rétege, csoportja. És ott is hónapokig, évekig eltarthat a fel- illetve újjáépítés.

Természeti katasztrófa, ártatlan áldozatok, tehetetlen emberek... még ha nem is képzeljük oda magunkat, valamit megmozgat bennünk és rávesszük magunkat, hogy tegyünk valamit, hogy segíthessünk a nálunk szerencsétlenebbeknek.

Szívmelengető ilyenkor megfigyelni az emberi együttérzést és önfeláldozást. Azt hiszem, valahol mindnyájan jó érzéssel merjük hinni, ha netán bennünket érne hasonló csapás, embertársaink minket sem hagynának cserben, körülöttünk is összefognának.

Az a kár, hogy kizárólag természeti katasztrófák képesek igazi összefogást ösztökélni. Olyankor ugyanis rögtön tapasztaljuk, még ha csak képernyőn keresztül is az élet törékenységet. De vannak egyéb tragédiák, amelyek hasonló összefogásra kényszerítenek, illetve kényszerítenének, ha egyáltalán úgy fognánk fel a dolgot.

A magyarság jövője például pont egy ilyen lassan, de biztosan kibontakozó tragédiával fenyeget. Már évtizedek óta beszélünk

folytatás a 34. oldalon

PEOPLE WHO STICK TOGETHER

“We too can stick together” was the title of an article in the Hungarian press about the Hungarian match officials’ visit to the local Hungarian community during the Soccer World Cup. The journalist was no doubt having a dig at a Hungarian society polarised by politics – a subject we have focussed on several times in past issues of the *Magyar Szó*. But of course it wasn’t Hungary they were talking about, but the Hungarians in Midrand, South Africa, who apparently meet up several times a week and who actively preserve the Hungarian language and traditions. Meanwhile, without specifically saying so, they used the words of match official Gábor Erős to imply that – behold: there exists an example of we [Hungarians] sticking together.

Back here in New Zealand we’ve been witness ourselves to a fantastic example of sticking together – I’m not talking about the Hungarian community, but about New Zealand society in the wake of the 4 September earthquake and subsequent aftershocks. While it was truly a miracle that no lives were lost, a huge number of people in the Canterbury region have been affected by the damage. Many beautiful historic buildings in central Christchurch were not able to be saved. There are still places where the infrastructure is not yet back to normal... And three weeks after the event there are over three thousand residents in the worst affected areas still waiting to find out whether their home can be saved. Throughout all this, right from the start the people of New Zealand pulled together to help. From schoolchildren making cakes to students cleaning up the streets, it seems there was not one New Zealander who didn’t do something to help the victims of the earthquake. The money donated to the New Zealand Red Cross has already reached the twelve million dollar mark and New Zealanders continue to collect and donate everywhere.

Three months earlier, almost to the very day, Hungary experienced her own natural disaster on a similar scale to the Canterbury earthquake. As a result of excessive rain throughout May and June, many townships in Borsod County were flooded. In response to the catastrophic situation, not just Hungary, but (through the efforts of Duna TV) the world’s Hungarians pulled together in unprecedented fashion to help the victims of the flooding. There too, they organised charity concerts and every group and level of society collected and donated. There too the recovery and rebuilding will take months and years.

Natural disasters, innocent victims, helpless people... whether or not we try putting ourselves in their place, their plight moves us and we persuade ourselves to do something to help those less fortunate.

It is heart-warming at times like this to observe people’s compassion and commitment to helping others. I think somewhere deep inside it is reassuring to hope that if we were to ever end up in a similar situation, our fellow human beings would also rally around us and wouldn’t leave us in the lurch either.

It’s such a shame that it’s only natural disasters that tend to inspire people to truly pull together. Even if only through our television screens, it’s at times like that we realise the fragility of life. But there are other tragedies that require a similar scale of pulling together, or rather would require, if we were to conceive of them as such in the first place.

The future of Hungarianness is, for example, just such a case in point – it’s slowly unfolding into a real tragedy. We have been

continued on p.34

múlt

-

kor

Októberben sok mindenre gondolhatunk. Októberben a római katolikusok a Szűzanyához imádkoznak a loretoi litániával, a protestánsok október 31-én tartják a reformáció emlékűnnepét. Októberben forr az újbó, s néha-néha forr a világ. Október a forradalmak hónapja is.

Október 23-án emlékezünk az 1956-os vérbe-fojtott magyar forradalomra: amikor Budapesten a Bem szobornál összesereglett tömeg a Balassi Bálint utca felől érkezett a Kossuth térre; amikor a magyar nép hajlandó volt lemondani legbecsesebb földi kincséről, az életéről. Mert a hatalomtól való függetlenséget, a szabadabb és emberibb életet olyan döntő értéknek tartotta, hogy érte az életet is kockára tette. Kövágó Sándor alezredes 1956. november 29-i írásos jelentésében a következőket írja: „...Olyan nagy volt a tömeg, hogy a Parlamentnél volt az éle, de a téren még voltak, pedig tömött sorokban ember ember mellett mentek át a hídon a pesti oldalra.”

1956 nyara és őse a kelet-európai történelem egyedülálló pillanata volt, amelyhez foghatóra nem volt példa a XVIII. század, Jan Sobieski óta, amikor Lengyelország katolikus nemessége és a magyar katolikus-, protestáns nemesség egyesítette erejét, hogy a keresztény Európát megvédje az iszlám török hódítók ellen, vallja Fehér Ferenc és Haller Ágnes, *Egy forradalom üzenete* című könyvükben.

A Kádár-rendszer végéig érvényben volt hivatalos értékelés szerint: „a felkelés október 23-tól kezdődően egységes ellenforradalom volt. A Rákosi-rendszer hibái ellen, a párton belül, az 1956. februári XX. SZKP kongresszus után 'széles demokratikus ellenzék' bontakozott ki. Ezen belül Nagy Imre csoportja pártellenes magatartást tanúsított, 'a kritikát kivitte az utcára', s október 23 után a második Nagy Imre kormány nem lépett fel erőlyesen az ellenforradalom ellen, sőt fegyverszünetet kötött vele.” Még később el akarták egészen felejteni, 1956 voltaképpen nem is volt. Nyikita Szergejevics Hruscsov megállapítása szerint „könnyen elejét vehették volna az

1956-os magyar forradalomnak, csak tucatnyi író kellett volna idejében tarkón löni vagy felakasztani.”

Mi történt 1956-ban?

Az emberek elvesztették türelmüket. Bizalmatlanná váltak egy olyan rendszerrel szemben, amely nem tűrt ellenzékét. A szovjet beavatkozás arra figyelmeztette őket, hogy a terror mindig visszatérhet, ha intézményes politikai változás nem történik. Ezért a forradalom öt pontos követelése a következőképpen szólt:

1. A szovjet csapatok visszavonása Magyarországról területéről.
2. Többpártrendszeres államrend létrehozása az egypártrendszeres diktatúra helyett.
3. Magyarországnak ki kell lépnie a Varsói Szerződésből.
4. Magyarországnak ünnepélyesen deklarálnia kell semlegességét.
5. Több párt részvételével szabad választásokat kell tartani nemzetközi ellenőrzés mellett, amint ez lehetségessé válik.

A Nyugat magára hagyta Magyarországot

Annak idején a forradalmárok azt várták az ENSZ-től, hogy: az ENSZ-főtitkár megjelenik Budapesten a kritikus napokban; nemzetközi rendőrséget küld Magyarországra és igazságos rendet állít helyre; különleges erőfeszítéseket tesz annak érdekében, hogy az összes szovjet erőt visszavonják Magyarországról;

garantálja a Nagy Imre-kormány személyes biztonságát és a politikai hatalmat ismét visszahelyezi ennek a kormánynak a kezébe vagy egy hasonló összetételű kormányéba; biztosítani fogja azt, hogy a magyar nép szovjet beavatkozástól és nyomástól mentesen, szabad országos választásokat tarthasson; az ENSZ felülvizsgálata alatt fog lezajlani a szabad választás; érvényt fog szerezni a Nagy Imre-kormány semlegességi deklarációjának; meg fogja fosztani a Kádár-féle bábkormányt a szervezet tagságától, és Magyarország ENSZ képviselőjeként átmenetileg Kéthly Annát, a Nagy Imre-kormány egyetlen külföldön élő tagját fogadja el.

A felhívás, a Nyugat beavatkozását sürgető kérések gyakorlatilag hatástalanok maradtak. A nagyhatalmi egyensúlyérdekek megpecsételték a magyar forradalom sorsát.

Megtorlások

1956 végétől 1959-ig mintegy 35 ezer ember ellen indult rendőrségi-ügyészeti vizsgálat „politikai bűncselekmények” gyanújával. Huszonhat ezren kerültek bíróság elé. Jogerősen elítéltek mintegy 22 ezer személyt. 1957 és 1960 között körülbelül 13 ezren kerültek hosszabb-rövidebb időre internáló táborokba (Tököl, Kistarcsa). Az '56-os megtorlásokban az eddigi kutatások szerint 1961-ben volt az utolsó kivégzés. 1989. május 10-én a magyar Igazságügyi Minisztérium sajtótájékoztatóján egy 277-es listát ismertettek a halálra ítéltokről. A kutatások eddigi eredményei szerint 350-400-ra tehető az

Mindszenty kiszabadulása

1956. október 30–31.

Mindszenty József bíboros primásról egyrészt nyugaton megjelent visszaemlékezései, másrészt az egykorú sajtó alapján ma is az az elfogadott vélemény, hogy „kiszabadították”. Ez az írás remélhetőleg csak egy lesz azoknak a sorában, amelyek a történeti irodalomban és a közvéleményben elterjedt hiedelmeket igyekeznek eloszlatni.

1956. november 1-jén „szenzációs” cikk jelent meg a Magyar Szabadság nevű lapban. Szerzője – Pálincás (Pallavicini) Antal és két tisztvárosa közlései alapján – közzétette Mindszenty József „kiszabadításának” történetét. A történet szerint 1956. október 30-án a késő esti órákban a rétságiak „rövid tűzharcban” elkergették a bíborost őrző államvédelmistákat. Valamivel később – Mindszenty szavai szerint – „felpattan az ajtó, belép hozzám a rétsági honvédség fegyveres tisztje különítménye. Vezetőjük, Pallavicini őrnagy jelentkezik.

– A hercegprimás szabad! Azonnal indulhatunk Esztergomba vagy Budára. Szállítóeszközök, kofferek, ládák, minden, ami kell, rendelkezésre állnak.”

De hogyan történt a primás tényleges kiszabadulása?

Mindszenty József bíboros primást 1949-ben a népbíróóság életfogytiglani börtönbüntetésre ítélte hűtlenség, a köztársaság megdöntésére irányuló bűncselekmény, kémkedés és valutaüzérkedés vádjával egy olyan perben, amelyben – Gergely Jenő értékelése szerint – „már felfedezhetők voltak a későbbi torzulások jelei”. 1953-tól kezdődően javulás mutatkozott az állam és a katolikus egyház kapcsolatában. Ennek bizonyítéka az, hogy a bíboros börtönbüntetését – magas korára és egészségi állapotára való tekintettel – megszakították és házi őrizetbe helyezték.

Sorsa további alakulásában 1956. október 23-a, de különösen október 28-a – az Államvédelmi Hatóság (ÁVH) föloszlatásának a napja – fordulópontot jelentett. A felsőpéteinyi Almásy-kastély (itt őrizték a primást) őrsége azt a parancsot kapta a belügyminisztériumból, hogy Mindszentyt szállítsák Budapestre, ám ezt Mindszenty heves ellenállása miatt erőszakkal sem tudták végrehajtani. Ugyanaznap este kisebb tömeg (helyi és környékbeli falusiak egyaránt) tüntetett a bíboros szabadon bocsátása érdekében, s ez az őrség tagjaiban – akik ugyancsak az ÁVH kötelékébe tartoztak – komoly aggodalmat keltett.

Ugyancsak október 28-án Nagy Imre miniszterelnök magához hívatta Horváth Jánost, az Állami Egyházügyi Hivatal (AEH) vezetőjét és utasítást adott a primással megegyezés megkísérlésére. Nagy Imre álláspontja az volt, hogy békés és közös elhatározással Mindszentynek édesanyjához vagy a Hittudományi Akadémiára kellene mennie. Ugyanakkor azt is hangsúlyozta, hogy ez természetesen nem jelentené a bíboros politikai rehabilitációját.

Horváth másnap, 29-én megérkezett Felsőpéteinybe. Tárgyalása nem vezetett eredményre, mert a primás csak Esztergomba vagy az Úri utcai primási palotába lett volna hajlandó menni, tehát a politikai rehabilitációt követelte. Nagy Imrét nem sikerült tájékoztatni a tárgyalás eredményéről. Este újabb tüntetés zajlott le a kastély előtt. Ezúttal a tüntetők öt fős küldöttsége meggyőződhetett arról, hogy a primás jó körülmények között van elhelyezve.

30-án kora délután az AEH vezetője még egyszer megpróbált egyezségre jutni a bíborossal, ismét sikertelenül. Közben a felsőpéteinyi őrség parancsnoka a belügyminisztériumból azt az utasítást kapta, hogy amennyiben a tömeg a primást ki akarja szabadítani, ne álljanak ellen.

Az őrség parancsnoka fölvetette Horváthnak, hogy mint a kormány megbízottja, engedje szabadon Mindszentyt. Horváth szintén a további fogva tartás ellen foglalt állást, de saját hatáskörében nem mert cselekedni. Délután fél ötkor azt ígérte, megbeszéli Nagy Imrével, s még aznap este visszamegy Felsőpéteinybe.

Az AEH vezetőjének távozása után az őrség forradalmi katonai tanácsot alakított, s megegyeztek abban, hogy Mindszenty őrzését megszüntetik. Az ülés után a primást azonnal értesítették, hogy ő már szabad, távozását senki sem fogja megakadályozni. Az őrség egyik tagja a felsőpéteinyi nemzetőrség parancsnokával is közölte döntésüket, aki azonmód telefonált a rétsági járás rendőrkapitányságra, ahol elzárkóztak a primás további őrzésének biztosítása elől. Az ő javaslatukra a nemzetőrség parancsnok hét óra körül telefonált a rétsági laktanyába is, ahol megígérték, hogy Mindszentyt biztonságos helyre szállítják. A rétsági laktanyaparancsnok – közvetlenül a felsőpéteinyi hívás után – megpróbálta föl hívni feletteseit, majd a sikertelen kísérlet után egy, a rádióból hallott telefonszámot tárcsázva Tildy Zoltán államminiszter titkárságát kötötte. Tildy titkáráról – aki a kérdésben valószínűleg konzultált az államminiszterrel – azt az utasítást kapta, hogy Mindszentyt szállíttassa a laktanyába, másnap majd érte fognak küldeni.

Ezután négy önként jelentkező tiszt a parancsnok utasítására gépkocsival kiment Felsőpéteinybe. Az objektum parancsnoka megérkezésükkor (kilenc óra után) közölte velük, hogy „Mindszenty szabad, elvihetik, ha akarják”. Az egyik tiszt megkapta az őrség forradalmi katonai tanácsának azt az írását, amely Mindszentyt szabaddá nyilvánította. Tíz óra után néhány perccel a bíborost szállító kocsit visszaindult Rétságra, ahol már nagy tömeg várta őket. A primás előbb a magyar zászlót éltette, majd néhány percre bement a plébániára. A laktanyában az alakulat törzsfőnöke (a parancsnok utáni legmagasabb beosztás), Pálincás (Pallavicini) Antal őrnagy szobájába vezették, ahol előbb Pálincással, majd a parancsnokkal beszélgetett; utóbbi közölte vele, hogy másnap reggel Budapestre fogják szállítani.

A bíboros beszállítása után a laktanyaparancsnok a forradalmi katonai tanács küldöttsége tagjaként Budapestre indult. Útközben találkoztak az alakulat egyik Pestre vezényelt tisztjével, aki egy újpéteinyi csoporttal karöltve Felsőpéteinybe indult Mindszentyt kiszabadítani. (Horváth Jánost útközben Budapest felé az „újpéteinyi forradalmi bizottság” tagjai elfogták, s megtudták tőle, hogy a bíboros Felsőpéteinyben van. Az újpéteinyiek úgy döntöttek, hogy segítséget kérnek a Folyami Flottillától, és majd ők kiszabadítják a primást. A Flottilla a páncélos parancsnokság utasítására három – Rétságról odavezényelt – harckocsit bocsátott az újpéteinyiek rendelkezésére.) A parancsnok tudatta velük, hogy Mindszenty azóta már a rétsági laktanyában van.

Éjjel egy óra előtt egy rendőr- és egy katonatiszt, valamint a váci segédpüspök, püspöki helynök vezetésével Vácról érkezett küldöttség, majd rövid ott-tartózkodás után távoztak. Pálincás ekkor előbb a Honvédelmi Minisztériummal próbált telefon-összeköttetést teremteni, majd a sikertelen kísérlet után Tildy Zoltán államminiszter titkárságától azt az utasítást kapta, hogy reggel szállítsák föl a primást. Közben a Katonai Ügyészségről is jelentkeztek telefonon. Ők vadonatúj Mercedesüket ajánlva kívántak részt venni Mindszenty Budapestre vitelében. Pálincás elhárította a fölajánlkozást. Rövidesen megérkeztek az újpéteinyiek is, akik azonnal magukkal akarták vinni a bíborost. Pálincás ezt nem engedélyezte, de egyik vezetőjüket – a már említett tisztet – megbízta a menetoszlop összeállításával.

31-én reggel hat órakor – valamivel az után, hogy a laktanyaparancsnok visszaérkezett a Honvédelmi Minisztériumból, ahol nem tett jelentést az alakulatánál történekről(!) – megindult a menet; elől három harckocsi és egy rohamlőveg, e mögött egy deszantokat szállító tehergépkocsi, majd két Pobeda, a másodikban Mindszentyvel és Pálincással. Az oszlopot egy harckocsi zárta. Vácott a tömeg ki akarta emelni a primást; mintegy ötpercenyi kényszerszünet után tudtak csak továbbindulni. Háromnegyed kilenc körül megérkeztek a Várhoz, ahol lemaradt az utolsó harckocsi is (a többi már korábban „fölmondta a szolgálatot”). Az Úri utcában ekkorra mintegy ezer ember gyűlt össze Mindszenty fogadására, aki áldást osztott, majd bevonult a primási palotába, hogy ismét a „kezébe vegye” a magyar katolikus egyház ügyeinek irányítását.

Burillák Attila

Forrás: www.tankonyvtar.hu

1956-1960 között kivégzettek száma, 280-300-ra becsülik a politikai perekben a forradalomban való részvételért kivégzetteket.

Magyarország indította el a diktatúrák bukását
Az idő azonban azzal, hogy leverték a forradalmat, nem állt meg. Élni kellett tovább. És nem szabad elfelejtenünk, hogy a kis magyar nép,

ha csak néhány napra is, megdöntötte a totalitárius rendszert.

Tény - és mi magyarok büszkéek lehetünk rá -, hogy az 1956-os magyar forradalom alapjaiban rendítette meg a kelet-európai diktatúrákat, s elindította bukásukat. Akkor is így van ez, ha még évtizedekig tovább éltek ilyen vagy olyan formában, s csak 1989 végén jött el a vég, dőltek össze dominószerűen. Magyarország arra is büszke lehet, hogy a volt szocialista országok közül elsőként vették fel a NATO-ba, s első között az Európai Unió kibővített tagjai közé.

Megtorlás Romániában

A legnagyobb méretű megtorlásra Romániában került sor. Az itteni pártvezetés a forradalmat használta fel a magyar kisebbség megfélemlítésére oly módon is, hogy amit nem tehettek meg 1944-45-ben, azt 1956-ban bepótolták. De börtönbe vetettek olyan román értelmiségieket is, akik nem is Erdélyben éltek, ám a rendszer ellenzőiként leszámolhattak velük. Egy másik csoportba a közös román-magyar fellépés érintettjei tartoztak. Temesváron például többségében román diákok követeltek nagyobb egyetemi szabadságot. Mintegy háromezer hallgatót tartóztattak le, 31-et ítélték hosszabb-rövidebb börtönbüntetésre.

Erdélyben nem polgári, hanem katonai szék ítélezett. A harmadik csoportba a magyar kisebbség, elsősorban az értelmiség tartozott. 12-15-re tehető azoknak a magyaroknak a száma, akiket halálra ítélték. Romániai magyar kutatók becslése szerint a kínvallatásokba belehalt emberekkel együtt ez a szám az 50-et is meghaladja. A testüket jeltelen sírok őrzik.

Jellemző a félelem diktálta megtorlásra, hogy a kolozsvári egyetem diákjainak, tanárainak az volt a bűne, hogy a halottak napján a Házsongárdi temetőben megemlékeztek a harcokban elesett magyar felkelőkről. 4-6 évig terjedő börtönt kaptak érte. De kifejező annak a kolozsvári magyar egyetemistának az esete is, aki - minthogy Budapesten tanult - részt vett

az október 23-i tüntetésen, és amikor hazajött 10 év börtön várta - állítja Tischler János történész.

Az Erdélyi 56-os Bajtársi Társaság adatai

Az Erdélyi 56-os Bajtársi Társaság 1998. október 4-6-a között úgynevezett kegyeleti látogatást szervezett Nagyenyedre, Temesvárra és Aradra, ahol a forradalom áldozataira, az elítéltekre emlékeztek. Tófalvi Zoltán tudósításából megtudhattuk: több mint „40 évvel ezelőtt végezték ki az érmihályfalvi csoport két vádlottját, Sass Kálmán lelkészt és dr. Hollós István hadbíró századost. 56 elítéltet összesen 1300 évi büntetéssel sújtottak. Ugyancsak akkor tartóztatták le az Erdélyi Magyar Ifjak Szövetsége 77 tagját, illetve a Mózes Árpád evangélikus püspök nevéhez kapcsolt per lelkészeit és teológusait. A román kommunista diktatúra börtöneiben, eddigi adatok szerint 182 római katolikus, 57 református, 11 unitárius és 11 evangélikus lelképásztor, esperes, püspök raboskodott. Volt, akit a Dunából halásztak ki. Ambrus György a Brăilai-Nagy-sziget mocsaraiban halt meg,

volt, aki fagyhalált szenvedett. Dr. Bogdánfi Szilárd nagyváradi megyéspüspök az ítélet letöltése előtt a börtönben halt meg. Hiába sikerült megszerezni az exhumálási engedélyt, a szekuritáté nem engedte, hogy a nagyváradi székesegyház kriptájába szállítsák földi maradványait.”

A 3-as számú kolozsvári katonai bíróság

1957-ben kilenc erdélyi magyar értelmiségit súlyos börtönévekre ítélt, tudhatjuk meg Varga László nyugalmazott református lelkész visszaemlékezéseiből. Dobai Istvánt és Varga Lászlót életfogytiglani szigorított börtönre, teljes vagyonelkobzásra. Komáromi Józsefet és Kertész Gábort 25 év kényszermunkára és teljes vagyonelkobzásra, Bereczki Andrást 20, Gazda Ferencet 10, Dobri Jánost 6, László Dezsőt és Nagy Józsefet pedig 5 év kényszermunkára és vagyonelkobzásra ítélték. ■

Mózes Edith

*Forrás: Népijság, Maros megyei napilap archívum
LI. évfolyam 248. (14282)*

Kedves Hívem!

Kedves wellingtoni Magyarok!

Beszámolót a wellingtoni helyzetről megkaptam. Köszönöm. Tudom, hogy amit kívántam, mikor ott voltam, nem könnyű. Azért kívántam, mert elengedhetetlen. Alkalmazkodni, úgy tenni, mintha a szükséges nem lenne az, könnyű. Megtartani azonban azt, ami valónkat - hitünket és magyarságunkat - jelenti, sokszor nehéz és végeláthatatlan munka. Vajjon nem minden jó munkának ez a két velejárója van, hogy nehéz és hosszú? Önmagunk, nyelvünk, hagyományaink föladása nélkül viselni az idegenséget, dolgozni, remélni és átadni a következő nemzedéknek azt, amit mi kaptunk, amiből szellemileg éltünk, ez a föladat. Enélkül a számszerűtésnek nincs értelme. Ha ezt nem tesszük, akkor a hazát nem a Duna-Tisza táján veszítettük el, hanem Újzélandban.

Várom a jelentést a magyar iskoláról, a közösségi munkáról és az Ausztráliából megszervezendő szentmiséről illetve istentiszteletről. Hány tanuló hány tanerő vezetésével hány órában kap hetenként alapvető magyar oktatást?

A fényképeket köszönöm.

Isten áldja meg fáradságukat és mindnyájukra, különösen a fiatalokra, szeretettel küldöm áldásomat

Mindszenty József
+ Mindszenty József bíboros

A CHRISTMAS MEMORIAL OF CARDINAL MINDSZENTY

- WILLIAM SHEPARD

One afternoon a letter arrived that awakened a lot of memories from my previous diplomatic assignment in Hungary. The letter, from a Father Julián Füzér in Detroit, Michigan, representing the "Committee for the Canonization of Cardinal Mindszenty", asked my cooperation and testimony.

I was glad to oblige, and Father Füzér was kind enough to write to me subsequently to say that my recollections had been useful. Cardinal Mindszenty, the Primate of Hungary, had of course been imprisoned under the communist regime and subjected to a show trial, and eventually sentenced to life imprisonment. He was briefly released during the confusion of the 1956 Hungarian Revolution, but as that epic event neared its tragic end, Cardinal Mindszenty appeared dramatically at the door of the American Embassy (then Legation) in Budapest and asked for refuge. It was granted, perhaps by President Eisenhower personally. From that day on, His Eminence resided in the Embassy, in the corner office that had been the Ambassador's office (and is now once again).

We had two duty rosters at the Embassy then. The first was the routine duty roster that all Embassies have, which puts someone in charge of fast-breaking events concerning the mission that happen during off-duty hours. The second roster was composed of Hungarian speaking officers such as myself who walked with Cardinal Mindszenty in the Embassy Courtyard during his late afternoon exercise period.

I was formally introduced to Cardinal Mindszenty before our first walk, but before that I briefed myself on his history. One fine point that stuck with me came from the Embassy's Political Officer who knew him well, Ross Titus. Ross told me that the Cardinal suffered from chronic arthritis in his feet, owing to tortures that he had sustained while in prison. Whenever it rained or the weather was particularly cold, I therefore would ask the Cardinal whether he wanted to walk outside as usual, or would prefer to stay indoors.

He always seemed to appreciate the question. Once he did stay indoors, and that was when I told him that it was bitterly cold outside. "So cold that the wolves are howling?" he asked. The vivid Hungarian expression was new to me, which he could tell by my puzzled expression, and so he elaborated a bit. "You know, Mr Shepard, we Hungarians say that when it gets extremely cold, the wolves desert the forests and come into the towns and villages in search of food. Is it that cold?" I understood that life

in that part of Europe had many different cultural reference points from my New England upbringing!

During our first walk back and forth in the Embassy Courtyard, which was surrounded on three sides by a building controlled by the Hungarian ÁVÓ or Secret Police, windows flew open and five photographers took our pictures in a total frenzy of picture taking that went on for the full half-hour of our walk. "They already have me on file many times," the Cardinal explained with a knowing smile. "This is for your benefit. You are supposed to be intimidated."

During our walks, we covered many conversational topics. The Cardinal wanted to talk mostly about Hungarian history. He could be nearly as indignant at the failure of the French, at the time of Louis XIV, to come to Hungary's aid during a seventeenth century Hungarian rebellion, as he was about contemporary times. I once asked him whether Nazi or Communist imprisonment (for both regimes had imprisoned him in turn) was worse. He thought for a moment and simply replied, "The Nazis usually remembered to give me something to eat". For his part, the Cardinal remembered the children of Embassy staffers. It once happened that it was my turn to walk with him on Christmas Day. I brought our daughters Stephanie and Robin along with me for the occasion, and sure enough, he brought forth little chocolate bars and blessed each child. Years later, driving our daughter Stephanie to school in Washington one morning, I asked her what she remembered about Hungary. The first thing that popped into her head was "that nice man in the long red robe who gave me a chocolate bar in the Embassy courtyard".

As I told Father Füzér, I was impressed by Cardinal Mindszenty's courage, beginning with his comportment when the Nazis entered Hungary years earlier. A number of Hungarians at that time Germanicized their names, hoping perhaps to curry favour or at least to mitigate expected ill treatment from the German soldiers. Father József Behm, in protest against Nazi barbarism, took precisely the opposite course, changing his name to Mindszenty, from the little village of Csehimindszent, where he had grown up.

Cardinal Mindszenty felt deeply for his people and seemed to concern himself with their welfare. He was extremely suspicious of any moves by the Communist Kádár regime, especially those that the West would see as liberalization, possibly justifying policies that he thought would accommodate the communists and prolong their power in Hungary.

I still recall one lecture he gave me on the Hungarian Government's subsidies for alcoholic beverages, making them cheap and widely available. He said that cheap alcohol dulled the people, and that was the government's intention.

In 1971, negotiations were concluded which allowed Cardinal Mindszenty, over his strong and stated objections, to leave the Embassy and, indeed, Hungarian soil. He said goodbye to the Embassy staff, and left the building for the first time in fifteen years.

Surely he had planned that moment in his imagination for a very long time. He must have imagined the crowds that would be there. Looking out from an Embassy window, I could see that of course, there were none. The Hungarian Secret Police had cordoned off the square.

The only couple I saw in the early morning sat on a park bench halfway across the square, their backs to the Embassy. Perhaps they were police spies, monitoring the far end of the public square. However, they seemed to be arguing, and although they might have been witnesses to history, they missed the entire departure.

My wife Lois did not. She had assumed that the streets would be blocked off around the square. Therefore she drove me to work. We arrived just before the square was cut off from traffic, and Lois parallel parked the car directly opposite from the Embassy's doorway.

Shortly thereafter, the car of the Papal Nuncio to Austria arrived, along with a Hungarian police car or two as an escort. Cardinal Mindszenty left the Embassy with his clerical escorts, pausing for a moment to salute the crowd with a broad wave.

But there was no crowd at all. There was Lois Shepard waving a friendly goodbye to His Eminence. After a moment or two Cardinal Mindszenty saw her, gave her a friendly wave back, and then got into the Papal Nuncio's car. The shades on the car windows were drawn, and then the procession began its drive to Vienna.

And there, for the time being, my story ends. But I wonder, in this festive season, what His Eminence would make of developments in Hungary since he left. And what would he think of us? I also cannot help but wonder whether the Vatican, which is rightly said to think in centuries, may one day please many of us by acting favourably on Father Füzér's research. Perhaps this memorial, and your inquiries, may help that process to a deserved conclusion. ■

Note: This article is printed here with permission of the author, who incidentally has had several books published, details of which you can find at www.diplomaticmysteries.com. Of particular interest for Magyar Szó readers will be "Murder on the Danube", which takes place in Budapest with the background story being the 1956 Revolution. - Editor

Hungarian Historians

- István Ladányi

Last issue [issue100] I introduced readers to Anonymous (or Magister P.), the former secretary of King Béla III of Hungary (1172-96) and author of the

early 13th century *Gesta Hungarorum*. This issue I will focus on the late 13th century *Gesta* of Simon Kézai.

Simon of Kéza was a court cleric of King Ladislas IV of Hungary (1272-90) and wrote a *Gesta Hungarorum* ("Deeds of the Hungarians") in the late 13th century drawing both on contemporary material and his travels in Italy, France and Germany. Although no original of Kézai's work is extant, later copies inform us of its structure and content.

Kézai's work mentions the battle of Hódtó in 1282 at which the Hungarian king defeated the Cumans who had fled into the Carpathian Basin from the southern Eurasian steppe before the Mongols. However his *Gesta* is silent about the Mongol invasion itself of 1285. This suggests the work was prepared in 1283 or 1284.

The structure of Kézai's *Gesta* consists of two parts and two appendices. First he presents a history of the Huns commonly known as the "Hun Chronicle", recounting the exploits of Attila as "early Magyars". This Hun-Hungarian linkage was to persist in Hungarian history for many centuries until modern historiography revealed it as a fiction.

Apparently, the Hun-Hungarian linkage has both a Christian western and Hungarian tradition. Under the first, all "barbarian" invaders from the east were the "scourge of God" and one in the same people; under the second, later Hungarian rulers sought kudos from Attila's achievements,

claiming an unbroken line from ancient times.

In the second part of his *Gesta*, Kézai describes the history of the Magyars from the Conquest up to the reign of Ladislas IV. Its focus is on the historical period leading up to King St Stephen and the reign of Ladislas himself. In between these two rulers Kézai gives a somewhat cursory list of Hungarian kings with snippets of historical information. The *Gesta*'s first appendix is a list of noble families who entered Hungary in the eleventh and thirteenth centuries; Kézai describes the origin of each family.

The second appendix is an essay on the legal position of the *Udvornicis* social class. This Latinised term (Hung. *udvarnok*) refers to the peasants living in settlements attached to the royal household, supplying it with food. Macartney says Kézai draws on the laws of Stephen and Coloman rather than the ruler of his own time, Ladislas. Kézai's *Gesta* used to be considered the source for a number of later historical works such as the *Chronicon Budense* and the *Chronicon*

Részlet Kézai Simon Magyar Krónikájából:

II. könyv 2.§. A magyarok bejövételéről s hét kapitányáról

Midőn Német- és Olaszországon a sváb Ottó, Franciaországon Lajos király, Lothár fia, uralkodott, Görögországot pedig Antonius Durus, Theodorus fia, kormányozta, Jézus Krisztus születésének nyolcszázhetvenkettedik esztendejében jövéen be ismét a húnok vagy magyarok Pannoniába, átkelének a besenyők, a fejr kúnok országain és Kió városán, s aztán az Ung nevezetű folyónál szállának meg, hol várat építenek, melly folyótól nevezték őket a nyugoti nemzetek hungar-oknak. S miután ezen kívül még más hat várat is alapítottak, egy ideig azon vidéken maradtak. Végre miután Szvatoplugot, mint főttebb elbeszéltek, megölték, hét seregre oszlának, úgy hogy mind egyik seregnek a századosokon és tizedeseken kívül egy egy kapitánya legyen, kinek mint vezérnek egy szívvel lélekkel szót fogadjanak és engedelmeskedjenek. Vala pedig mind-egyik seregben harminczezer fegyveres vitéz a tizedeseken és századosokon kívül.

[Forrás: <http://tinyurl.com/29tmxww>]

Pictum Vindobonense. However, historiography now suggests that later works may have drawn on the same lost sources that Kézai used. Given the ravages of Hungarian history we shall never know for sure!

Sources:

Simon of Kéza, The Deeds of the Hungarians, edited and translated by László Veszprémy and Frank Schaer (CEU Press, 1999), with a study by Jenő Szűcs. C.A. Macartney, The Medieval Hungarian Historians; A Critical & Analytical Guide (Cambridge University Press, 1953).

CONSULAR

news

KONZULI KÖZLEMÉNYEK

Tájékoztató a vörösiszap szennyezéssel kapcsolatban

2010. október 4-én a Magyar Alumínium Zrt. tulajdonában álló timföldgyár területén ipari baleset történt. Az iszaptároló gátjának átszakadása következtében 600-700 ezer m³ vörösiszap és víz elegye öntötte el a Veszprém megyei Kolontár, Devecser és Somlóvásárhely települések mélyebben fekvő részeit.

A szennyezés összesen mintegy 800 hektárnyi területet és 360 lakóházat érintett. A mélyebben található talajrétegek és az első vízáadó talajréteg közvetlenül nem veszélyeztetettek. Ezt a tényt megerősítették az Európai Unió és az Egészségügyi Világszervezet szakértői is, akik az elmúlt napokban a térségben folytattak vizsgálatokat. A vizsgálatok eredményeit figyelembe véve, valamint a magyar kormányzati szervek azonnali, sokoldalú védelmi, kárelhárító és környezetjavító intézkedéseinek köszönhetően megkezdődött a lakosság részleges visszaköltöztetése az érintett településekre.

A Külügyminisztérium felhívja a Magyarországra utazó külföldiek figyelmét, hogy a Budapesttől mintegy 160 kilométerre bekövetkezett baleset lokális jellegű, és csak olyan településeket érintett, amelyek hagyományosan nem turisztikai célpontok. A baleset által érintett területen nincsenek külföldiek által is látogatott turisztikai nevezetességek.

Magyarország egyéb térségei a külföldiek beutazása és tartózkodása szempontjából teljesen biztonságosak. A lakosság mindennapi élete normális keretek közt zajlik. A magyar turisztikai célpontok változatlanul teljes infrastruktúrával és szolgáltatási körrel állnak a külföldi és hazai látogatók rendelkezésére. Az ipari balesettel kapcsolatban bővebb információ a <http://redsludge.bm.hu>. A link olyan oldalra mutat, amely kívül esik a Külügyminisztérium honlapján, ezért új ablakban nyílik meg.

2010. okt. 19., forrás: www.kulugyminiszterium.hu

FELHÍVÁS

A Magyar Szó közreműködésével szervezünk közös gyűjtést, hogy egyetlen összegben küldhessük el az új-zélandi magyarok adományát a vörösiszap károsultaknak. Ezzel megspórolnánk az egyéni átutalások igen magas költségeit.

Az adományozóknak természetesen küldünk nyugtát, de azok sajnos adó-visszatérítésre sem Magyarországon, sem Új-Zélandban nem jogosítanak. Viszont köszönettel fogadunk adományokat mindenkitől, aki egyet ért célunkkal, legyen az új-zélandi magyar vagy sem!

2010. december 6-ig folyik a gyűjtés a Magyar Szó számlaszámán, Bank of New Zealand (BNZ), 020585 0082725 01, hogy még Karácsony előtt eljuttathassuk a Magyar Kármentő Alaphoz. Kérjük átutalásukban jelöljék meg: **Hungarian Relief Fund**. Amennyiben kérnek nyugtát, illetve nem kívánnak anonimitást, kérem küldjék el a szerkesztőnek adományuk részleteit, postacímükkel együtt. Egyébként postai úton csekken is fogadunk adományokat - "Magyar Szó"-ra kérjük kiállítani, és a Hungarian Relief Fund, C/- Magyar Szó, PO Box 29-039, Wellington 6443 címre elküldeni.

A tragédiáról és fejleményekről, valamint a Magyar Kármentő Alapról itt olvashatnak bővebben: www.vorosizsap.bm.hu.

Kérjük tárták ki szívüket, zsebüket a vörösiszap-károsultak javára!

Information for Travelers on the Red Sludge Contamination

On 4 October 2010 an industrial accident took place at an aluminium factory belonging to a privately owned company, Magyar Alumínium ZRt. Due to the ruptured dam of the sludge reservoir, a mixture of 600-700 thousand cubic metres of red sludge and water inundated the lower sections of the settlements of Kolontár, Devecser and Somlóvásárhely in Veszprém county.

The contamination affected 800 hectares of surrounding area and 360 houses. The deeper soil layers and the first watertight soil layer were not affected directly; this has been confirmed by officials of the European Union and the World Health Organization, who conducted research in the area in the last couple of days. Taking into consideration the results of the research and thanks to immediate defensive measures, clean-up and decontamination action taken by government agencies, local residents have been able to begin to return to the affected areas.

The Ministry for Foreign Affairs would like to point out to visitors that the abovementioned accident which took place some 160 km from Budapest is local, and the affected territories are not tourism destinations, with no tourist attraction sights in the vicinity.

Other regions in Hungary are completely safe for foreigners to visit and to stay in. The everyday lives of residents continue normally. Hungarian tourism destinations are still available to foreign and domestic visitors with the entire infrastructure and range of services completely in place.

19 Oct 2010, source: www.kulugyminiszterium.hu

APPEAL

Through the auspices of the Magyar Szó, we are organising a nationwide collection so as to save on the significant costs incurred in transferring donations from New Zealand to Hungary individually.

Naturally we will send everyone receipts, however, they will not be eligible for tax rebates, neither here, nor in Hungary. Having said that, we would be grateful for anyone and everyone's donations, regardless of whether you are New Zealand Hungarians or friends of Hungarians.

Donations can be made to the Magyar Szó account, Bank of New Zealand (BNZ), 020585 0082725 01. Please note in the particulars that your donation is for the **Hungarian Relief Fund**. We will collect donations until 6 December 2010, to enable sending the total New Zealand Hungarian donation to Hungary before Christmas. If you would like a receipt, ie. you do not want the source of your donation to remain anonymous, then please send me the details of your donation and your postal address. You can also donate by sending a cheque if you prefer – please make it out to "Magyar Szó" and post it to Hungarian Relief Fund, C/- Magyar Szó, PO Box 29-039, Wellington 6443.

You can read more about the tragedy and developments since, as well as about the Hungarian Relief Fund at <http://redsludge.bm.hu/>.

Please reach deep into your hearts and pockets to help better the plight of Hungary's red-sludge victims!

famous Hungarians

THEODORE
VON KÁRMÁN

COLUMNIST
PAUL HELLYER

The name Theodore von Kármán may not be readily known by many, but this scientist and engineer had a profound influence on modern day life, especially in the area of aerodynamics. To some he is the "father of modern aerodynamics", to others, the "father of supersonics". Regardless of how he is described, it can be said that modern aircraft, space flight and rocketry would not be the same without the pioneering works of yet another Hungarian

genius of the twentieth century. Von Kármán belongs to that distinct group of so-called "Martians", Hungarian scientists and physicists who changed the history of twentieth century. (The name "Martians" refers to a group of extraordinarily bright and clever Hungarians working on the Manhattan Project. Someone suggested that they must come from Mars, but to disguise themselves they spoke Hungarian.) I have written about several others of these Martians: Teller, Wigner, and Szilárd, for example, so we now turn to the life and work of von Kármán. His life is perhaps not as exciting or dramatic as some of his fellow geniuses, nonetheless his impact on so much of what we take for granted about the technology of flying is, in large part, due to this remarkable man.

Regular readers of this series of famous Hungarians will have no trouble guessing the background that gave birth to genius that was von Kármán. Yes, he was born in Budapest to an upper-middle class Jewish family in that golden era of the late nineteenth century and early twentieth centuries, which gave rise to so many great minds - a time von Kármán himself referred to as "happy peace time". He was the oldest of his fellow Martians having being born in 1881. This meant that he spent the greatest proportion of his early life in Hungary and in the Hungarian education system.

His father, in common with many Jewish families of that time, changed the family name to something more Hungarian. In this case the surname was changed from Kleinmann to Kármán. How Theodore become von Kármán is worth a brief explanation. His father was a prominent educationalist and after successfully helping to reorganise the Hungarian secondary school system (by introducing secular schools including those known as *mint*a or "model"), he was appointed to the court in Vienna. There he tutored one of the Emperor's cousins and was subsequently offered an award. He

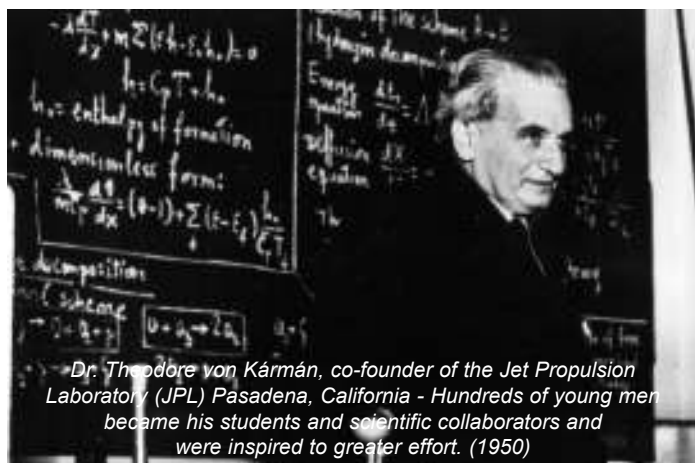
wanted something he could pass on to his children so in 1907 he was awarded hereditary nobility. One way in which a person's name indicated that they were part of the Hungarian nobility was to add a so-called pre-name in front of the surname, often referring to the geographical location of their estate. With the Kármán family having originated from Szöllőskislak on the southern shores of Lake Balaton, the proper name for Theodore would have been Tódor Kármán Szöllőskislaki. The German equivalent would be Theodor Kármán von Szöllőskislak and so for the sake of convenience his name was shortened to Theodore von Kármán. (Coincidentally, there is a similar story for how John von Neumann, one his fellow Martians, ended up with his name.)

The young Theodore, as you would expect, displayed his genius at an early age. For example, when he was six years old, he could multiply six-digit numbers in his head. Home-schooling and what we would call "hot-housing" no doubt helped him develop further. He graduated from the Technical University in 1902 and in 1906 won a scholarship and studied at Göttingen in Germany. At this stage his interests and studies were firmly focused on mechanical engineering, including spending time at the famous Ganz Works. However, his focus was on what we would now call aerodynamics or the study of flight.

In 1911 he produced the theory for which he is perhaps best known. While not pretending to fully understand the details of the

Dr. Theodore von Kármán (black coat) sketches out a plan on the wing of an airplane as his JATO (Jet Assisted Take-Off) engineering team looks on. (1940)

theory, it concerns the flow of air over surfaces and the resulting vortices or turbulence. In essence von Kármán solved the problem of how these vortices were created and more importantly how to measure them accurately so that the impact of changes in the surface area or shape could be measured. In practical terms this meant understanding "drag" and designing shapes accordingly. This phenomenon, known as Kármán Vortex Street, still forms the basis of design of all high-speed transportation, including Formula One motor racing cars.

It was also at this time that he began his lifetime involvement with military aviation. He worked on the problem of how machine guns could fire through a revolving propeller and took great pride in his achievements. He also worked closely with Hugo Junkers on the designs of his airplanes. These planes became the standard German aircraft until the jet era.

Von Kármán returned to Hungary at the end of the WWI and ended up helping the new Ministry of Education in 1918 and also during the brief revolution of 1919. Again, like several other of his fellow Hungarians, the atmosphere turned rapidly hostile to Jewish intellectuals, especially those who had played a role in Soviet-style government. Von Kármán found it prudent to leave Hungary for the last time and returned to Germany to continue his work leading the Aeronautical Institute at Aachen. Under his guidance the Institute laid the theoretical foundations for modern aeronautical science.

Theodore von Kármán receiving the National Medal of Science from President John F. Kennedy in 1963

Again the political climate changed and in 1930, aged 49, von Kármán emigrated, this time to the United States where he would live for the rest of his life. His reputation as a leading developer of aircraft, especially military ones, was firmly established. Von Kármán was involved in all aspects of rocket research and played an influential role in preparing the US Air Force for WWII and beyond. For example, in 1943 he founded the Jet Propulsion Laboratory, which is now a government funded research organization. After the war, he continued to play a leading role in this area.

In 1963, aged 81 von Kármán was the recipient of the first National Medal of Science, bestowed in a White House ceremony by President John F. Kennedy. He was recognized, "For his leadership in the science and engineering basic to aeronautics; for his effective teaching and related contributions in many fields of mechanics, for his distinguished counsel to the Armed Services, and for his promoting international cooperation in science and engineering." He died later that same year.

Von Kármán is one of those contributors to the history of twentieth century who deserves to be better known. He was never widely known outside his field of expertise, which is perhaps because theoretical aerodynamics is not a very accessible field to the layperson. However, his contributions are recognized in various ways: a postage stamp was issued in his honour, and there are craters on the Moon and Mars that are named after him. Modern air-force technology owes much to his work, and much of what we take for granted today in terms of jet engine technology was due to his pioneering work. Indeed one writer describes his contribution thus having "been accorded almost godlike status in the history of aerodynamics..." His personality was perhaps not as "large" as some of his contemporaries such as Teller or von Neumann; von Kármán never married and his sister was his devoted companion until her death in 1951. Yet *The Times* obituary describes a "delightful and witty" companion and another colleague said of him his restless intellectual energy did give a slightly eccentric air.

He entitles his autobiography, "The Wind and Beyond" and indeed it is true that the winds of history carried him far beyond his Hungarian birth and upbringing. Even so, his place in the pantheon of Hungarians who made a lasting contribution to the history and progress of the modern world is firmly secure. ■

Left to right: Dr. William H. Pickering, former JPL Director, Dr. Theodore von Kármán, JPL co-founder and Dr. Frank J. Malina, co-founder, and first director of JPL (Jet Propulsion Laboratory)

Dr. Murzsa András kérdez, F. Kováts Éva válaszol

Szekszárd based journalist and newspaper editor, Dr András Murzsa is one of our regular correspondents. In this issue we asked him to shed some light on the proposed new media law in Hungary. To this end he interviewed his friend and one-time colleague Éva F. Kováts, president of the Press Trade Union. In the course of the interview we learn about the characterising features of Hungarian media, in particular, that since the change of regime twenty years ago the various media have been bought out by foreign concerns and are primarily profit driven, reflected in papers maximising advertising space and regular price increases. In the meantime the continuing effects of the global financial crisis have seen a drop in sales of the daily papers and an increase in the tabloids' market share. Electronic media show similar trends except that ownership has remained in Hungarian hands. There are 60-70 television channels of which but three, including Duna TV which is broadcast to Hungarians abroad, are public broadcasting channels, and there is big competition for the advertising dollar. The media conglomerates with diverging interests have a leading edge in the race for advertising as they are able to offer packages, hence the pending merger of Ringier and Axel Springer AG, which will make it not only Hungary's, but indeed Europe's largest media giant.

In reflecting upon why the 1996 media law requires revision, Éva F. Kováts explains that it has not achieved the goals it set out to achieve as in serving the community,

economic development, political openness, democratic state-building and cultural development - on the contrary it became a tool for the market and for political interests. But what the country needs is media governed by nationally unifying rules and consensus. There is considerable disagreement about the content of the proposed media law because it was drafted without extensive debate and consultation. However, the National Media Roundtable of which the Press Trade Union is a member, has formulated a set of recommendations for amendments to the draft legislation, that has been circulated to all factions of parliament.

In conclusion Éva F. Kováts sends a message wishing New Zealand Hungarians well and encouraging us to return some time, even if only for a visit. Dr András Murzsa goes a step further to reassure us that Hungary is in good hands, and while the pace of change may be a

bit slow for our liking, they will get there in the end.

Kedves Barátaim!

Talán már egy kicsit nagyobb bátorsággal kopogtatok be Önökhöz, Hozzátok a Magyar Szó hasábjain, hiszen korábbi leveleimet már olvastátok.

Felvetődött a lap főszerkesztőjében, hogy a magyarországi változások, hogyan hatottak a hazai sajtó világára, milyen változásokat indítottak el. Készül az új sajtótörvényünk, Médiaalkotmányunk, mely az elmúlt hónapok során sok vitát váltott ki és ezek a viták nem csitulnak sem a szakmai körökben, sem pedig a parlamenti pártok körében.

Ezekről a gondolatokról beszélgettem a szakma egyik legjelesebb képviselőjével, a Magyar Sajtószakszervezet elnökével, F. Kováts Évával.

F. Kováts Éva hosszú éveken keresztül annak a szerkesztőségnek volt az újságírója, ahol én kiadógazgató, kiadóvezető voltam. Kérem, hogy ne vegyetek rossz néven, ha a vele való beszélgetésem hangja, hangvétele közvetlenebb, barátságosabb az ilyenkor szokásosnál.

Átfogó médiaszabályozásra van szükség

Gyökeresen átalakult a médiapiac Magyarországon

Kedves elnök asszony, kedves Éva!

Első kérdésem:

- Hogyan jellemezhető a magyarországi

sajtó helyzete, melyek a főbb jellegzetességei?

- Az elmúlt két évtized során Magyarországon teljesen átalakult a médiapiac. A rendszerváltást követően a nyomtatott sajtó területén elsősorban a nyugat-európai nagy sajtókonszernek szereztek érdekeltségeket. A rendszerváltáskor meglévő országos és megyei napilapok csaknem száz százaléka svájci, német, osztrák, angol, stb. kiadói érdekeltségek tulajdonába kerültek. Piacot nyert a Ringier, az Axel Springer, a Sanoma, hogy csak a legnagyobbakat említsük. A médiapiac teljesen átrendeződött, a profit orientáltság vált meghatározóvá a magyar sajtó területén is. A kívülálló talán úgy látja, hogy az egyes szerkesztőségek megtartották viszonylagos önállóságukat, de a valóságban az a helyzet, hogy a bevétel, a profit felülírja, befolyásolja a kiadók önállóságát. A lapok árának évről-évre történő emelése, a reklámfelületek maximálása, az elektronikus médiák térhódítása, az országot még ma is sújtó gazdasági válság erősen befolyásolja a napi-és hetilapok példányszámának alakulását, a lakosság olvasási szokásait. A közéleti napilapok példányszámai az elmúlt években jelentősen visszaestek, csökkent az előfizetők száma, ugyanakkor tért nyert a bulvársajtó.

- Az írott sajtó mellett hogyan alakult az elektronikus média helyzete Magyarországon?

- A nyomtatott sajtóhoz hasonló átalakulás figyelhető meg az elektronikus média területén is, azzal a különbséggel, hogy itt a helyi, vidéki televíziók többnyire magyar, illetve önkormányzati kézben maradtak. Ma Magyarországon akár 60-70 tévécsatorna is fogható. Az országos tévécsatornák közül az M1, M2 hivatalosan közszolgálati feladatokat lát el, a Duna Televízió úgyszintén, ami az országhatáron túl élő magyaroknak is sugároz. A többi csatorna döntően kereskedelmi és a műsorpolitikája is ennek megfelelő. A hirdetési piacért nemcsak a csatornák között nagy a harc, de az elektronikus és nyomtatott sajtó között is folyik a küzdelem.

- Ezek szerint Magyarországon is a hirdetési piac a meghatározó.

- Kétségtől így van, a hirdetési piac is átrendeződött és koncentráltabb. Előnyben vannak azok a kiadók, amelyeknek többféle nyomtatott termékük van, mert így „csomagban”, az összes lapra adnak kedvezőbb hirdetési ajánlatot a konkurenciánál és szereznek több profitot.

- Az előbbieket figyelembe véve végül is milyen a mai médiapiac szerkezete Magyarországon?

- A koncentráció a média területén nem állt meg, folytatódik, napirenden van a Ringier és az Axel Springer AG fúziója svájci székhellyel, ami ha megvalósul, akkor nemcsak Magyarország, de Közép-Európa

egyik legnagyobb média birodalmát eredményezheti. Ehhez már csak a Magyar Versenyhivatal engedélye hiányzik.

- A Médiatörvény átalakítása most van folyamatban Magyarországon. Miért és mit kell változtatni?

- Az 1996-ban életbelépett médiaszabályozás nem érte el a kívánt célt. A magyar médiarendszer egyre kevésbé szolgálja a társadalom érdekeit, céljait, a közmédia rendszere elvesztette teljesítőképességét, nem támogatja a társadalmi, gazdasági fejlődést, a politikai nyilvánosság, a demokratikus államműködés és a nemzeti kultúra bővítésének céljait. Működése ma elsősorban a nyers piaci és politikai érdekeket szolgálja. A nemzetnek átfogó, nemzeti konszenzussal elfogadott médiaszabályozásra van szüksége. Elkészült egy új Médiaalkotmány tervezet, de ezt is sokan vitatják, mivel nem előzte meg átfogó társadalmi párbeszéd, az előkészítés zárt körben zajlott, sok a tisztázatlan fogalom.

- Ebben a helyzetben, milyen lehetősége volt a Magyar Sajtószakszervezetnek, hogy észrevételei, javaslatai is bekerüljenek a készülő új Médiaalkotmányba?

- A Nemzeti Média Kerekasztal, melyben a Magyar Sajtószakszervezet is képviselteti magát, megfogalmazta álláspontját a Médiaalkotmány tervezettel kapcsolatosan és azt eljuttatta a Magyar Országgyűlés valamennyi frakciójához és a jogszabálymódosításokat indítványozó képviselőkhez azzal a kéréssel, hogy az abban foglaltakat ismertessék meg a frakciók parlamenti képviselőivel, a párt és frakciók szakértőivel, annak érdekében, hogy a médiával kapcsolatos jogszabályalkotáshoz kapcsolódó javaslatok elkészítésekor, benyújtásakor vegyék azt figyelembe.

Köszönöm a beszélgetést, de végül még egy kérdésem van:

- Mit üzensz az Új-Zélandon élő magyaroknak, honfitársainknak, a Magyar Szó olvasóinak?

- Tudom nem könnyű a hazától ilyen távol élni, dolgozni, új egzisztenciát teremteni, beilleszkedni, megbirkózni a nyelvi és egyéb nehézségekkel. Szeretném, ha az ottaniak éreznék, hogyha távol élnek is, számunkra valamennyien fontosak, visszavárjuk őket, akár látogatóként is. Az ott tartózkodásukhoz, munkájukhoz, családi életükhöz kívánok sok sikert és jó egészséget.

Kedves barátaim!

Ezekhez a szép gondolatokhoz, jó kívánságokhoz én is csatlakozom, és azzal köszönök el Önöktől, Tőletek, hogy az ország jó kezekben van és ha, a kívánnál lassabban is, de kilábalunk a gondokból. S, ha úgy alakul, a sikereinkről, az eredményeinkről is szívesen számolok be, egy-egy levélben Nektek, a Magyar Szó olvasóinak. ■

Magyarország, Szekszárd,
2010. szeptember 6.

Dr. Murzsa András

halottak napjára emlékezünk

Kosztolányi Dezső:

Halottak

Volt emberek.

Ha nincsenek is, vannak még. Csodák.
Nem téve semmit, nem akarva semmit,
hatnak tovább.

Futók között titokzatos megállók.

A mély sötét vizekbe néma, lassú
hálók.

Képek,

már megmeredtek és örökre
szépek.

Nem-élők,

mindent felejtő, mindent porba ejtő
henyélők,

kiknek kezéből a haraszt alatt
lassan kihullt a dús tapasztalat.

Nem tudja itt Newton az egyszeregyet,

fejére tompa éjszaka borul,

Kleopatra a csókokat feledte,

és Shakespeare elfelejtett angolul.

Nem ismeri meg itt anya a lányát,

sem a tudós ezer bogos talányát.

Ábrándok ők, kiket valóra bűvöl

az áhitat, az ima és a csók.

Idézetek egy régi-régi műből,

kilobbant sejtsomók.

Ady Endre:

A lelkek temetője

E föld a lelkek temetője,
Ciprusos, árva temetője,
Sok vér ömlött itt valaha
S maggyilkos méreg lett belőle.

Itt azok éltek, kik nem éltek,
A legkülömbek sohse éltek,
Itt meddő a nagy gerjedés
S százszor boldogak a vetéltek.

Ez a szomorú magyar róna,
Halálszagú, bús, magyar róna,
Hány megölt lélek sikoltott
Bús átkot az egekig róla.

Óh, boldogak itt, kik nem éltek,
A legkülömbek sohse éltek,
Itt meddő a nagy gerjedés
S százszor boldogak a vetéltek.

The Magyar Messiahs

- Endre Ady

More bitter is our weeping,
different the griefs that try us.
A thousand times Messiahs
are the Magyar Messiahs.

A thousand times they perish,
unblest their crucifixion,
for vain was their affliction,
oh, vain was their affliction.

Gyöngyös Imre:

Széljegyzet korábbi halálomhoz

Az ébredés a műszerek között
tudatomba undorral költözött
álmosan, lassan, lustán ébredőn
a létöröm is csak piciny előny
s hogy meghaltam a félelem megint
riasztón még a lelkemen suhint.

Nem emlékszem arra, hogy összeestem:
az életemből hullt egy pillanat
míg éledni és gondolkozni kezdtem,
a sorsparancs kifejtetett hanyatt.
Négy monitor s három tudós és szorgos,
a szakmájában elhivatott orvos
szívárvánnyá szaggatták fényemet,

mely újjászítva mégis csak rezeg,
nap felé tart, izzást gyűjt és remél
a nap kristálya forró, friss, fehér.
Zsugori szívem leckéje és gondja:
egy nap siker az életem naponta.

Wellington, 2010. nov. 4.

Hungary, Slovakia, and the Euro-Zone

- ZSÓFIA HELLYER

INTRODUCTION

Central and Eastern European (CEE) countries' integration into the European Union (EU) has been an important issue since the 2004 accession countries began negotiations to join. In particular, the ability of post-communist states to reform their economies in order to join the euro-zone has been the subject of ongoing debate.

This essay explores the divergent rate at which two Visegrád states, Hungary and Slovakia have developed economically. It will focus specifically on the reasons why former frontrunner Hungary is lagging behind while Slovakia, which was initially refused entry into the EU, has dramatically improved its progress resulting in entry into the euro-zone this year [2009]. This will be explained firstly by reference to economic factors, and secondly by reference to political factors. Examining these factors will show that Slovakia has been able to implement effective economic policies due to political cohesion arising from the country's bad start in the EU, while Hungary has floundered as the result of a combination of political factors and a false sense of security after initial EU accession. It will also become apparent that the road ahead may hold unexpected developments for both countries.

ECONOMIC FACTORS

In order to join the euro-zone and adopt the common currency of the EU, member countries must satisfy the Maastricht convergence criteria. The criteria are a set of macro-economic indicators to ensure that inflation, public finance, long-term interest rates, and the exchange rate are sufficiently controlled.

The European Council found in July 2008 that Slovakia had satisfied the Maastricht convergence criteria and could adopt the euro in 2009. Government debt was less than half the maximum 60% of Gross Domestic Product (GDP) allowed by the criteria and the inflation rate was 1% below the 3.2% ceiling. In fact, Slovakia's future success could already be gleamed in 2005 when the World Bank named it top reformer of 2003 for its acceleration of growth, decreasing unemployment and declining inflation.

Conversely, Hungary does not currently have a target date for adopting the euro despite predictions after its accession that

it would join the euro zone as early as 2006. According to the European Commission's 2008 Convergence Report, Hungary is the only new EU state which does not fulfil any of the convergence criteria, with an inflation rate averaging well over twice the EU maximum and the lowest growth rate among CEE countries.

It is therefore clear that since accession, Slovakia and Hungary have switched places from opposite ends on the scale of economic integration. This is generally seen as the result of divergent rates of success at implementing structural reforms in both countries. While Slovakia has effectively reformed the tax system, labour market and regulation policies in order to attract and maintain foreign direct investment (FDI), Hungary's attempts at doing so have met with little success.

This has been particularly detrimental to Hungary due to the importance of the electronics

industry in the Hungarian economy. In 2004 Hungary was Eastern Europe's top producer and exporter in the electrical and electronics industries, which represented a large proportion of the country's total exports. However, these industries are labour-intensive and have therefore become increasingly competitive as markets become wider and cheaper labour becomes available. The volatility of Hungary's forint in recent years has made investors more unwilling to risk unfavourable economic developments as the choice between cheap labour markets has increased due to EU expansion.

Slovakia's main source of FDI, on the other hand, is in the capital-intensive car industry. Capital-intensive industries involve investing in machinery and technology, which is more expensive than labour and therefore higher risk. This means that a large proportion of Slovakia's FDI, once established, is less precarious than Hungary's. In addition, the flat tax rate and the regulatory reforms implemented by the second Dzurinda government (2002-2006) have made Slovakia very attractive to investors by providing a transparent tax system, simplified processes for opening and closing businesses, and heavy subsidies for investors. These factors have resulted in Slovakia maintaining a high level of FDI leading to a decrease in unemployment and government debt, and an increase in GDP.

Clearly, however, structural reform policies must be tailored to suit the unique economic and social climate of individual countries. The reforms that have led to economic success for Slovakia would not achieve the same results for Hungary.

POLITICAL FACTORS

In fact the issue of economic integration is as much a question of specific policies as of political ability to implement those policies. The key differences that have led to Slovakia's and Hungary's divergent rates of economic development are not so much between their economic policies, but between their political abilities. Specifically, Slovak leaders have been able to focus on, agree on, and eventually implement the reforms required to join the euro zone. In contrast, Hungary has suffered from a lack of credible leaders as well as divided political parties, which has led to electoral politics. In other words Hungary's politicians have tended to work towards the next election (a short-term goal) rather than EU integration or specifically, the adoption of the euro (a long-term goal).

This difference is especially important because structural reforms will always incur resistance from groups in society who will be adversely affected by new policies in either the short-term or long-term. If a government knows that structural reform will be widely unpopular and likely

to result in losing the next election, implementing the necessary changes for the long-term benefit of the country may not be considered a worthwhile trade-off.

Indeed, both Slovak and Hungarian policy makers have experienced political alienation after implementing radical reforms. Hungary's Lajos Bokros (Minister of Finance 1995-1996) and Slovakia's Mikuláš Dzurinda (Prime Minister 1998-2006) were both essential in stabilizing the economies of their respective countries and preventing economic crises, yet both are unpopular in their own countries. This is because both the fiscal austerity measures of the Bokros package in 1995 and the reforms Dzurinda introduced between 2002 and 2006, though important for the countries' economies as a whole, included severe cuts to social welfare and changes to the education, healthcare and pension systems. By adversely affecting the lives of a significant proportion of citizens in the short-term (or arguably, the long-term), both Hungary and Slovakia paid a considerable price for stabilizing their economies at the time.

The timing of these unpopular reformists is not insignificant. While the monetary, fiscal and incomes policies implemented by Bokros saved Hungary from the Mexican financial crisis, which was predicted to hit Hungary in 1995, they effectively froze major reforms for over a decade. In 2006, due to a substantial weakening of the forint and a decrease in FDI inflows, the Gyurcsány government radically increased taxes and cut government expenditure in an effort to improve the Hungarian economy. However, the "welfare shock" caused by the Bokros package has meant an enduring political obstacle for economic reform. In addition, both the 1995 and the 2006 governments were socialist, which has led to increased political divide between right wing and left wing political parties and voters – especially given the country's history of communism. These factors, as well as political scandal, resulted in a rejection of three "symbolic elements" of Gyurcsány's reforms in 2008 and the resignation of the Prime Minister in March 2009.

As well as increasing the political obstacle to reforms, complacency has been another important consequence of the timing of events in Hungary. After being hailed as a star performer among accession countries in 2004, there was no perception in Hungary of crisis or an urgent need to reform. Consequently electoral politics (aggravated by the increasing political disharmony between parties) lead to short-term promises that put long-term issues such as EU integration on the backburner.

The Bokros package therefore saved Hungary from financial crisis in 1995, thereby allowing the country to develop sufficiently to join the EU in 2004. However subsequent political divides, manifested in the form of electoral politics and a general resistance to reforms have prevented the economic development required in the later half of the decade.

In contrast, Slovakia's crisis came later, after the country was denied first-wave accession into both the EU and NATO. The first Dzurinda government (1998-2002) had the arduous task of implementing economic and political measures to bring Slovakia up to standard among the Visegrád countries and to regain the confidence of the international community. While the reforms were unpopular, pending EU accession meant that adversely affected citizens also saw the advantages of the measures introduced by Dzurinda, which lead to his re-election.

However, the more radical reforms introduced in the second Dzurinda government (2002-2006), while leading to Slovakia's entry into the euro-zone, have also caused huge public disaffection. The reduced welfare expenditures required to finance the subsidies needed to maintain FDI have hit several areas of the population hard, including low-skilled workers, the unemployed, pensioners and the Roma population. This has resulted not only in the fall of Dzurinda, but also in riots across the country.

Therefore, although Slovakia has been successful in entering the euro-zone due to the reforms implemented by the Dzurinda governments, its current political climate does not bode well for the future. The measures required to implement the euro are certain to adversely affect parts of the population due to price increases and inflation, at least in the short term. However, commentators note that Slovakia is doing well not only among CEE countries, but also among EU countries generally. Provided the government follows the recommendations of the European Central Bank, Slovakia has great potential for further success as a member of the euro-zone. At the other end of the spectrum, if domestic political issues take precedence over fiscal targets and institutional restructuring, Slovakia may find itself in need of "painful fiscal correction and structural reform", similar to the current situation in Hungary.

Furthermore, the effects of the current economic crisis on both countries cannot be ignored. Hungary's plight has been further exacerbated by the crisis, which has caused the country to appeal to the IMF for a 15.7 billion USD loan granted in November 2008. In Slovakia, although the crisis in less threatening than in Hungary,

the potential risks it poses intensify the need for strict fiscal policy.

It is difficult to predict which direction the effects of the economic crisis will lead both Slovakia and Hungary. While there is potential for a continuation of the current trend, that is, Slovakia's prospering and Hungary's decline, the opposite may also eventuate. For Hungary, the culmination of adverse political and economic factors, combined with hurt pride due to disappointing economic performance on the international stage (similar to what Slovakia experienced in the late 1990s) may lead to increased political cohesion. Conversely, the political and economic pressures on the Slovak government may result in a breakdown of consensus and political unrest.

CONCLUSION

The economic policies implemented by the Dzurinda governments between 1998 and 2006 have provided Slovakia a stable economy capable of maintaining FDI, thereby allowing the government to meet the Maastricht convergence criteria necessary for entry into the euro-zone. Hungary, on the other hand, suffered a false sense of security following EU accession in 2004, which, combined with the country's political history and the current economic crisis, had lead to a political inability to implement the economic measures necessary to maintain FDI in an increasingly competitive market. This is especially injurious to the Hungarian economy as a large proportion of its portfolios are labour-intensive, as opposed to Slovakia's largely capital-intensive exports. The future is uncertain, however. As both countries are threatened by the economic crisis and have similar histories of political divide, the tables may well turn in the coming years. ■

Bibliography

- BBC News website, articles 'Obstacle Hungarian PM to resign' <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/7956610.stm> and 'Excerpt: Hungarian "lies" speech' <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/5359546.stm> (accessed 7 September 2009)
- Bohle, Dorothee and Greskovits, Béla, 'Capital, Labour, and the Prospects of the European Social Model in the East', Central and Eastern Europe Working Paper Series 58, Harvard University, Cambridge, 2004.
- European Commission 2008 Convergence Report, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52008DC0248:EN:NOT> (accessed 7 September 2009)
- European Commission Economic and Financial Affairs website, http://ec.europa.eu/economy_finance/index_en.htm (accessed 28 August 2009).
- Gál, Zsolt, 'Adoption of the Euro in Slovakia: Preliminaries, Advantages, Risks', *The Analyst*, Vol 4, No 2, 2008, pp 63-92.
- Greskovits, Béla, 'The First Shall Be The Last? Hungary's Road to EMU' in Dyson, Kenneth (ed.), *Enlarging the Euro Area*, pp 178-197 (New York: Oxford University Press, 2006).
- Györfi, Dóra, 'Structural Change Without Trust: Reform Cycles in Hungary and Slovakia', *Acta Oeconomica*, Vol 59, No 2, 2009, pp 147-177.
- International Monetary Fund website, <http://www.imf.org/external/country/hun/index.htm?pn=2> and <http://www.imf.org/external/np/ms/2009/052509a.htm> (accessed 7 September 2009)

1943. május 26. Szerda

Ma lettem 13 éves. Nagyon boldog vagyok, sok ajándékot kaptam, de a legjobb, hogy levágták a hajamat, már nem kell copfot hordanom, tényleg nagylány vagyok! Kaptam egy óriási doboz levélpapírt, saját monogrammal, 4711-es kölnit, sok-sok könyvet.

Most mennem kell hegedűt gyakorolni, ezt nem nagyon szeretem. Jó lenne zongorázni tanulni, de Apu szerint ebben a bizonytalan világban nem lehet zongorát venni. Lehet, hogy igaza van. Elvették a telefonunkat, csak azért, mert zsidók vagyunk. Ma volt önképzőkori ülésünk, feloszlattuk az egészet.

Szombat

Délelőtt volt a Jancsi ballagása, ő elől ment három másik fiúval hegedűn kísérték a többiek énekét. Anyuka sírt egy kicsit. Magyar dolgozatom nagyon jól sikerült, I-es lett. A latin doli már rosszabb lett, le sem írom, hánysas.

Szerda

A G. János levelet írt, szeretne velem találkozni, de Apu nem engedi, nekem még nem illik. Hát jó, lehet, hogy igaza van.

Szombat

Délelőtt Istentiszteleten voltam, délután pikniken a Miránál.

Kedd

Nemsokára vége az iskolának. Most már tényleg nagy vagyok, mert negyedikes leszek. Most olvasok. /Dumas: A három testőr/ A Zugligetben gyereknyaralóban fogok nyaralni. Most már nem lehet külföldre menni. Egyáltalán annyi mindent nem lehet, nem szabad nekünk, ami régen olyan természetes volt. Apukák nagyon idegesek, bemennek a szalonba, ha rájuk nyitom az ajtót, rögtön elhallgatnak. Ez régebben sohasem volt. Mi lesz itt?

Vasárnap

Itt vagyok Zugligetben. Egész jó itt. Van itt egy kolozsvári lány, borzasztó beképzelt, állandóan azzal dicsekszik, hogy ő milyen művelt. Azért én sem vagyok teljesen hülye. Ma kint voltunk a parkban, vittünk plédet is, és gramofonon lejátsoztuk a Liszt László Preludes-jét. Hát az valami csodálatos volt, feküdtem az óriási fenyőfák alatt és olyan nagyon csodálatos volt a zene. Most hallottam először. Jövő héten jönnek vissza Apukák Hévízről, akkor bemegyek a városba. Jó lesz, mert már nagyon hiányoznak. Itt nagyon leszidtak, mert a heti mérésnél

kiderült, hogy fogytam, most majd tömni fognak, mint egy libát, és délutánonként feküdnöm kell, mint egy kisgyereknek. Lejöttem a rétre és szörnyen bögttem. Holnap lesz egy előadás, én is szerepelek, szavalni fogok, meg egy monológot mondok el. Csak nehogy belesüljek.

Vasárnap

Már két hete itthon vagyok. Az iskola csak november 2-án kezdődik, a sok légiriadó miatt. Mostanában gyakran szól a sziréna, ilyenkor le kell menni a pincébe, kicsit félek. Csepelt bombázták. Beteg voltam, torokgyulladás. Megfáztam az uszodában, még mindig köhögök. Irtó nagytakarítást csináltam a szobámban, ezt igen utálom, de most már nem lehet alkalmazottja sem a zsidóknak, Esztit el kellett küldeni, nagyon sírt ő is, meg a mamája is, amikor érte jött. Szeretne majd visszajönni hozzánk, dehát hogy is lesz itt majd az élet, ki tudja, nem bombázzák-e le a házunkat? Most meg kell írnom a német leckémet, holnap jön Rózsi néni. Szerdán meg francia óra. Minek kell ennyit tanulni? De Apuka ragaszkodik hozzá. Azt mondja, annyit ér az ember, ahány nyelvet beszél. Folyton németül kell olvasnom.

Kedd

Voltam Áginál, feljött Ervin és Gyuri, elmentünk sétálni, jó volt. Vasárnap megyünk kirándulni, Apuka nem akar elengedni, de Anyuka rábeszélte, hogy mégis mehessek. A többi lányt nem féltik ennyire, már igazán nagylány vagyok, Apuka ezt nem hajlandó tudomásul venni. Újra járok tornászni, irtó jó.

1944. március 29. Szerda

Már nagyon régen nem írtam. Azóta sok minden történt. Bejöttek a németek. A telefont ma elvitték az üzletből is, a rádiókat is be kell szolgáltatni, de Apuka kitölt velük, vett egy csak Budapest vevőt, azt adta le, a másikat eldugtuk, titokban hallgatja Apu az angol rádiót. Nagyon sokan hiányoznak az iskolából.

Rónai Zsuzsiék leköltöztek a birtokukra, azt mondják, ott biztonságosabb. Most volt légó gyakorlat, én voltam a sebesült és a vödörláncnál is segítettem. A légó parancsnok megdicsért, pedig én csak zsidó vagyok, ezt ő is tudja. Itt a házban szeretnek bennünket, pedig most a zsidókat mindenhol kidobják és utálják. Miért? Most eszembe jutott, hogy a negyedik elemiben tiszta kitűnő bizonyítvánnyal nem vettem fel a Mária Terézia gimnáziumba, mert zsidó vagyok. Ezt akkor nem értettem. Ezért mentem a Zsidó Gimnáziumba. Anyuka örült ennek, meg

is írta Nagypapáéknak. Ők nagyon vallásosak, Anyuka is, ő a Rombach utcai templomba jár, mert ott Sábesszor nem szól az orgona. Apuka a Dohány templomba jár, a neve is rá van írva a padjára. Nekem jobban tetszik a Dohány templom. Mi az iskolával szombaton a Hollán utcába járunk Istentiszteletre. Mostanában sokat vagyok szomorú, Apuka folyton azt mondja, ne tervezgessünk a jövőre. Jobb lenne talán kisgyereknek lenni, talán ezért is van az, hogy a légó csomagomba titokban, hogy ki ne nevéssenek, bepakoltam a két kedvenc babámat.

1944. június 12. Hétfő

Ma jött ki a gettó rendelet. A legnagyobb bizonytalanságban vagyunk. Szeretnék meghalni. Lehet, hogy ez be is fog következni... Most bögök. Nem mintha magamat sajnálnám. Csak. Minek is születtem erre az ocsmány világra. Most úgy hiányzik az iskola. Ott nem jutott eszembe a halál. Milyen borzasztó ez a szó. Ma mentem a villamoson és láttam egy embert. Egy közönséges, mindennapos férfit. Arra gondoltam, mi lenne ha ez az ember ma éjjel öngyilkos lenne. Néha úgy érzem, nem is vagyok normális. Tudnám, hova jutok, mi lesz belőlem? Leszek-e egyáltalán? Ezen tépelődöm már nem tudom hány éjszakája. Életunt vagyok. Hülye vagyok. Nem vagyok normális.

1944. július 4. Kedd

Itt írok az új lakásban, ahova költözni kellett. Ez egy csillagos ház a Zichy Jenő utcában, kaptunk egy szobát, szinte mindent ott kellett hagyni a régi lakásban, bezsúfoltuk egy szobába az összes bútort, szőnyeget, porcelánt, egymás tetejére rakva, a házparancsnok leltárt készített mindenről, volt vele egy idegen nő is, aki azt mondta, hogy ezekre már úgysem lesz szükségünk. Anyuka nagyon sírt, Apuka csak azt hajtogatta folyton; egy élet munkája. Én meg magamban csak azt kérdeztem, dehát miért? Ki tud erre választ adni? Még szerencse, hogy van itt a házban egy csomó helyes gyerek, sokat játszunk. Megtanultam lórumozni, babszem a nyeremény. Csak d.e. 11 óráig mehetünk ki az utcára, Anyukával rohanunk a Hold utcai csarnokba vásárolni, hogy idejébe hazaérjünk. Jancsi elvitték Csepelre munkaszolgálatosnak. Anyuka megint sírt, igaz, én is, de most már nem titokban, nem szégyelltem. Apuka előjegyeztetett a Svéd Vöröskeresztnél, állítólag megy majd egy gyerekvonat Svédországba. Úristen, én egyedül menjek, itthagya Apukát. Ezt nem bírom elképzelni sem. De ezt csak

magamban gondolom, nem akarom még ezzel is idegesíteni Apukáékat. És velük mi lesz? És Jancsival? Látom még valaha?

1944. október

A gyerekvonatot a németek nem engedték. Most itt vagyok a Sacré Coeur intézetben, ez egy zárda, svéd védnökség alatt vagyunk. Ez rendes iskola, tanulok is, most már ötödik gimnáziumba járok. Ez egy francia zárda, németül és franciául beszélünk, szóval Apunak megint igaza volt a nyelvtanulással. A Főtisztelendő Anya megnézte a holmimat, paplant, párnát, mindennel nagyon meg volt elégedve. Még szerencse, hogy Anyuka a vadonatúj pehelypaplant adta oda. A hatos számot kaptam, az van minden holmimba bevarrva. Most énekóra lesz, kánont tanulunk.

1944. október 18. Szerda

Kint a városban szörnyű dolgok történtek. Vasárnap Horthy fegyverszünetet kötött, most pedig Szálasi magához kaparintotta a hatalmat. A zsidókat deportálják. Anyuról, apuról, Jancsiról semmi hírem. Itt vagyok teljesen egyedül. Semmit nem tudok. Bár hálnék már meg.

1944. november 19.

Ma van a névnapom. A reggeli terítékem mellett virágot találtam, le is préselem emlékül. Megszereztem Apukáéknak a svéd Schutzpassot, egy kicsit büszke vagyok magamra. De hogy fogják megkapni? Itt van a kezemben és én tehetetlen vagyok.

1944. november 23.

Leesett az első hó. Semmi hír otthonról. Itt nagyon-nagyon rendesek velünk.

1944. december 6.

Hírt kaptam otthonról. Szép mikulási ajándék. Jancsit vidékre vitték, Apuka közben megint munkaszolgálaton volt, de aztán kora miatt leszerelték, amíg el volt, Anyukát elvitték, hogy hova azt Apuka sem tudja. Valami téglagyárról ír Apuka, de ezt nem értem. Mit csinálhat egy téglagyárban? Tegnap volt Mikulás ünnepség. Kaptam még békebeli sós kiflit is. Ágyban fekszem, mert lázas vagyok. Hol lehet Anyuka?

1944. dec.

Nem is tudom, hogy írjam le, mi történik itt. A nyilasok már többször betörték ide, az

apácák élelmet adnak nekik, erre elmennek. Egyik éjjel arra ébredtem, hogy valami iszonyú erős zseblámpával az arcomba világítottak, fekete nyilas egyenruhások voltak, az övükben kéziggrátók. Azt hittem, agyonlőnek.

1944. dec.

Megint itt voltak a nyilasok, de most már összeszedték a nagylányokat. Éppen a nappaliban ültünk, kézimunkáztunk. Mire hozzámérték, addig Barkóczy anya, az osztályfőnököm gyorsan két copfba fonta a hajamat és azt mondta a nyilasnak, hogy legalább ezt a kislányt ne bántsa, még csak 12 éves, mire a nyilas otthagytott de a többieket teherautóval elvitték. Fenyves Zsuzsinak adtam a teveszőr plédemet, nekem már úgysem lesz szükségem rá.

1945. január 14.

Közben svéd védett házban voltam, ahova a zárdából vittek éjjel, egy nagy fekete svéd követségi autóval, mert a zárda már nem volt biztonságos. Közben kiderült, hogy a zuglói nyilasházból törtek be hozzánk. A védett házban bevitték egy lakásba, ahol már volt 40 ember egy két szoba hallos lakásban. A lakásparancsnoknak a svédek adtak 400 Pengőt azzal, hogy adjanak enni és vigyázzanak rám. Én olyan közömbös voltam, mintha nem is rólam lenne szó. Minden nap más adott valamit enni. A földön aludtam, jó lett volna a pléd, amit Zsuzsinak adtam. Aztán egyik hajnalban oda is betörték a németek és nyilasok kutyákkal és lehajtottak bennünket a ház elé. Ott álltunk hajnaltól 1 óráig, rajtam csak egy vékony antilopcipő volt, bokáig álltunk a hóban, én sírtam, annyira fázott a lábam és kezem. Aztán elindultunk végre a gettóba. Később hallottam, hogy nagy szerencsénk volt, mert sok embert akkor délelőtt

a Dunapartra vittek, ahol a Dunába lőtték őket. Szóval most borzasztó

szerencsés vagyok itt a gettóban, mert még élek.

A gettó kapujában sokáig álltunk, mert mindenkit megmotoztak, ezt úgy hívják, hogy "hipis". Közben jött Jancsi, aki egy sebesültet cipelt hordágyon, a Wesselényi utcai kórházba vitték. Kiderült, Jancsit a munkaszolgálatosokkal a gettóba vitték, ő mondta meg, hogy Apuka a Wesselényi utcában lakik, menjek oda, majd később ő is jön. Anyukáról semmi hír. Elmentem Apuka címére, szegény nem akart hinni a szemének, amikor meglátott, de aztán volt nagy boldogság.

1945. Január 16. Kedd d.e. 12 óra

Ma kaptam egy szelet kenyeret, kis lekvárt. Szörnyű éjjelünk volt, mert olyan bombázás volt, mint még soha. A szoba összes ablaka kitörve, a földön fekszünk. Tetves a hajam. Víz sincs, egy literes tejeseűveg víz a napi adag, azzal kellene mosakodni is.

1945. Január 17. Szerda

Ma kezdődtek meg a környéken az utcai harcok. Itt a Wesselényi utcában is harcok vannak. Sok embert lelőttek. Ennivaló nincs. Éhes vagyok. Örültem éhes vagyok. Éhes. Éhes. Fázom. Már nem tudok írni, nem érzem az ujjaimat.

1945. január 18. Csütörtök

Bejöttek az oroszok. Az egyiktől kaptam kenyeret, fekete kocka alakú. Tömtem magamba.

Utóirat

1945 nyarán Édesanyám egy látogatója megkeresett bennünket, tőle tudtuk meg, hogy Bergen Belsenben tífuszban halt meg, de a fel szabadulást még élve érte meg. ■

Steiner Erzsébet

Steiner Erzsébet a Wellingtonban 2010 januárjában elhunyt Gordon (szül. Steiner) János húga.

DIARY EXCERPTS

1943-45

Wednesday, 26 May 1943

I turned 13 today. I'm very happy, I received lots of presents, but best of all is that they cut my hair today – I don't have to wear plaits anymore – I really am a big girl! I received a huge box of writing paper with my own monogram, 4711 perfume, lots and lots of books.

I have to go practice the violin now - I don't like that very much. It would be good to learn the piano, but according to Apu [Dad] you can't buy a piano in such an uncertain world. Maybe he's right. They took away our telephone, just because we're Jewish. We had a self-development meeting today, they disbanded the whole thing.

Saturday

Jancsi had his valediction today, he led the parade with three other boys accompanying the others' singing on violin. Anyuka (Mother) cried a bit. Did very well with my Hungarian assignment, got a 1. The Latin one wasn't so good, I won't even write down what mark I got for that.

Wednesday

János G. wrote me a letter, he'd like to meet up with me, but Apu won't let me, it wouldn't be proper for me yet. Well OK, maybe he's right.

Saturday

Went to Service in the morning, to a picnic at Mira's in the afternoon.

Tuesday

School will be over soon. I really am a big girl now because I'm going to be fourth grade. I'm reading /Dumas: The Three Musketeers/ I'm going to a children's holiday house in Zugliget for the holidays. We can't go abroad anymore. There are so many things we can't, aren't allowed to do, which used to be so natural. My parents are very uptight, they disappear into the living room, and if I walk in on them, they stop talking immediately. It never used to be like that. What's happening here?

Sunday

I'm here in Zugliget. It's really good here. There's a girl here from Kolozsvár, she's terribly conceited, she's always boasting about how cultured she is. Well I'm not exactly stupid either. We were out in the park today; we took a rug and played Liszt's Les Preludes on a gramophone. It was marvellous, I lay under the giant pine-trees and the music was truly wonderful. This was the first time I've heard it. My parents come back from Hévíz tomorrow, then I'll go into town. It'll be good, because I

miss them terribly now. They had a real go at me here because at the weekly weighing it turned out that I've lost weight, so now they're going to stuff me like a goose and every afternoon I have to have a rest, like a little kid. I came down to the field and balled my eyes out. There's going to be a performance tomorrow, and I'm in it too. I'm going to recite a poem and perform a monologue as well. Fingers crossed that I don't stuff it up.

Sunday

I've been home for two weeks now. School only starts on November 2nd because of all the air raids. The sirens go off a lot these days, and then we have to go down to the cellar - I'm a bit scared. They bombed Csepel.

I've been sick - tonsillitis. I caught a cold at the swimming pool, I'm still coughing. I did a huge tidy-up in my room, I so hate doing that, but Jews
c a n ' t

Elizabeth Steiner's brother, John Gordon, who lived in Wellington, passed away in January 2010.

employ anyone anymore - we had to send Eszti away; she sobbed and so did her mother when they came to get her. She'd like to come back to us, but who knows what life will be like here, whether they'll bomb down our house? I have to do my German homework now, Aunt Rózsi is coming tomorrow. And on Wednesday it's French. What's the point of studying so much? But Apuka is adamant. He says you're worth as many languages as you can speak. I constantly have to read in German.

Tuesday

I was at Ági's. Ervin and Gyuri came up - we went for a walk - it was good. We're going on an outing on Sunday. Apuka doesn't want to let me go, but Anyuka persuaded him to let

me. They're not so protective of the other girls. I really am a big girl now - Apuka's not prepared to acknowledge that. I've been going to the gym again, it's terrific.

Wednesday, 29 March 1944

I haven't written for ages now. A lot has happened since then. The Germans came in. They took away the phone from the shop today too and we had to hand in the radios, but Apuka got one over them - he bought one that just broadcasts Budapest and handed that in, hid the other one. Apu listens to English radio in secret. Lots of kids are missing from school.

Zsuzsi Róna's family shifted down to their estate, it's safer there. We just had civil defence drill, I was the injured and I also helped in the bucket chain. The civil defence commander praised me, even though I'm only a Jew - he knows it too. They like us here in the apartment block, and yet they hate Jews

and they're throwing them out now. Why?

It just occurred to me that they didn't accept my application at Mária Terézia College – in spite of my straight A report card - because I'm Jewish. I didn't understand it at the time. That's why I went to the Jewish College. Anyuka was pleased, she even wrote about it to my Grandparents. They're very religious. Anyuka is too, she goes to the Rombach Street synagogue, because there's no organ music there during Sabbath. Apuka goes to the Dohány Street synagogue, his name is even inscribed on his bench. I prefer the Dohány Street synagogue. We at school go to Service on Saturdays to Hollán Street. I'm sad a lot these days. Apuka is always saying we shouldn't plan for the future.

Perhaps it would be better to be little - maybe that's why I secretly packed my two favourite dolls into the civil defence pack.

Monday, 12 June 1944

The ghetto regulation came out today. We're in the most massive uncertainty. I'd like to die. Maybe this will even eventuate... I'm balling my eyes out now. Not as if I'm feeling sorry for myself. Only. Why was I born into this hideous world. I really miss school now. Death didn't occur to me there. What a dreadful word this is. I went on the tram today and I saw a person. An ordinary, everyday man. I thought to myself, what if this person committed suicide tonight. Sometimes I feel as if I'm not even normal. If only I knew where I will end up, what will become of me? Whether I will be at

all? This is what I've been pondering over for I don't know how many nights now. I'm tired of life. I'm crazy. I'm not normal.

Tuesday, 4 July 1944

I am writing here in the new apartment, where we had to shift to. This is a star[-marked] house in Zichy Jenő Street. We got a room - we had to leave just about everything there in the old apartment; we crammed all the furniture into one room - carpets, porcelain, packing everything on top of each other. The apartment superintendent made an inventory of everything. There was a woman - a stranger with her too, who said we wouldn't be needing these things anymore anyway. Anyuka was sobbing, Apuka just kept saying: a life's work. And I just kept asking myself, but why? Who can give me an answer to this? It's just lucky that there are a bunch of nice kids in this apartment block - we play a lot. I learnt to play cards, beans are the prize. We can only go out on the street until 11[am], we rush with Anyuka to do the shopping at the Hold Street market-hall, so we can get home in time. Jancsi was taken to Csepel as a prisoner of the forced labour camp. Anyuka cried again, granted so did I, but not in secret this time - I wasn't ashamed to. Apuka registered me with the Swedish Red Cross, apparently there will be a children's train to Sweden. Oh my God, am I to go on my own, leaving my parents here. I can't even imagine this. But I just think this to myself, I don't want to irritate my parents with this. And what will become of them? And of Jancsi? Will I ever see him again?

October 1944

The Germans didn't allow the children's train. I'm here now at the Sacré Coeur Institute - this is a nunnery, we are under Swedish protection. This is a proper school - I'm studying, now in 5th grade in college. This is a French nunnery, we speak German and French, so Apuka was right again about learning languages. The Reverend Mother inspected my things, my eiderdown, my pillow, she was very happy with everything. It's lucky that Anyuka gave me the brand new feather eiderdown. I was assigned the number six - that's what's sewn into all my things. We have music class now - we're learning a canon.

Wednesday, 18 October 1944

There are terrible things happening out in the city. Horthy signed an armistice on Sunday and now Szálasi has seized power. They're deporting the Jews. I have no news about Anyu, Apu or Jancsi. I'm completely alone here. I don't know anything. If only I'd die.

19 November 1944

It's my name-day today. There was a flower by my place-setting at breakfast, I'm going to press it in memory. I obtained Swedish Schutzpass-es for my parents, I'm a little bit proud of myself. But how will they get them? They're here in my hands and yet I'm helpless.

23 November 1944

We had the first snowfall. No news from home. They are very, very good to us here.

6 December 1944

I've received news from home. It was a nice present for Mikulás. They've taken Jancsi to the countryside, Apuka was taken to a forced labour camp again, but then he was discharged on account of his age. While he was away they took Anyuka, where to even Apuka doesn't know. Apuka writes about some brick factory, but I didn't understand. What can she be doing in a brick factory?

Yesterday there was a Mikulás celebration. I even received a peacetime salted crescent-shaped bun. I'm lying in bed because I have a fever. Where could Anyuka be?

Dec. 1944

I don't even know how to write down what's happening here. The Arrow Cross have raided us several times - the nuns give them food, then they go. One night I woke to a hideously strong torch shining in my face - they were dressed in black Arrow Cross uniforms, with hand grenades in their belts. I thought they were going to shoot me dead.

Dec. 1944

The Arrow Cross were here again, but this time they assembled the big girls. We were just sitting in the living room doing embroidery. By the time they reached me, my form teacher, Mother Barkóczy, had quickly plaited my hair into two plaits and she told the Arrow Cross to at least not hurt this little girl - she's only twelve, so the Arrow Cross left me there, but took the others away on a truck. I gave my camelhair rug to Zsuzsi Fenyves, I won't be needing it anymore anyway.

14 January 1945

I've been in a protected Swedish building since, where they took me from the nunnery in the night in a big black embassy car because the nunnery wasn't safe anymore. In the meantime we found out that it was the Zugló Arrow Cross who raided us. In the protected building they took me into an apartment, where there were already 40 people in the two bedroom apartment with a hallway. The Swedish gave the building's superintendent 400 Pengő, so they'd give me something to eat and take care of me. I slept on the floor - the rug that I gave Zsuzsi would have come in handy. Then one day at dawn the Germans and Arrow Cross raided us there too, herding us in front of the building. We stood there from dawn until one o'clock. I had only thin suede shoes on - we were ankle deep in snow, my feet and hands were so cold I was crying. Then finally we headed off to the ghetto. Later I heard that we were very lucky because lots of people were taken down to the banks of the Danube that morning, where they were shot into the Danube. So I'm frightfully lucky right now here in the ghetto, because I'm still alive.

We stood in the gateway to the ghetto for ages, because everyone was searched - this is called "shake-down". Meanwhile Jancsi passed by - he was carrying an injured person on a stretcher. They were taking him to the Wesselényi Street hospital. It turns out that they took Jancsi with the other forced labour camp prisoners to the ghetto. He told me that Apuka lives in Wesselényi Street, that I should go there, that later he would too. No news about Anyuka. I went to Apuka's address - poor thing couldn't believe his eyes when he saw me, but then there was great happiness.

Tuesday am, noon 16 January 1945

Today I received a slice of bread, a little jam. We had a dreadful night because the bombing was like never before. All the windows of the room are shattered, we are lying on the floor. I have lice in my hair. There's no water either - we have a one litre milk bottle of water a day, supposed to use it for having a wash too.

Wednesday, 17 January 1945

The street battles started in this area today. There are battles in Wesselényi Street too. They shot dead many people. There's no food. I'm hungry. I'm extremely hungry. Hungry. Hungry. I'm cold. I can't write anymore, I can't feel my fingers.

Thursday, 18 January 1945

The Russians came in. I received bread from one of them - black square-shaped. I stuffed myself with it.

Postscript

One of my Mother's fellow camp inmates looked us up in the summer of 1945. We found out from her that she died of typhus in Bergen-Belsen, but she lived long enough to witness the liberation. ■

Elizabeth Steiner

Translated by Klára Szentirmay

I try not to think

- Panni Palásti

**I try not to think the unthinkable
that the sun dies and goes cold
swallows its planets**

**I try not to be afraid
of the magnitude of unfathomed forces**

**I dream about a world without the sun
where not only lions lie with lambs
but vultures and leopards
curl up side by side with shivering men
tamed by a desire for furred and feathered
warmth**

**I try not to think the unthinkable
but sleep like a child who perceives
spider webs as shimmering ornaments
not lethal traps set by driving hunger
chance artefacts on our chance planet.**

SZEGEDY KRISZTINA

HUNGARIAN MEDICINE II.

I believe the seeds of the Hungarian Public Health System were sewn by Marie-Therese, Emperor of Austria. She was most probably the first in Central Europe who considered public health a political issue. Besides education, she deemed medicine and public health very important and introduced various measures in order to establish a public health system. She was a pioneer in the field. The Hungarian nobility, however, did not look favourably on Her Majesty's efforts for improving her subjects' welfare...

Regardless of how it happened, in 1848 Hungary's first democratic government built up the country's first national health policy. Kossuth dealt with the issue personally, separating the military from the civil health system and issuing several decrees. His closest sister, Zsuzsanna Kossuth, became the first in the country to act as national matron.

During the 1848 revolutionary regime **FRIGYES KORÁNYI (1828-1913)**, who

Frigyes Korányi (1828-1913)

was at that time a medical student, acted as spokesperson for the revolutionists and later on as military surgeon in Szeged. He obtained his **medical degree specialising in surgery** in Vienna. Following the Austro-Hungarian Compromise of 1867 he became one of the leaders of the medical faculty. He increasingly focused his interest on pulmonary diseases and introduced new diagnostic methods. He was the first to declare tuberculosis an endemic disease.

His son, **SÁNDOR KORÁNYI, (1866-1944)** followed in his footsteps. He is

Sándor Korányi (1866-1944)

accredited with organising en mass medical treatment of tuberculosis, the "morbus hungaricus" in sanatoriums.

The **first Hungarian female medical doctor** was **VILMA HUGONNAI (1847-1922)**, who was born into a noble family in Nagytétény. She married young but the marriage was unhappy. She was very interested in natural sciences and read extensively. In 1872 she started studying medicine in Zurich. Upon graduating in 1879, she returned to Hungary, but her medical decree was rejected by Ágoston Trefort, the then minister for public education. He considered her initiative paramount to "female rebellion" and offered her a midwife's position. While that was insulting, Hungonnai accepted it. She fought for the emancipation of women and the rights of children. In 1884 she divorced her first husband, remarried and then had children of her own. Her doctorate was finally accredited in 1897. Her second husband approved of her qualifications, but was against her actually practising as a doctor. The tide turned when Emperor Franz Joseph learnt of this at a reception, and upon congratulating Hungonnai as the first female doctor, he assured her of his expectation that she should practice. She then started working as a doctor. She became very active in promoting various issues such as the importance of hygiene, raising children, women's issues; she held lectures and became an advocate for the development of a Hungarian public health system. She also translated a book about the role of women in medical practice that sold 100,000 copies.

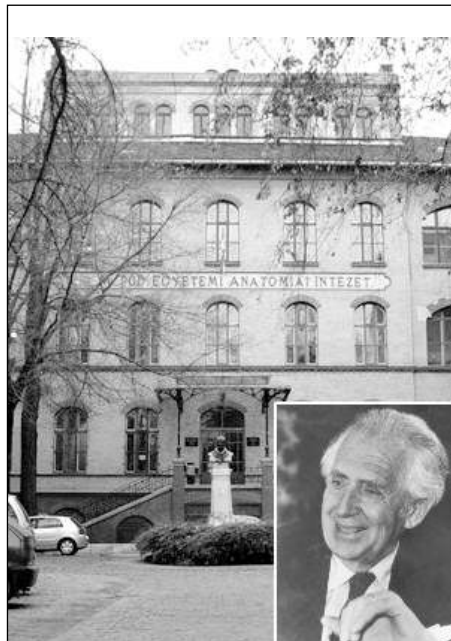

The next "big name" in the list is the world-famous **doctor, biochemist, Nobel Prize winner ALBERT SZENT-GYÖRGYI (1893-1986)**, who was born into a landowner family in Budapest. His uncle, Mihály Lenhossék, was also a doctor. Szent-Györgyi was an underachieving student, who only passed exams with the assistance of privately hired tutors, so the plan was for him to train as a cosmetician. In spite of that he was determined to study medicine, and persevered, qualifying in 1917. (World War I interrupted his studies. He hated war and so shot himself in the arm, thereby avoiding service.) He researched bacteriology, but forbade the carrying out of potentially harmful experiments on humans. He spent time at various European universities, then won the Rockefeller scholarship to Cambridge University. While studying the adrenal gland and Addison's disease, he came across a reducing agent, which he called "vitamin C". Later he joined the chemistry faculty of the Medical School in Szeged, where he carried out oxidation experiments. He made vitamin C from cap-

Albert Szent-Györgyi (1893-1986)

sicums and called it ascorbic acid (and vitamin C deficiency scurvy). After this he also discovered vitamin P. In 1937, he received the Nobel Prize in Physiology or Medicine ("For his discoveries in connection with the biological combustion process with special reference to vitamin C and the catalysis of fumaric acid"). In 1938 he began work on the biophysics of

János Szentágotthai (1912-1994)

muscle movement. When Stalinism took over in Hungary, he emigrated to the USA in 1947, where he attained the age of Methuselah, working and researching until the end.

The **doctor JÁNOS SELYE (1907-1982)** was similarly famous. He was born in Vienna, a typical "child of the Monarchy". He studied and completed his doctorate at the German university in Prague. He worked at the Autopsy Institute in Prague, then having won the Rockefeller scholarship went to America, then Canada where he taught biochemistry. After that he established his own institute of which he became the director. The concept and theory of stress relate to him.

And I must mention the **doctor, JÁNOS SZENTÁGOTTHAI (1912-1994)**, who was born in Budapest. He also had famous doctor ancestors in his family, for example Ágost Schoepf-Merei (see *Magyar Szó* issue 99). He received a microscope at the age of twelve and from then on became totally enraptured with nerve cells. **Mihály Lenhossék**, the **nervous system expert** was his student, then worked alongside him at the Anatomy Institute. Szentágotthai was an associate of the Hungarian Science Academy and became a full member from '67. From 1963 he was the director of the Budapest

Medical Science University Anatomy Institute. In 1973 he became vice-president of the Academy, then from 1977 president. Between 1985 and 1994 he was a member of parliament. Throughout his life he researched the central nervous system. He was a very good lecturer, students enjoyed his colourful presentations. He also carried out educational work. He was interested in a lot of other things apart from science, such as literature, the arts (he himself painted watercolours), anthropology, philosophy, natural sciences. He was very broadly educated, a homo universalis, Renaissance man.

And now for a few words about the doctors I know from discussions with my parents...

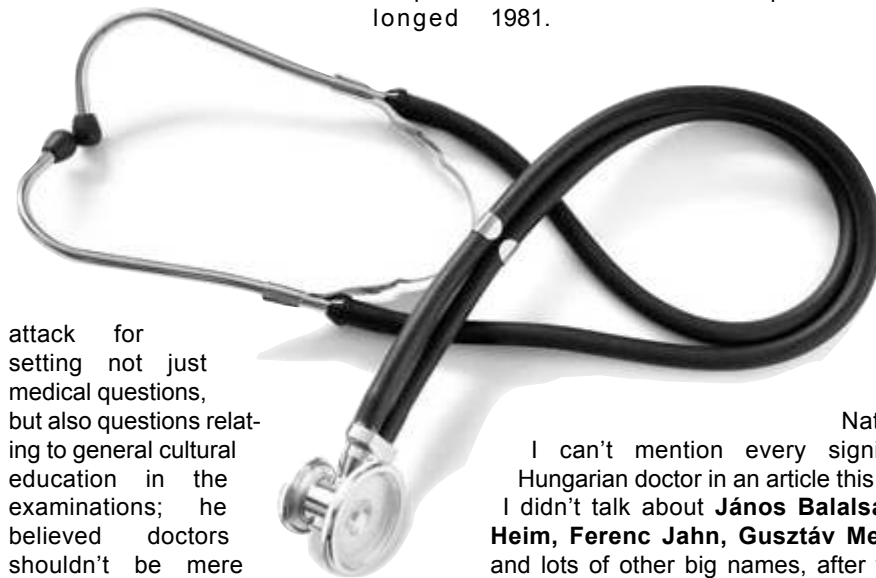
The great **Imre Haynal medical professor**, who was of noble descent and whom, because of his anti-communist stance, was removed from Medical School in the 50's and whose name one of the medical clinics took on after the fall of communism. Haynal made a stand beside the persecuted in World War II and stood up against injustices during the personality cult of the 1950's.

Medical professor Imre Magyar, who was under prolonged

relieved of his university position...

And **Gyula Nyíró and Pál Juhász neurological and cerebral specialists**, who were mentors to my father; they were reprimanded for giving a proper medical opinion at the trial of medical student Ilona Tóth, without covering up that - according to their examination of her - there were self-evident signs that she was probably the victim of exceptional torture while in custody.

There is one more story that needs to be told here, again about someone I also once met during my childhood. Mrs **Judit Mona Lehoczky (Lehotay)** 30 year-old **pathologist** worked in Újpest, when on the way home she advised those tearing down the Stalin statue to turn on the headlights, so as to prevent an accident. She then joined the Corvin Close people, and worked day and night as head doctor in Práter St [a key site during the 1956 revolution]. She emigrated with her husband and a group from the Corvin Close, later managing to arrange for their child to join them and lived in Buffalo, America. She worked as an active member of the Revolutionary Council, but also achieved great success as a doctor, as a judicial expert, and was a member of many American societies. She passed away in 1981.

attack for setting not just medical questions, but also questions relating to general cultural education in the examinations; he believed doctors shouldn't be mere specialists with tunnel vision.

Then there was **Professor Gusztáv Horay**, a brilliant **eye specialist**, beside whom my mother started her carrier. His followers worshipped him and respected him. I was allowed to call him Uncle Gusztí when we visited the hospital with my grandmother every week, so I could see my mother who worked on night shift every second day. Uncle Gusztí was incredibly kind and good to me and we often had quite serious discussions - me, just a few years old and the "great" doctor-professor. Because he played a certain role during '56, Professor Horay was

Naturally I can't mention every significant Hungarian doctor in an article this short. I didn't talk about **János Balassa, Pál Heim, Ferenc Jahn, Gusztáv Merényi** and lots of other big names, after whom hospitals were named in their respect.

These days, doctors are continually emigrating from Hungary. The everyday challenges to survive are such that they prevent people, not just from undertaking professional development, but also from carrying out their healing work in settled conditions. I can but hope they will return one day, and that the negative prospects that drive them away cease to exist. After all, we all need doctors! ■

FÜST MILÁN

(1888-1967)

"kopogtatás nélkül bejöhetsz hozzám"
József Attila

Elszegényedett zsidó kispolgári családban született. 1904-ben tüdőbetegsége miatt Abbáziába került, naplóirásba kezdett; ezt 1944-ig folytatta. 1908-ban megismerkedett Osvát Ernővel, megjelent első írása a Nyugatban. 1912-ben a budapesti egyetemen befejezte jogi és közgazdasági tanulmányait, doktori oklevelet szerzett. Felső kereskedelmi iskolákban tanított, 1918-ban a Vörösmarty Akadémia ügyésze. 1920-ban fölfüggesztették állásából, 1921-ben nyugdíjaztatta magát, életét az írásnak szentelte. 1923-ban házasságot kötött Helfer Erzsébettel. 1928-ban neurózisát fél évig kezelték Groddeck baden-badeni szanatóriumában. 1944-45-ben naplójának nagyobb része megsemmisült. 1947-ben a Képzőművészeti Főiskolán tanított, a budapesti egyetemen az esztétika magántanára lett. 1948-ban Kossuth-díjat kapott. 1950-től íróként öt évig hallgatni kényszerült; engedélyezték viszont, hogy fakultatív előadásokat tartson a budapesti bölcsészkaron. 1960-ban nyugdíjazták.

Noha az irodalom minden ágában jelentőset alkotott, a szélesebb közvéleménytől késve, részben már halála után kapta meg az elismerést Váloztatnod nem lehet (1914) című verseskötve archaikusan stilizált, szecessziósan bizarr szellemvilágával, hosszú soraival látványos szakítást jelzett minden hagyományos poétikával. Boldogtalanok (1914) című drámáját naturalista technikával írta; az ezt követő kisregények a XIX. századi lélektani próza eszköztárát alkalmazták (Nevetők, 1917; Advent, 1920; Az aranytál, 1921).

A 20-as évek közepén fordulat kezdődött pályáján: kibontakozott kezdettől ösztönző létélménye: föloldhatatlan magánya, hontalansága és tiltakozása. Szellemi önarcképét jelenítette meg drámában (Catullus, 1928; Negyedik Henrik király, 1931), versben (Válogatott versei, 1934; Szellemek utcája, 1948) és regényben (A feleségem története, 1942). E regény itt-hon sokáig visszhangtalan maradt, valódi áttörést csak 1958-i francia fordítása hozott.

1942 után meditatív korszaka következett, indulata rezignációba fordult, tragikus látása elégikusba. Főleg prózát írt, sokat és változó színvonalon: mesét, elbeszélést, öt kisregényt és újrírta korábbi kisregényeit is. Utolsó regénye A Parnasszus felé (1961). Harmadik korszakának legértékesebb művei teoretikus jellegűek. 1948-ban Látomás és indulat a művészetben címmel esztétikai, 1958-ban Ez mind én voltam egykor főcímmel erkölcsfilozófiai nézeteit fejtette ki.

Füst Milán irodalmunk rendhagyó jelen-

sege. Műveit egyetlen élmény, a valóságától elidegenült individuum életérzése ihlette. Mélyen szkeptikus intellektus volt, egyszersmind teljességre törekvő, végletes egyéniség. A gondolkodásból teremtett művészi helyzetet, szemben a tapasztalati valósággal. Kihívóan képzelete valóságát vállalta el írói közegének. A létezés abszurdításának a hiábavalóság biztos tudatában is nekifeszülő erkölcsi akarat pátoszáat jelenítette meg művészetével. "Objektív lírára" törekedett, talányos szimbolikájú, mitikussá növesztett versvilágot alkotott. Drámahősei szintúgy lelkük "fantomjaival" küzdenek, objektív szégyenük semmisíti meg őket, az autentikus élet lehetetlensége; az, hogy érzelmi és erkölcsi igényeik összeférhetetlenek. Szépprózája, szemben más műfajaival, oldottabb, improvizatív, realisztikus. Stilizált környezetrajza és a lét föloldhatatlan ellentmondása azonban még konkrét helyzetképeit is meghatározza (Amine emlékezete, 1933; A ciciseo, 1945). Legnagyobb vállalkozása, A feleségem története egyike a modern irodalom valóságunkkal egyenértékűen sokrétű, sokértelmű mítoszainak. Szokványos féltékenységi történetből teremt fausti művet: üdvösségkeresést és pokoljárást. Létrehozta benne életműve legsajátabb esztétikai minőségét: a fenségest a nevetségessé elegyítő groteszk öniróniát. ■

OSZK MEK - Irodalmi Szerkesztőség (Kis Pintér Imre szócikke alapján: Új Magyar Irodalmi Lexikon, CD-ROM, Akadémiai Kiadó, 2000)

Megjelent: 100 éves a Nyugat (1908-2008) címlapján

Forrás: www.mek.oszk.hu

A KALANDOR

A semmittevés lován,
A semmittevés lován,
Ő üget az úton szaporán.
Minden köve egy év.
Szívének húnó, bús heve
Még néha lobban s egy barát neve
Ilyenkor lobban el zsarátnokán.

Nem tudja ő, hogy merre tart
S nem emlékezik: - mit akart
S nem kérdi többé, hol pihen...
Néz felhőt, lombot és kiken
Egy hűsebb élet fénye ott világol:
A téli csúcsok felé néz a vándor...

ÖRÖKÉLET

Tűzvész elől van menekvés,
Rablók elől futhatsz messze,
Orgyilkost öl ürge kés,
Hogy őszi nap víg nép temesse,
S az éjszakának árnyait
Elúzi édes napsütés:

De jaj, magadtól menekvésed
Nincs e földön s föld alatt!
Magad vagy elméd ős-talánya,
Örökre társad, síri mécsed...

A MAGYAROKHOZ

Oh jól vigyázz, mert anyád nyelvét bízták rád a századok
S azt meg kell védened. Hallgass reám. Egy láthatatlan lángolás
Teremté meg e nagy világot s benned az lobog. Mert néked is van lángod:
Szent e nyelv! S több kincsed nincs neked! Oly csodás nyelv a magyar.
Révület fog el, ha rá gondolkodok is.
Ne hagyd hát, hogy elmerüljön, visszasüllyedjen a ködbe, melyből származott
E nemes-szép alakzat... Rossz idők futottak el feletted,
Megbontott a téli gond és romlásodat hozta, megtapodtak,
Megbolygatták hitedet, az eszed megzavarták, szavak áradatával ellepték,
Áradás szennyével borították be kertjeid, vad vízi szörnyek ették virágaid, — majd a vad burjánzás
Mindent ellepett utána, — oly termés volt ez a térségeken emberek!
Hogy üszökké vált minden, aminek sudárrá kelle szöknie...

De légy türelmes, — szólok hozzád, — vedd a Libanon
Ős cédrusát, e háromezeréves szüzet, — rá hivatkozom, mert onnan vándoroltam egykor erre.
Tekintsd őt, — türelmes pártájával hajladoz a szélben, nem jajong,
De bölcsen hallgat s vár, amíg a negyedik nagy évezredben
Kibonthatja gyümölcsét a nagyvilág elé. S tán ez a sorsod itt.
Ki fénnyel sötétséget oszlat, holtat ejt s élet emel,
Borulatodra majdan rátekin. Halld meg szavam!
Én prófétáktól származom.

S jaj, bús szerelmed vagy magad... -
És életed örök magánya...

Ember, bűnös, bús kalandor,
Eltűnődtem sorsodon:
Menekülsz baráti körbe,
Elbujsz dús asszonyi ölbe,
Búvol a síri gödörbe...
Kígyó vagy te, majd madár...

Bizony, lemegy a síri földre
S még alább, a sír alá is
Mindhiába szállanál:
Számodra nincs örök halál.

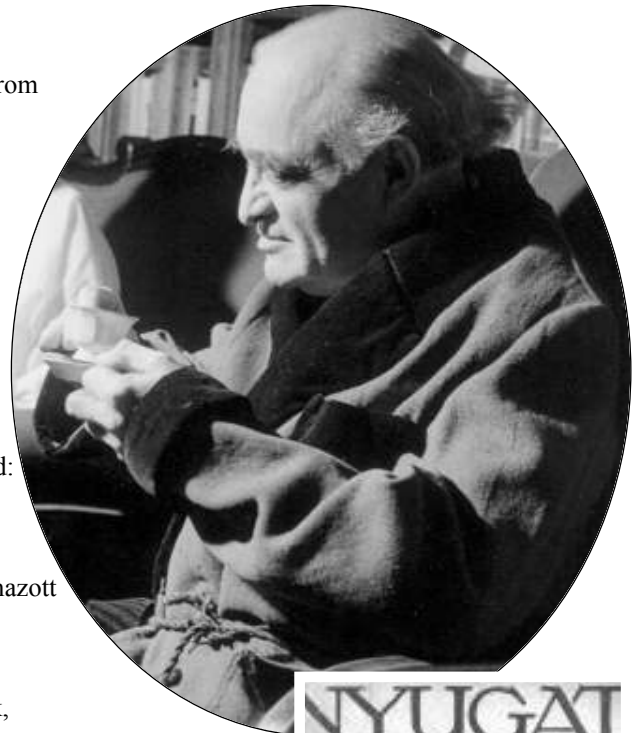
SZERELMES LEVÉL

A légen át szerelmesen,
Veled ölelkezem,
Szemem a messzeséget issza,
Szájamat megmérgezem,
Az arcomat elrombolom,
Hogy aki lát, vagy hallja szóm,
Hőköljön vissza,
A tüzet eltitkolom,
S a sötét alkonyatba' két karom
Kitárom részegen eléd -
Kitárom részegen!
S a légen át egy dallamot,
Egy édes dalt küldök feléd,

A halálomról szól e dal.
S hogy most meghalnék szívesen...
Oh édes halál jöjj, ó, telt pohár!
Nem bánlak én ma már!
A sírba is majd két kezemmel
Csordúltig megtelt szívemet viszem.

És óhajtana lenni téli hó,
Vagy vágyna lenni pusztán délibáb
És mindaz: mi e földi lét fele, -
Mely sápadtabb, mert nincs vérrel tele...
Mi eltűnik - s nem mondta: élni jó!
S vidáman múlik el s nem éri vád
Az Alkotót, hogy mit művelt vele.

Az úton mendegél és egyre jobban
- Hogy erről álmodik, - a szíve dobban:
Ha nem üldözné többé vér szaga...
Ha szél volna, a holdmezőbe' hálna...
S ha ő volna az örök éjszaka:
Az emberszívekben tanyázna...

HUNGARIAN POETS

MILAN FÜST
(1888-1967)

Poet, novelist and critic, Milán Füst obtained a law degree but became a high school teacher until forcibly retired because of his left-wing views. In 1947 he became Professor of Aesthetics at the University of Budapest. Closely linked with the review *Nyugat* from its earliest days, both his poetry and prose have been a unique blend of classic imagery, Whitmanesque vers libre, and a powerful pessimism that finds its closest equivalent in Robinson Jeffers.

His first volume's title *You Cannot Change It* [*Változtatnod nem lehet*], which appeared in 1913, sums up his attitude. Other poetry volumes by Füst include *The Choir of Oblivion* [*Az elmúlás kórusa*], 1920, and *Selected Poems* [*Válogatott versei*], 1935. He published two important dramas, *The Unhappy Ones* [*Boldogtalanok*] and *King Henry IV*, which were both produced after 1945, while his novels *My Wife's Story* [*A feleségem története*] and *Advent* [*Ádvent*] only later reached a wider European audience through translations. *My Wife's Story* was translated into English by Ivan Sanders and published in New York.

His aesthetic studies are contained in *Vision and Passion in Art* [*Látomás és indulat a művészetben*] published in 1948. His autobiographical works include *All This I Was Once* [*Ez mind én voltam egykor*], published in 1957, and *Reminiscences and Studies* [*Emlékezések és tanulmányok*], which appeared in 1956. He has also produced a remarkable translation of *King Lear*.

His own recitals of his poetry have been the subject of interesting studies.

Professor Iván Fónagy, a Hungarian linguist living in Paris, had a number of readings by Füst of his own poem "Old Age" transcribed in musical notation and compared them with readings of the same poem by others. The results were published in a trail-blazing study by Fónagy called *The Voice of the Poet* [*A költő hangja*], Budapest 1975. Füst was a spellbinding lecturer whose viva voce renderings of his own poetry amounted to acts of co-creation.

An entire generation of younger Hungarian poets considered themselves disciples of Füst. His lamenting voice is reminiscent of the prophet Jeremiah in the Old Testament.

Milán Füst speaks with Áron Tóbiás on the occasion of his 75th birthday, 17 July 1963

ÁT: *The Milán who wrote The Cross-eyed Clown, the adventures of Efraim Goldnagel, that was some young man, not the seventy-year-old Milán Füst.*

MF: I don't know, it doesn't matter. By now it doesn't matter. And as soon as I die then it's ok to mix me up with someone else, say that it wasn't I who wrote this or that but rather Karinthy. It won't be a problem because it won't be offensive to me anymore.

ÁT: *Nor to Karinthy, he would accept it.*

MF: Well, fine, we won't be alive, we won't know about it, it doesn't matter a bit. Whether we are paying homage to a phantom, the phantom of the name. We speak about Plato as if he were still alive. It happened to me once in Berlin that I was walking along the street and a particular adage came to my mind. Goodness, I said to myself, Goethe was clever to think of that. Then I went to the National Theater in Berlin, where they were performing *The Death of Wallenstein*. Very badly, of course, because they did this solemn play in a naturalist style, they per-

formed a play written in verse as if it were in prose. As if you had been chatting at the barber's. So, very badly. And all of a sudden I discover that this adage is in *Wallenstein*, that it was not written by Goethe but by Schiller. And I, a well-read man, mixed it up, I attributed to Goethe what Schiller, when it occurred to him, must have thought so clever that it would change the world. He wrote it down immediately, then stuck it into one of his plays and was enraptured by the thought that it would bring salvation to the world. And I took this from him and attributed it to Goethe. So tell me, is he insulted by this? Not Schiller, because he does not exist. He cannot be insulted, nor can Goethe. So after my death it's all the same. Please, say it was written by Bobby Robby.

ÁT: *Why is it that second and third-rate works by second and third-rate authors immediately awaken a response, while first-rate works – consider for example Boldogtalanok – only come to be known ten or twenty years after their publication?*

MF: I am not sure that this is the case. There are artists who are easily understood and artists who are less easily understood. Petőfi, for instance, was a relatively easily understood artist, his particularly bad works were immediately popular. Edgar Allen Poe was a less easily understood artist who was never widely popular. Today perhaps he has grown to be known by people without really being known. But he wrote few poems, because poetry is not an art of great productivity, but he ranks as one of the greatest. He is a great, if not prolific or easily understood, artist. Indeed he is like Hölderlin, who also has only four or five great poems but is nevertheless the greatest German poet. A far greater poet than Goethe. Goethe was one of the most clever men on earth, but that he was such a great artist, that's out of the question. Faust for instance is not an artistic work, just with an extraordinary expressive ability, he had an extraordinary expressive ability, a philosophical work. Of course philosophy is not of lesser status. It is a philosophical work. And new criticism ranks Goethe among the philosophers, and rightly so.

ÁT: *Poet, dramatist, short-story writer, essayist, professor, everything together and separately as well. One could claim to know at least five or six different Milán Füst, and if just one of these were to be translated into a Western language someone else working in that genre would be satisfied with you. And all of them together! And you have readers, believe me, who know only one of your sides. Particularly the younger one. After all the poet Milán Füst has been silent for how long now – and why?*

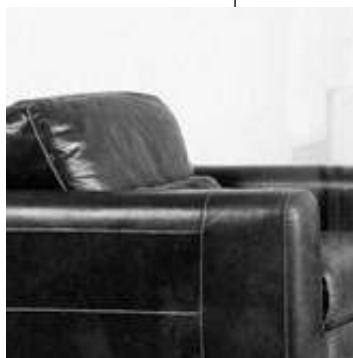
MF: He has been silent because he cannot speak.

ÁT: *And why can't he speak?*

MF: Because in order to be able to speak he must have his own particular world. Sometimes the poet emerges from you, and sometimes you find your way back to poetry. So in general poetry comes in cycles. Usually the poet has one type of message. And this one type usually begins in the poet's youth. Poetry is that which matures in one's youth, that's the astonishing thing in poetry, that in one's youth a poetic period ripens. Now most lyricists, after the first lyrical period has passed, want to continue to be lyricists, but they can't. So they imitate themselves. Even with Ady this was the case. With me for about twenty years, twenty years after the first lyrical period had passed, I had no inspiration to write any kind of poetry. So I was silent. I didn't do as others do, who imitate themselves, I was simply silent. Then there came another inspiration, a second course of poetry, indeed there was a third in my later years. This is why I only have some seventy-some poems. Because I didn't publish the bad ones. Because all the while I too tried to write something, that... in the meantime; I didn't know anymore how. I forgot the method, the promptings of lyrical verse weren't in me. Then to go back again. In my old age I wrote the most beautiful poems. Well, that's all.

Áron Tóbiás' private recording, which later became a part of the collection of the Petőfi Literary Museum. Translated from the Hungarian by Thomas Cooper ■

Sources: *In Quest of the 'Miracle Stag', The Poetry of Hungary*, edited by Ádám Makkai, Atlantis-Centaur Inc, 1996; also www.pim.hu

CAN PSYCHOLOGISTS CHANGE THE WORLD?

COLUMNIST
DR ENDRE MAURER

A friend of ours asked me the other day how my profession could influence an entire nation to mend their ways to become more concerned with the future welfare of our country of origin? I would rather rephrase the question: could Psychology change the world? The assumption behind her question is that Psychology or its apostles should be central to the human welfare agenda. The problem is that while, as a profession, we could agree on a common frame of values, could or should we endorse it? Her question is legitimate in the sense that since Psychology as a science declares itself to be the study of people, the mind and their behaviour, and, since the problems of the world today are caused by people, can the profession duck the issue? Can or should applied psychology be concerned and offer interventions, strategies which would lead to changed thinking and new patterns of behaviour? It is an ethical issue and many of my profession may disagree with this proposition. Their view is that applied psychology may encroach on the field of Psychology as a science, i.e. by not maintaining the neutrality of scientific enquiry. The role of the psychologist, as a scientist, is not to promote "social justice" or to become a political reformer but to pursue pure science, academic psychology and dispassionate knowledge.

Breaking ranks with the purists, a more appropriate question would be how could my profession be involved in having some impact on the quality of life over there? The first suggestion is that the Prime Minister himself should consult our counterparts as to what they can offer about the selection and education of his associates. At the time of elections, the entire nation is bombarded with a fanfare of competence by the country's prospective leaders; hence my colleagues over there should offer him advice as to how to deal with the dubious credibility of some of the aspirants.

What would their offer be? Do they know what makes a good politician? Do they have a list of the required qualities of the candidates or the knowledge of creating a foolproof, objective selection process?

It may appear an intrusion as politicians do not turn to psychologists, let alone involve them in the assessment of their personal qualities. They do not even realise that that the profession might

be able to assist in designing practical solutions, e.g. drawing on existing research and practice on learning, personal development and work design. On the other hand, my colleagues have to realise that political parties, especially their selection processes, are slow to change. It involves an armada of stakeholders. They are not business organisations where decisions are made by a small number of board members. Organisational psychologists themselves, who are the experts in selection systems for the business community, have paid very little attention to the political sector. In fact there are only three published papers on the differing personal qualities of politicians and their performance levels. ("The Psychologist", vol. 23-5, May 2010, U.K.)

The public opinion, influenced by the reported expense funds scandals, is that monetary gains take preference over integrity. The public is not impressed by the argument that it has more to do with the parliamentary system than the defaulters themselves. No doubt the tendency of the media is to focus on perceived personalities but a better understanding of political work would render the readers less biased. Unfortunately, as human beings, whenever we consider trust, we think of people who we believe have our interest at heart.

The competencies that politicians themselves identify as desirable may not match up with what the public wants. The people have a vision only of what is regarded to be excellence in political leadership. And, if we are expected to effect improvement, where should we start, the head or the tail? ■

B A R A N G O L Ó

BUDAPEST BUDAPEST KÖRNYÉKE DÉL-ALFÖLD DÉL-DUNÁNTÚL KÖZÉP-DUNÁNTÚL NYUGAT-DUNÁNTÚL ÉSZAK-ALFÖLD ÉSZAK-MAGYARORSZÁG BALATON

"Nem tudhatom, hogy másnak e tájék mit jelent, nekem szülőházam itt e lángoktól ölelt kis ország, messzeringó gyerekkorom világa."

Radnóti Miklós

B
A
L
A
T
O
N

„Magyar tenger” - mondják a Dunántúl közepén fekvő, 77 kilométer hosszúságú, opálos, sárgászöld színű, selymes vizű tóról, mely az ország egyik legbecsebb természeti kincse és leglátogatottabb üdülőterülete. Közel 600 négyzetkilométeres felületével Közép-Európa legnagyobb tava, partvonala 195 kilométer, legszélesebb részén 14 kilométer, legnagyobb mélysége 12, 4 méter. A déli oldal gyermekeknek is ideális sekély vizében és a hirtelen mélyülő vizű északi parton is strandok sorát alakították ki. A víz hőmérséklete nyáron 20-26 Celsius-fok közötti, reggel és este a levegőnél is melegebb. A tó vize és selymes iszapja ideges panaszokra, vérszegénységre és kimerültségre jó hatású.

DÉLI PART

A 70 kilométeres partszakasz bársonyos homokkal borított, Balatonaligától Balatonszentgyörgyig kisebb-nagyobb, azonos jellegű, nyüzsgő életű üdülőhelyek megszakítatlan sora, a nap- és vízimádók és a kisgyermekes családok paradicsoma.

Siófok

A déli oldal legnagyobb települése 17 kilométeres sávban húzódik a part mellett, kikötőjét valamennyi balatoni hajójárat érinti, innen indulnak a sétahajók is. Keresettek az Arany- és Ezüstpart szállodái, hangulatos parkjait szobrok díszítik, evangélikus templomát finn fából a sajátos stílusú Makovecz Imre építette. A város híres szülőtte Kálmán Imre (1882-1953) - a Csárdáskirálynő és más világhírű operettek szerzője - múzeumában (zongorája és személyes tárgyai), a Beszédes József Vízgazdálkodási Múzeumban a balatoni hajózás és halászat történetét bemutató kiállítás látható. A Kárpát-medence 3000 fajta ásványát gyűjtötték össze.

Balatonszárszó

Nevezetessége a József Attila Emlékmúzeum a Magda Panzióban, ahol a nagy magyar költő utolsó napjait töltötte: művei, fényképek, festmények idézik a tragikus sorsú költőóriás (1905-37) életútját. Lovagvárak stílusában épült a Bagolyvár. A szomszédos

W A N D E R L U S T

E U D A P E S T B U D A P E S T K Ö R N Y É K E D É L - A L F Ö L D D É L - D U N Á N T Ú L K Ö Z É P - D U N Á N T Ú L N Y U G A T - D U N Á N T Ú L É S Z A K - A L F Ö L D É S Z A K - M A G Y A R O R S Z Á G B A L A T O N

"What this land means to others I cannot know, my homeland for me is a small country so embraced by flames, rock-a-bye world of my childhood."

Miklós Radnóti

L A K E B A L A T O N

SOUTHERN SHORES

The shores of the 70 kilometre southern coast of the Balaton are covered in velvety sand all the way from Balatonliga to Balatonszentgyörgy. Dotted at regular intervals with big and small holiday resorts, all of them abuzz with activity, this is paradise for fans of the sun and the water and for families with little children.

are exhibited in the 18th century peasant house transformed into the Kápoli Museum and Gallery. Balatonlelle gives home each Saturday evening to organ concerts in the Catholic church in summer.

Balatonboglár

Situated in the middle of the South Balaton coast, Balatonboglár is connected by ferry to Révfülöp on the opposite side of the lake, and is popular for amateur swimming competitions across the lake in late July. Attractions include the Fischl House with a collection of local history, the country's first reinforced concrete church built in 1932, the János Xantus "globe lookout" on Castle Hill, and the folk art exhibitions and open air performances on Chapel Hill.

Fonyód

This holiday resort is has the most "-est"s: it has the widest panorama of upper Balaton from the Berzsenyi lookout, it has the longest pier – 464m and one of the biggest beachfronts. The restaurant, Százéves Pince, known for its 22m cellar is located near the mediaeval lower fortress.

Buzsák

15 kilometres inland from the Balaton, Buzsák is famous throughout Europe for its unique folk embroidery, which adorns the altar of the White Chapel as well as the clergy's attire. A 200-year old traditional Buzsák peasant home exhibits the village's history and the rich embroidery can be seen on the streets in August during the Buzsák Parade. The Csiztapusztá thermal bath is sought out by many for rheumatic, gynaecological and gastric complaints.

Balatonszentgyörgy

This village 15 kilometres from Keszthely is primarily known for its fortress Csillagvár, with its star-shaped layout, long thought to be a border castle, which was built as a hunting base by László Festetics in the 1820s. The exhibition within the castle depicts the life of the warriors of border castles.

Siófok

The town of 23,500 inhabitants is the largest settlement on the south coast of the Balaton stretching 17 kilometres in length. The 45 metre water tower built in 1912 in the centre of the city is the symbol of Siófok. The Evangelical church designed by Imre Makovecz and built from Finnish wood is a special feature of the town. A statue of Siófok's son, Imre Kálmán, stands in Millennium Park in front of the railway station, and the house of his birth is a museum dedicated to the king of operetta. Also worthy of mention is the Mineral Museum, Hungary's largest such collection with 3,000 pieces.

Balatonszárszó

Szárszó is synonymous with the memory of the great poet Attila József (1905-37), with a Museum dedicated to him in the former house of his sister, where he lived during his last days before his tragic death.

Balatonföldvár

The popular resort town houses some 40 villas built in the late 19th century. The 200 metre high lookout tower provides a wonderful circular panorama of the region. Among the many events: the Földvári Festival and the classical music Földvári Days in June, the Balaton folklore meeting in July and the Hungarian-Bavarian Meeting in August, as well as regular organ concerts in the 15th century catholic Kőröshegy church.

Balatonlelle

The works of master carvers Antal Kapoli snr and jnr

Balatonszemesen a magyar posta fejlődését bemutató Postamúzeum érdemel figyelmet.

Balatonföldvár

Az 1872-ben alapított népszerű üdülőhelyen patinás villák sorát találjuk, a 20 méter magas kilátótorony erkélyéről körpanoráma nyílik a vidékre. Júniusban a Földvári Fesztivál és a komolyzenei Földvári Napok, júliusban a Balatoni Folklor Találkozó, augusztusban a Magyar-bajor Találkozó a sokakat vonzó program. Köröshegy XV. századi római katolikus templomában orgonahangversenyeket tartanak.

Balatonlelle

Két kiemelkedő művésze, Kapoli Antal és fia munkái láthatók a XVIII. században épült parasztházban berendezett Kapoli Múzeum és Galéria termeiben. A római katolikus templom orgonahangversenyek színhelye, Somogybabodot az Off Road terepjáró-fesztivál iránt érdeklődők június elején keresik fel.

Balatonboglár

A déli part közepét jelentő üdülőhely a célállomás a szemközti Révfülöpről induló, népszerű Balatonátúszó-versenyeknél (július vége). A Fischl-ház helytörténeti gyűjteménye, az ország első, 1932-ben épült vasbeton temploma, a Vár-dombon emelt Xantus János Gömbkilátó és a Kápolna-domb képzőművészeti kiállításairól és szabadtéri rendezvényeiről ismert kék és vörös kápolnája adnak programot az odalátogatóknak.

Fonyód

A „leg”-ekből több is van a kedvelt üdülőhelyen: a Berzsényi kilátóból nyílik a legteljesebb panoráma a Balaton-Felvidékre, itt van a Balaton-part leghosszabb, 464 méteres mólója, és egyik legnagyobb strandja. Az alsóvár középkori palánkvára közelében található a 22 méteres pincéjéről nevezetes Százéves Pince étterem.

Buzsák

Népművészete, páratlan szépségű hímzései miatt - melyek a templom oltárterítőit, miseruháit is beborítják - vált Európa-szerte ismertté. A kétszáz éves tornácos parasztházban berendezett buzsáki tájház a falu történetével és a paraszti gazdálkodással ismert meg, a faluházban népművészeti kiállítás látható, a népviselet gazdagságát az augusztusi Buzsáki Búcsún csodálhatjuk. Sokan keresik fel Csisztapusztán a hatásos vizű termálfürdőt, a Balaton Tófenyvesről induló kisvonattal is.

Balatszentgyörgy

Nevezetessége a csillag alakú, a XIX. század elején, romantikus stílusban épült Csillagvár a Festetics-család egykori vadászkastélya, termeiben a XVII. századi végvári vitézek életét bemutató kiállítás látható, a vidék jellegzetes építési stílusát a tájház képviseli.

NEWS ABOUT HUNGARIANS IN NEW ZEALAND

AUCKLAND NEWS

Az Auckland Magyar Klub tagsága és szimpatizánsai mintegy hatvan jelenlevő részvételével augusztus 22-én ünnepelték meg Szent István napját. A vendégeket Magó Nándor titkár üdvözölte, majd Szabó Miklós tiszteletbeli konzul mondott két nyelvű ünnepi beszédet. A klub bejegyzésének 40-ik évfordulójáról is ez alkalommal emlékeztünk meg. Az '56-os magyarok már a hatvanas években rendszeresen összejártak, de csak 1970. július 31-én jegyezték be a klubot. Éveken keresztül folyamatosan aktív tagunk, Kőszegi Zoya foglalta össze a klub kiemelkedő eseményeit az elmúlt négy évtizedben.

A Szent István korona helyi másolatát valamikori klubtagunk Jankovics Jenő és a Zatrók család készítették 1995-ben. Azzal a szándékkal adományozták a klubnak, hogy a korona őrzői azon személyek legyenek, akik munkájukkal támogatják a magyar klub működését, gazdagítják a klubnapokat és általában kiváló munkát tesznek a magyarságért. Eredeti szándékuk az volt, hogy a koronaőrök háromhavonta cserélődjenek. Sajnos, mivel már évek óta nem gyarapodik az aktív tagok száma, azért 2000 óta csak évente cserélődnek a koronamegőrzői. Az utolsó koronaőr a néhai Wiener Róbert elnök volt.

A következő évben Tamcsu Brigitta és öccse Vincze István a tiszteletbeli koronaőrök. Köszönet rendszeres önkéntes munkájukért a konyhában és a bárban. Köszönet tetteikért!

A délután folyamán a helyi négytagú Budapest együttes szórakoztatta a vendégeket.

Következő klubnapok 2010. október 24., november 14. és december 19. vasárnap –

délután 2-től este 8-ig. Októberben és novemberben nincs belépő, de adományokat szívesen fogadunk a terem-bér költségének fedezésére. Vacsora: októberben virsli mustárral – Vincze István, novemberben Weisz-Köves Lili főz.

HIREINK

Feledhetetlen előadásban volt részük azoknak, akik részt vettek a Szalai Antal előadáson. Akik nem voltak ott azok az Interneten szemelvényeket láthatnak arról amiről lemaradtak, lásd: www.youtube.com/woodfireproductions.

Hagyományainak megfelelően a Mikulás megint meglátogatja a gyerekeket a decemberi klubnapon. Ezért kérjük, hogy a résztvevő gyerekek nevét és életkorát jelezni szíveskedjenek Kőszegi Zoyának november 22-ig a 376 6426 telefonon, vagy a star.rail@gmail.com emailcímen. Klubtagok gyerekeinek és unokáinak a Magyar Klub biztosítja az ajándékot, a vendég gyerekeknek otthonról hozott, becsomagolt és névvel ellátott ajándékait is kiosztja majd a Mikulás. Gyerektáncosok a táncsoporthoz kerestek nek.

* * *

At the Auckland Hungarian Club day commemorating Saint Stephen's Day, 60 members and friends turned up. The guests were greeted by Nándor Magó, Honorary Consul of Hungary Miklós Szabó, and Zoya Kőszegi, an active member for many years. We celebrated the 40th anniversary of the Auckland Hungarian Club as an incorporated society. The 1956 generation of Hungarians met together regularly well before 1970 but only registered the club on the 31st of July in 1970.

A replica of the Saint Stephen's Holy Crown was donated to the club by Jenő Jankovics and the Zatrók Family in 1995. Their aim

was to entrust the replica of the crown for one year to a particular member of the club who has given outstanding service to the club. In the coming year Brigitta

Tamcsu and her brother István Vincze are the guardians. Congratulations to them!

Up-coming club days: Sunday, 24 October, 14 November and 19 December – from 2pm to 8pm. No entry fee in October and November, but we happily accept donations to cover the cost of hall hire. Dinner: Frankfurters in October prepared by István Vincze. Lili Weisz-Köves has offered to cook for us in November.

We hope that all of you who attended the "A Night in Budapest" featuring Antal Szalai and his Gypsy Band enjoyed the performance. To see the band in action visit: www.youtube.com/woodfireproductions.

In accordance with our traditions, Santa Claus will visit the children again. If you have children or grandchildren who would like to participate please let Zoya Kőszegi know by 22 November, tel. 376 6426 or e-mail star.rail@gmail.com. Presents for members' children or grandchildren will be provided by the club. For visiting children please provide a small wrapped present with a name-tag and Santa will hand it out to them.

Children interested in joining the dance group, please contact us.

Nándor Magó, secretary

DUNEDIN NEWS

Idén október 16-án gyűltünk össze, hogy megemlékezzünk az 1956-os forradalomról. A Himnusz közös eléneklése után Papp Gyula beszélt az összegyűltekhöz.

Sajnálattal fejezte ki, hogy sokan még erre a fontos ünnepre sem jönnek el, de örült, hogy a fiatal generáció milyen szép számban vett részt. A kialakult hagyományok szerint a legidősebb magyar Környe Szilárd egy gyertyát gyújtott a forradalom áldozatainak emlékére, és egy másikat azoknak a magyaroknak az emlékére, akik

Új-Zélandra jöttek a forradalom után és azóta elhunytak. A rövid megemlékezést közös vacsora és beszélgetés követte.

* * *

Örömmel tudatjuk, hogy Dunedinben élő magyar barátaink Karácsony Mihály és Németh Márta 2010. október 30-án a Knox Church-ben örök hűséget fogadtak egymásnak. Az eseményre a városban és a környéken élő magyar honfitársainkat is

meghívták. Sok boldogságot kívánunk nekik!

* * *

Ho-ho-ho! Közeleg az idő, amikor a piros ruhás öregúr jön meglesni, hogy ki viselkedett szépen. December 5-én vasárnap, 12 órakor

fogjuk megünnepelni, és reméljük, hogy az ünnepelt is eljön és ajándékokat hoz a gyerekeknek. De azért biztos, ami biztos, kérem a kedves (nagy)szülőket, akik gyerekekkel jönnek, hogy hozzanak egy kis ajándékot, a gyermek nevével felcímkézve. Mivel ez egy "potluck" ebéd, megköszönjük, ha mindenki hoz egy tál ételt. Mindenkit várunk szeretettel.

- Iaca

LEVÉL CHRISTCHURCHBÓL

Nem tudom mennyi jött át a hírekből ott [Magyarországon], de múlt szombaton, [azaz 2010 szeptember 4-én] 7,1-es földrengésre keltünk. Hab a tortán, hogy ez egy teljesen új törésvonal, 16 ezer éve nem mozdult, nem is tudtak a létezéséről és ennek pont az után kell törni mikor én ideköltözök, sőt új házat veszek. Még be se költöztem, egy hét múlva lett volna. Most meg nem nagyon tudom mi lesz, a város itt-ott romokban.

A város azon része, ahol mi vagyunk és ahol vettünk házat szemmel láthatólag nem nagyon sérült meg. Én éppen ébren voltam, mert ügyeletben vagyok (gondolhatjátok mennyire hiányzott!) és pont kaptam riasztást 03:46-kor. Nem tudtam viszszaaludni, mikor 04:30-kor jött a földrengés. Péntek éjjel-szombat hajnal volt, szerencsére itt minden bár hajnali 2-3 órakor bezár, így ekkorra már szinte minden bezárt, kihalt a belváros.

Mi egy újabb építésű apartman első emeletén lakunk (két emeletes a földszintet beleértve), ahol jól lehetett érezni mindent. A rengés 35-45 másodperc volt, de többnek tűnik, mert alig várod, hogy abbamaradjon... Az ágyban voltunk, egyszerűen felültünk készenlétben, de nem mozdultunk, mert az erős rázkódás, hintázó érzésen kívül nem volt semmi, ami a biztonság érzésünket megingatta volna, ergo úgy éreztük az épület bírja.

A rengés után persze egy órán keresztül folyamatos utórengek jöttek különböző erősséggel, azóta is vannak minden félóránban, pár másodpercig, 3 és 5 közötti erősséggel. Wellingtonból már ismerjük ezeket, nem is nagyon foglalkozunk velük, amíg kárt vagy veszélyt nem érzünk. Az

áram kb. 20 másodperc után - még a rengés alatt elment. Az utcán még láttunk fényeket, de minden elsötétedett pár perc után, kihalt szellemváros lett, pont úgy mint a filmekben. Elég hideg (0 fok körüli) hajnal volt, fűtés nélkül a lakás gyorsan kihűlt, de inkább a bizonytalanság volt rossz. A mobilomon van rádió, azon hallgattuk az eseményeket egy darabig.

Utána csak várás... Telefon, Internet nem volt, a víznyomás elment. Mivel két héttel vagyunk költözés előtt, a hűtő üres volt, se víz, se semmi. Megjegyzem Wellingtonban volt vésztartalék, ami éppen a költöztetők raktárában csücsül, tipikus...

Reggel 8 óra körül úgy döntöttünk bemelegyünk a munkahelyemre, hátha ott van Internet, telefon, áram, stb. mert nekem közbe jöttek a riasztások, amik arra utaltak, hogy ott is gond van az árammal. Gyönyörű csendes nap volt sziporkázó napsütéssel, ami legalább a házat kezdte felmelegíteni. Furcsa volt a nyomasztó csend, nem csiripeltek a madarak a kertben! ...Hát itt ugyan nem úgy tervezik az apartmanokat mint az USA-ban, ott például áram kimaradás esetén az elektromos kapuk azért kinyílnak! Minden zárva volt és nincs mechanikus kioldó... Minden egy börtönben... A kocsit a házalatti garázsban volt, ott se volt semmi sérülés, repedés.

Vissza a házba. Egy óra múlva lementünk, hogy majd valahogy megoldjuk, de mar nyitva volt a kapu, valaki nyilván megoldotta, irány a meló.

A városban alig látni nyomokat bár a belváros téglá épületei és történelmi kis templomai sajnos csúnyán megrongálódtak. Mi kb. tíz percre vagyunk a belvárostól, amit

már délre teljesen le is zártak, kihirdették a szükségállapotot és a rádió szerint csak az ott lakókat engedik be, így hagytuk a bámészkodást meg fotózást.

Főleg kémények hullottak le, amúgy itt semmit tényleg nem látni. Azóta is állandóan hallani a szirénákat, máshol biztos áll a bal. Megnéztük az új házat is, az is karcmentesnek néz ki, bár hívni fogom majd az ügyvédet, hogy ilyen esetben mi a teendő. A rádió szerint észak Christchurch szenvedett nagy sérüléseket, föld nyílt szét, házak vágódtak ketté, vasúti sín lett hullámos, tavak „löttyögtek ki” szó szerint, elárasztotta a környező házakat. Ezek tényleg, szomorú tények és mi valóban NAGYON szerencsés helyen voltunk/vettünk most, de lehetett volna másképp is...

Két ember van a kórházban - a hírek szerint rájuk hullott üveg törmelék miatt... Más semmi. Nálunk semmi nem hullott le sehonnán, kollegáknál mikro, tv, üvegdiszkek, polc, stb. zuhant le, ami úgy tűnik attól függött milyen fekvésű a ház. Nekünk ebben is szerencsénk volt.

Azóta is folyamatosan vannak erős utórengek...

A jó a rosszban talán, hogy az elkövetkező pár évben az ipar fellendülhet, lesz munkája mindenkinek, állami és nemzetközi pénzek fognak érkezni és a várost fogják gyarapítani.

- **Vári Iván** leveléből idéztünk

Born in Budapest

„Born in Budapest” a címe egy új CD-nek, amely most jelent meg 2010 novemberében. Nelsonban élő, mindketten Magyarországon született

művészek alkotása: Palásti Panni olvassa fel költeményeit Tolnay Gábor zongorakisérével. A CD címe is közös tapasztalatukra utal. A versek nem csupán magyar emlékekről szólnak, hanem az ember illúziói és reményei széles skálájának rejtélyeiről is. Palásti több mint ötven éve emigrációban él, így angolul ír, de versei tagadhatatlanul magyar talajból nőttek ki és a világ minden táj embereinek szólnak.

Palásti Panni

Budapesten született és nevelkedett. Magyar irodalom szakot végzett az Eötvös Loránd Tudományegyetemen. 1956-ban emigrált az Egyesült Államokba, ahol folytatta tanulmányait New Yorkban, San Franciscóban és Los Angelesben. Californiában dolgozott mint angol

tanár és újságíró. 1973-ban férjével és fiával együtt egy vitorlásra érkeztek meg Új-Zélandba, ahol Russellban telepedtek le. Itt szerkesztette a Russell Review magazint és megindította a Russell Writers Workshop-ot. Nyolc éve költözött a Déli-szigetre, Nelson városába, ahol aktív tagja a Nelson Live Poets Society-nek, és ahol Maitai River Press kiadta „Taxi! Taxi!” című új verseskötetét. Legújabb versei az Interneten is - kiwiboomers.com/Soul_Food - rendszeresen megjelennek:

Tolnay Gábor

Tolnay Gábor neves zongoraművész, aki 1992-ben érkezett Új-Zélandba Budapestről, ahol zenésznek készült. Híre gyorsan terjedt és ma már elismert és keresett zongorista. Nelsonban él magyar feleségével, Judittal, aki Montessori tanár, és Buda

Már huszonhárom éve, hogy nelson-i szobrászművész Suzie Moncrieff megálmodta az ötletet, ma pedig a világ egyetlen ilyen típusú előadás-ként működik a Montana World of WearableArt™ (WOW®). Nem csak Új-Zélandból, hanem a világban mindenhol indulnak kreatívabb tervezők az un. „hordozható művészet” évi versenyében.

Az idei Montana World of WearableArt™ döntőjébe első magyar indulóként bekerült Sasvári Markovits Daniella. Az Avant Garde kategória idején a „cirkusból ihletett” volt, és ebben indult Daniella háromszázhetvennégy pályázóval együtt. Nagy szám volt tehát, hogy beválogatták munkáját abba a harminchatba, amely bemutatásra került az idei WOW® előadásban. A cirkuszi akrobaták világa könnyen hozta Daniellának a „képet” férje Péter szerint, és már csak a megvalósításhoz kellett a sok ötlet és a nem kevés munka. Szponzor nélkül az ötlet létrehozása az anyagi lehetőségekből adódóan nagyon behatárolt volt, de Daniella kitartása meghozta az eredményt.

A 22-ik alkalommal megrendezett WOW® megnyitóját 2010. szeptember 24-én tartották meg. Maga az előadás is minden várakozást felülmúlta. Összesen százkilencvenegy alkotást megcsodálhatott az ember, azaz százharminc belföldit (Daniellájával együtt) és hatvanegy külföldről érkezett. Nagyon látványos és jól megszervezett kétórás műsor volt, amely adta magát arra is, hogy újabb ötleteket sugalljon a jövőre...

Daniella *Időtlen egyensúly* nevezetű alkotását további megtiszteltetés is érte, amikor az előadássorozat után kiválasztották néhány egyéb művel együtt, hogy a nelson-i WOW® Múzeumban kiállítsák a következő WOW® előadásokig... Gratulálunk Daniellának és várjuk a további sikereket!

Szomorú szívvel tudatjuk, hogy Daniella férje, Markovits Péter, egy hónapra rá, 2010. október 25-én váratlanul elhunyt. Nyugodjon

békében! Daniellának és két kis gyereküknek őszinte részvétet kíván a Magyar Szó szerkesztősége! – Szerk.

***

In 1987, Nelson sculptor Suzie Moncrieff needed an idea to promote a rural art gallery. She dreamed up a concept to take art off the wall and adorn the human form, then showcase each creation in a dramatic setting. The fresh idea had never been done before, and the result was more than a promotion - it was a mesmerizing, unforgettable performance. A new way to experience art and fashion was born and Suzie Moncrieff called it WearableArt™.

The Montana World of WearableArt™ is the most creative event on the international design, fashion and costume calendars, culminating every year in the annual Montana WOW® Awards Show staged in Wellington. WOW® attracts designers, media and art aficionados every year from all over the world. Selected artists, along with 400 cast and crew, collaborate to create a fresh spectacular every September. Following the show, selected garments are exhibited in the historic collection housed in the WOW® Museum in Nelson – the birthplace of the Awards.

This year, for the first time (to our knowledge), there was a Hungarian finalist in the Awards: Daniella Sasvári-Markovits was selected as one of 36 out of the 375 entries from all over the world in the Avant Garde “inspired by the circus” category. The concept came to Daniella easily, however it was realising it that required lots of innovation and hard work. The lack of sponsors also restricted the creation, but Daniella’s persistence paid off in the end.

The opening and the actual awards show of this 22nd WOW® was held on 24 September 2010. The show itself also exceeded all expectations. Spectators had the opportunity to marvel at 191 works of art with 130 New Zealand creations (including Daniella’s) and 61 international entries. The 2-hour show was spectacular and brilliantly organised. It was also useful for inspiring new ideas for the next WOW®...

Daniella’s “Timeless Balance” creation was further honoured at the completion of the series of shows, when it was selected along with some other works of art, to be exhibited at the WOW® Museum in Nelson.

Just one month later on 25 October 2010, Daniella’s husband, Péter Markovits tragically passed away suddenly. May he rest in peace! Our sincere condolences to Daniella and their two little children! – Editor

fiával. Számos jazz együttes tagja és orgonista a St Mary templomban. A Nelson Film Society évi klasszikus némafilm bemutatóján zongorán „virtuóz” improvizátorként rendszeresen közreműködik.

On the inside of the CD cover we can learn about the essence of “Born in Budapest”: Poems about falling in and out of love, about wars and childhood, about being fully alive are accompanied by music that enhances the words.

Panni Palásti

Born and educated in Budapest, Panni Palásti arrived in the US after the defeat of the 1956 Hungarian revolution. She continued her studies in New York, San Francisco and Los Angeles, taught English and worked as a journalist in California

before sailing to New Zealand with her husband and son. The family settled in the Bay of Islands, where she edited Russell Review and started the Russell Writers’ Workshop. In 2002 she moved to Nelson where she performs her poems regularly. Maitai River Press published a new selection of her poems, “Taxi! Taxi!” in 2008.

Gábor Tolnay

Legendary Nelson keyboard artist Gábor Tolnay, born and trained in Hungary, accompanies and enhances the poems with his original compositions. He is featured keyboard artist every year during the Nelson Film Society’s seasonal silent film classic and a favourite at festivals and special events as “a musician extraordinaire”.

But at the CD launch proper on 2 November 2010 at

The Free Pub in Nelson, we gain a much more personal insight into what truly lies behind the creation of this CD. In Panni Palásti we glimpse a deep thinking well of observations about life. You get the sense that these poems barely touch the surface of the pain and the pondering, at the same time you feel privileged to have been able to share even this much. In Gábor Tolnay it feels as if we are witnessing the unique talent of a recluse and here too, we sense the ache of the past losing itself in the virtuoso improvisation... These two souls are Born in Budapest.

The CD retails at \$25 and can be purchased online from Nelson bookshop Page and Blackmore: or by writing to the publisher Maitai River Press, PO Box 1364, Nelson 7040, or info@maitairiverpress.co.nz.

RECENT NEWS FROM HUNGARY

One-third of Hungarian secondary students plan to live abroad

One-third of Hungarian secondary school students have plans to live abroad within the next 15 years and every fifth university student plans to leave the country after graduation, Magyar Nemzet daily said on Tuesday [14 September], citing a study by the Hungarian Academy of Sciences (MTA). Among the secondary school students asked about their future plans for MTA's volume on Hungary in 2025 only 39 percent said they planned to stay and work in the country, the paper said. Around 33 percent said they wanted to go abroad, mostly for studying purposes, while another 31 percent had no definite plan yet. Among those indicating to go abroad in these groups, two-thirds said they would stay within the EU. In the group of university students, however, 61 percent said they had plans to stay in Hungary and only 19 percent stated definite plans to go abroad. MTI 15 September

Police release details of Sunday stabbing

Police have arrested a 33-year-old Budapest man suspected of murdering a triathlon competitor from New Zealand on Nagymező utca in the Sixth District early Sunday [12 September], it was announced yesterday. The man, who has a criminal record, was arrested Monday [13 September] evening. He reportedly attacked 48 year-old Warwick John White, a dual citizen of New Zealand and Ecuador, who had been arguing with a prostitute. White died of a stab wound to the heart. White got into trouble when a dispute developed as he began bargaining over the price of the woman's sexual services. The woman's pimp began to scuffle with White, then repeatedly stabbed him. Proceedings have been launched against the attacker for grievous physical assault and use of force against officials. According to reports White was at the Alterego nightclub on nearby Dessewffy utca before the incident. His elder sister will fly to Budapest to have his remains returned home following his official extradition. The New Zealand Herald reported that White has two children and a grandchild in Wellington and Christchurch. The victim had participated in the world triathlon championship race in Budapest earlier Saturday. A native of New Zealand, he had been living in Ecuador for the past eight years. HAC 18 September

Hungarian farmers earn more from foie gras

Hungarian farmers produced about 35,000 tonnes of goose meat in 2009, down from 43,000 in 2008, but revenue from goose liver exports rose sharply, Peter Földi of the Poultry Products Council told MTI. Because of the recession, Hungarian farmers hatched just 4.86m goslings in 2009, down from 5.5m in 2008, Mr Földi said. Goose liver production dropped to 1,769 tonnes in 2009 from about 2,000 in 2008, but revenue from exports - about 90pc of Hungarian goose liver goes to Belgium and France - rose to HUF 6.99bn (NZD 41.1 million) from 5.76bn [NZD 35.2 million]. This year farmers are expected to export 1,830 tonnes of goose liver, generating revenue up to HUF 7.6bn. [NZD 46.5 million] MTI 17 September.

Hungary's joining Azeri-Georgian-Romanian pipeline called "threat" to Russia

Hungary joining the AGRI gas pipeline being planned by

and Serbia do not purchase gas from the South Stream pipeline. The paper added that Russia would not try to prevent construction of the pipeline, because it would also mean less gas for the Nabucco pipeline. 16 September

Hungary Sticks to Budget Pledge to Restore Credibility: Matolcsy

Hungary will deliver on its budget commitment as it works to restore the country's credibility to ensure cheaper financing of its public debt, Economy Minister György Matolcsy said. Hungary can "surely" meet this year's budget deficit target of 3.8 percent of gross domestic product, Matolcsy said at a press conference in Budapest today. The government has made a "rock solid" decision to narrow the budget deficit to below 3 percent of output in 2011, the minister said. 14 September

Tour boat calls before crash went unanswered

An idled tour boat and other vessels made repeated, unanswered calls to the tugboat guiding the massive barge that struck the smaller craft in the Delaware River, killing two Hungarian students, according to a federal report released Friday. [10 September] The amphibious tour boat's radio calls to the approaching tug went unheard in the moments before the 7 July collision near Penn's Landing on the Philadelphia waterfront, the National Transportation Safety Board found in its preliminary report, according to marine radio traffic recordings. Drug and alcohol tests on the crews of both vessels were negative, the report said. The mate piloting the tugboat declined to answer investigators' questions, citing his Fifth Amendment right against self-incrimination. All 35 passengers and two crew members aboard the boat operated by Ride the Ducks tours were tossed into the water when the 250-foot barge ploughed over the 33-foot duck boat, sinking it. Most were rescued by fire-fighters, a passing ferry boat and passers-by on shore. The two Hungarians drowned. The two killed — Dóra Schwendtner, 16, and Szabolcs Prém, 20 — were touring the city as part of a church-sponsored exchange program. Their parents have since sued the city and the operators of both vessels. 12 September

Hungary rises to 52nd place on WEF's Global Competitiveness Index

Hungary rose to 52nd place on the World Economic Forum's 2010-2011 Global Competitiveness Index from 58th place in 2009-2010, the Geneva-based non-profit foundation announced in its newly published 2010-2011 Global Competitiveness Report. The Czech Republic rose to 31st place on the WEF's 2010-2011 index from 36th place in 2009-2010 and Poland rose to 39th place from 46th place, while Slovakia dropped to 60th place from 47th place. [New Zealand slipped three places to 23rd place. - Ed.] MTI 10 September

Hungarian government pledges to cut deficit below 3% in 2011

Hungary's centre-right Fidesz government on Wednesday approved a plan to reduce the country's budget deficit to below 3 percent of gross domestic product (GDP) next year, Economy Minister György Matolcsy told reporters after a government session.

Matolcsy said that Hungary would not sign a new loan agreement with the International Monetary Fund (IMF) and the European Union beyond the expiry date of the current agreement in October and November. He said that the most important conditions for achieving the deficit goal were meeting this year's deficit target of 3.8 percent of GDP as well as extending the newly introduced bank levy into next year.

Azerbaijan, Georgia and Romania poses a threat to Russia's gas monopoly, Russian daily Kommersant writes. According to a summary of the article on fn.hu, the paper thinks the new pipeline - which would bypass Russia - would mean that Hungary, Croatia

The minister added, however, that economic growth of 2.5-3 percent, changes to make public administration cheaper to operate and creating fiscal transparency at state-owned companies were also necessary to push the deficit below 3 percent in 2011. He added that Hungary has no official date for introducing the euro, but as it has assumed responsibility for joining the euro zone in 2004, it would do so at some point. MTI 9 September

Fidesz's sweeping victory expected in local elections

The governing Fidesz party is seen to come with a sweeping victory and has a good chance of securing a majority in the Budapest assembly at the upcoming local elections next month, a poll think-tank Political Capital released to MTI on Wednesday [8 September] showed. Fidesz, ruling in alliance with the Christian-Democrats, is running the largest number of candidates, 8,823, in the country for mayoral and local assembly seats in the elections on 3 October, the poll said. The second largest number of candidates, 4,235, will run on the tickets of radical nationalist Jobbik, which still comes ahead of the main opposition Socialists with a total of 3,693 candidates. Out of the candidates of the Socialists, who governed during the previous eight years, 194 compete to win mandates as mayors, which is only half of the candidates the party ran in the 2006 local elections. MTI 9 September

Hungarians spend NZD196 million per year on "tipping" doctors

A study by the AXA Health Fund over the practice of providing doctors with gratuity money in Hungary revealed that on average Hungarians spend Ft 9600 (NZD59) a year (a total of Ft 32 billion or NZD196 million) on giving "tips" to their doctors, origo.hu reports. The study also revealed that 49% of respondents felt

they would not receive proper medical care if they did not provide their doctors with tips. The practice of "tipping" doctors has long been one of the complaints about the Hungarian healthcare system. Doctors, however, have argued that the practice is necessary owing to the low pay they receive. HAC 8 September

Hajdu film chosen for Oscars

Bibliothèque Pascal, a feature by director Szabolcs Hajdu, will be Hungary's official entry in the best foreign-language film category at the Academy Awards, the Hungarian Film Union announced on Tuesday. [7 September]. The film, which centres on the vicissitudes of a young girl named Mona Paparu in Western Europe, won the main prize and the

foreign critics' Gene Moskowitz prize at this year's Hungarian Film Review. HAC 8 September

About one-eighth of Hungarian employers plan layoffs in Q4 2010

Slightly more than one out of eight Hungarian employers plans to cut staff in the last quarter of 2010, according to a survey by global staffing-company Manpower. The ratio of those planning new hires was similar and both ratios rose from Q3. While 13pc of the 750 employers surveyed by Manpower said they would reduce staff in Q4, an equal 13pc said they would hire new employees during the period, Manpower Magyarország chief Judit Kiss said. The share of respondents planning staff reductions in Q3 was 4pc and the ratio of those planning new hires was 7pc. The respective ratios were 14pc and 10pc in Q4 2009. MTI 8 September

Tokaj wine region announces more bad news about this year's harvest

In more updated news of the doom and gloom surrounding this year's grape harvest, bad weather is expected to reduce the crop in Hungary's famous Tokaj wine region by 30% to 25 million kilograms, according to István Kiss, who heads state-owned wine maker Tokaj Kereskedőház, as an MTI report at vg.hu stated. Growers are, however, currently receiving approximately Ft 80 [NZD0.49] per kilogram for Muscat grapes, or about 25% more than they did last year, Kiss added. Tokaj Kereskedőház will buy about 9 million kilograms of grapes this year, he continued. The harvest for the grapes from which Tokaj wine is traditionally made will not be picked until 10 October at the earliest, however, pushing back plans for a late September harvest as originally reported. Chew.hu 8 September

Police officers face charges in Miskolc

Miskolc Investigative Prosecutor's Office detained seven police officers on suspicion of bribery and dereliction of duty on Monday [7 September]. They are suspected of stopping foreign cars for checks and accepting cash bribes from their drivers in exchange for ignoring assumed or real misdemeanours. HAC 8 September

Hungarian soldier hurt in Afghanistan dies

A Hungarian ensign, György Kolozsvári, who was injured in an attack on their convoy in northern Afghanistan two weeks ago has died from his wounds in a Budapest hospital, the Defence Ministry told MTI on Tuesday [7 September]. The 37-year-old warrant officer was one of the four soldiers attacked on August 23 during transport from the Hungarian base of Pul-i-Khumri towards the city of Mazar-e-Sharif. A 32-year-old female sergeant, Judit Ábrahám Papp died on the spot, while Kolozsvári sustained serious face and skull injuries and two other soldiers were less severely injured. MTI 7 September

WWII bombs found under Budapest ice-skating rink

Twelve German and Soviet grenades and shells were unearthed during renovation works on the ice-skating rink in Budapest's City Park, the Defence Ministry told MTI on Monday [6 September]. Experts temporarily closed down the immediate vicinity of the City Park and the tourist attraction Heroes Square to remove or neutralise the ammunitions, which had lain buried under the facility since WWII. MTI 7 September

Economy minister confirms Hungary will not renew IMF loan agreement

Hungary continues to ask for and get "technical assistance" from the IMF, but it will not borrow from the institution again, National Economy Minister György Matolcsy said at an event organised by business association MGYOSZ on Friday. [3 September] Hungary can finance its state debt entirely on its own, Mr Matolcsy said. Hungary and the IMF will remain strategic partners, he added. He acknowledged that there would have been a financial meltdown in the country had it not been for the financial aid package from the IMF and EU, but the contract on the IMF standby arrangement expires in October, and the government does not want to make a new loan agreement, as it is not necessary, he said. The government is standing by the 3.8pc-of-GDP general government deficit target for 2010, Mr Matolcsy said. The government is committed to a tight fiscal policy, Mr Matolcsy said. There is no possibility for economic stimulus from the budget now, he added. MTI 3 September

Hungary officially opens counterterrorism centre

Hungary officially opened a counterterrorism centre in Budapest on Wednesday [1 September] when Interior Minister Sándor Pintér presented the founding document to Police Brigadier General János Hajdu, head of the new facility. The new centre is charged with investigating acts of terrorism, kidnappings, and the hijacking or skyjacking of trains, buses, aircraft and other vehicles used in public or cargo transport as well as with protecting the prime minister and president. It is also responsible for analyzing and evaluating the terrorism risk level in Hungary. 1 September

Record for coldest last day of August broken

The last day of August this year is a record-breaker: the coldest, with a temperature of 12 degrees Celsius in Sopron in the west and 13.2 degrees in Budapest, the national weather service said on Tuesday. [31 August] The previous coldest last day of August was in 1989 when 13.7 degrees was chalked up in Pécs in the south and 14.3 degrees was noted in Budapest. MTI 1 September

Government to spend Ft 900 million on refurbishing Gödöllő château

The government plans to spend 900 million forints (NZD 5.9 m) on refurbishing the stables of Gödöllő château,

which will serve as one of the main sites of EU presidency events next year, the château's director told MTI on Friday. [27 August] Mihály T Révész said the baroque château's stables and equestrian arena will be completely restored in order to accommodate 400-500 people to high EU standards. The rooms will be fitted with interpreters' booths for example, and 30 additional rooms will be provided to fulfil various functions, Révész said. The government has chosen the Grassalkovichs château in Gödöllő, just east of Budapest, as the site of ministerial sessions during Hungary's EU presidency. It is also planned for the chateau to host expert-level meetings when it has free capacity, the foreign ministry said earlier. Hungary is part of a trio presidency with Spain and Belgium in 2010-2011. MTI 30 August

Hungary jobless rate drops to 11% in May-July

Hungary's average unemployment rate was 11.0pc in the 15-74 age group in May-July, down from 11.1pc in April-June, although still up 1.3 percentage points from a year earlier, the Central Statistics Office (KSH) said on Friday [27 August]. The number of employed rose for the fourth time in a row after drops registered since August-October last year. The unemployment rate bottomed out at 7.5pc in the summer of 2008 and rose to peak at 11.8pc in Q1 in February-April this year. The jobless rate for the 15-64 age group was 11.1pc in May-July, down from 11.2pc in April-June, in the fourth drop since Q4 2009. The number of unemployed in the 15-74 age group dropped by 6,100 from April-June to 467,200 and was up by 60,000 from a year earlier. MTI 30 August

Long delays for Margaret Bridge renovations

According to the original deadline for completion of renovations of Budapest's Margit hid, the bridge should have been opened to traffic on Monday, 23 August. However, the company carrying out the work on the key Budapest crossing says it will only be opened to automobile traffic at the end of this year at the earliest, while the larger reconstruction project could go on for as long as another year. The City of Budapest signed a contract with Mh 2009 Konzorcium (Hidépítő-Strabag-Köszgép) for the works on 10 August 2009. At the end of last year, the prosecutor's office launched an investigation into the project for mismanagement of funds. 27 August

Budapest mayor Demszky bows out after 20 years

Budapest mayor Gábor Demszky made recommendation to the next city leadership yesterday [26 August] as he chaired a city council meeting for the last time after 20 years in office. He proposed that the next leadership stick with the policy model that was elaborated in 1995, complete the fourth metro line, preserve the city's cultural autonomy and diversity and show tolerance toward the poorest sections of society. The mayor thanked council members for their work, confirming that he will not run for re-election this year. HAC 27 August

Angelina Jolie to write and direct Bosnian war film

Angelina Jolie is set to write and direct her first feature film later this year, working on the project in Budapest and Hungary. The Oscar-winning actress is planning a romantic movie set during the 1990s Bosnian war, which she describes as being "a love story, not a political statement", reports Slashfilm.com. 25

August

Skydiver solves Rubik's Cube at 14,000ft

Ludwig Fichte, 29, sat in a rubber dinghy after jumping from a plane while he completed the challenge. He fell 5,900 in 31.5 seconds as he solved the puzzle before then deploying his parachute. Fichte, from Dresden in

Germany, said: "Solving the cube in freefall has been done before - but I am the first to do it in a rubber boat." He hopes to improve upon his performance by solving two Rubik's Cube's in freefall before opening his parachute. Earlier this month scientists discovered that it was possible to solve the Rubik's cube riddle in 20 moves. Invented in 1974 by Professor Ernő Rubik, the Rubik's cube was an instant success when it was first exported from Hungary in 1980, becoming the world's fastest-selling toy. 24 August

Fireworks victims paid Ft 128 million [NZD 764 thousand]

The government has reached out-of-court settlements to a total value of over Ft 128 million [NZD 764 thousand] with victims of the storm that struck the 20 August fireworks display in 2006, Public Administration and Justice state secretary Róbert Répásky told reporters on Monday. The amount equals 60% of all compensation claims, as agreements have been struck in 37 of the 63 compensation claims. Negotiations on other claims will resume next week and it is hoped that agreements can be reached in September, Répásky said. Five people were killed and many injured when the sudden storm struck as tens of thousands watched the fireworks along the Danube in

ÖSSZETARTÓ NÉP

folytatás a 3. oldalról

róla, és folyamatosan jönnek újabb és újabb bizonyítékok arra, hogy a lejtőn lefelé haladunk, de valahogy mégsem vesszük komolyan, mégsem fogunk össze. Persze tudom, itt ember és nem természet okozta károkról van szó, de hogy katasztrófa fenyeget az biztos, ugyanis nem kevesebb, mint népünk túlélése veszélyeztetett.

Fogy a népességünk; becslések szerint tizenöt év múlva Magyarország lakossága valószínűleg nem haladja meg a nyolc-milliót. Egyre több fiatal a visszatérés szándéka nélkül hagyja el hazáját. Mi több, a Magyar Tudományos Akadémia *Magyarország 2025* című kutatása alapján kiderül, hogy a középiskolásoknak csupán 39 százaléka képzelel el Magyarországon a jövőjét.

Ami pedig a szép hazánkból elindultakat illeti, mindenhol hasonlóan fest a helyzet: a régiek szép lassan kihalnak, az újak hol őrzik a hagyományokat, hol nem, hol tovább adják a nyelvet, hol nem, és közösséget legtöbbször nem szívesen alkotnak egymással - főleg ott nem, ahol egyébként is kevesen vannak. Ugyanakkor ott vannak Dél-Afrikában a midrandi magyarok...

Szentirmay Klára

PEOPLE WHO STICK TOGETHER

continued from p.3

talking about it for decades and there is continually new evidence of a gradual slide down the slippery slope. Even so, no one seems to be taking the threat seriously... we still don't stick together. This is of course a manmade tragedy in the making, not a natural disaster; nonetheless it is a tragedy that threatens: our very survival is at stake.

Our population is on the decline: according to recent estimates in fifteen years' time Hungary's population will be less than eight million. More and more young people are leaving the homeland with the intention of not returning. What's more, recent research by the Hungarian Academy of Sciences, entitled *Hungary 2025* reveals that just 39 percent of secondary school students see their future in Hungary.

As far as the exodus from the old homeland is concerned, the picture is the same everywhere: the original émigrés are gradually dying out and of the new ones some preserve the traditions, some don't, some pass on the language, some don't, and most people are not keen to establish community groups with each other, especially not where there are few anyway. There again there are the Hungarians in Midrand, South Africa...

Klára Szentirmay

Budapest. Fidesz MP Gergely Gulyás said that Ft 42 million [NZD 257 thousand] in compensation has been paid to 23 family members of the five fatalities. HAC 24 August
Hungary is tops at world canoe event

Hungary finished on top of the medal standings at the World Canoe and Kayak Championships in Poznan, Poland on the weekend. Hungarians won six gold medals, five silver and one bronze, ahead of Germany and Canada. Kayaker Katalin Kovács won her 29th world championship, setting a new record by surpassing German legend Birgit Fischer. HAC 24 August.

Mild tremor shakes NE Hungary

A mild tremor measured up to 3.0 on the Richter scale shook the area of Miskolc at 3.29am on Thursday [19 August], a staff member of the Seismological Observatory of the Hungarian Academy of Sciences told MTI. The epicentre was located 15 kilometres off the city, Sándor Pusztai said. "The tremor was registered by our instruments and the institute received several phone calls from the area. We have obtained no information about any injury or damage," he said. The most devastating earthquake hitting Hungary over the last one hundred years occurred in Dunaharaszti just outside Budapest on 12 January 1956 measuring 5.6 on the Richter scale. MTI 19 August

Hungary found to have lowest rate of foreigners in EU

Hungary has the lowest proportion of foreigners among European Union member states, a regional daily said on Monday. [16 August] The number of foreign citizens applying for permanent residency in Hungary reached 194,000 in January 2010, but only a few thousand apply for Hungarian citizenship, an article carried in *Petőfi Népe*, which focused on the planned easing of citizenship rules, said. In Hungary foreign citizens make up 1.9 percent of the population, the lowest rate in the European Union, and much below the old EU member states' average of 8-10 percent or more, the paper said. MTI 16 August

Schmitt takes office as new president of Hungary

Hungary's outgoing President László Sólyom on Thursday [5 August] handed over his office to President elect Pál Schmitt. Sólyom wished much success to the new president and said that he would remain an "invisi-

ble president" standing next to Schmitt. "Each president wants to open a new chapter but one should never forget that we are all writing the same book," Sólyom said. Schmitt said it was a sublime moment to overtake the

post representing the nation and welcomed Sólyom's offer for cooperation. MTI 6 August

Homemade pálinka now legal

Hungarians will be permitted to make their own vodka-style moonshine, known as pálinka (min 40% alcohol content) after a law was passed putting homemade pálinka in the same category as other homemade delicacies. Already small alcohol distilling manufacturers (mostly enjoying a monopoly situation) are complaining that they will go out of business once people are no longer compelled to have their brew distilled by them. Only a privileged few were allowed to distil alcohol by license, while private home-distilling was outlawed. Fortunately rural Hungarians will enjoy the sunshine-mode until 2015, after which they may be outlawed again as the European Union laws come into effect in Hungary also. Unconfirmed reports claim that Hungarians on average consume some 3-litres per year of pálinka per capita. 5 August ■

Murza András, dr.

A VÖRÖS ÁR

*Figyelted-e a híradást
a vörösen úszó árról?
Láttad-e a pusztításokat,
és tudsz-e az ott maradt vörös sárról?
Az árról való küzdelemről, hogy
az emberek túléljék?
És tudsz-e azokról, kik e
szörnyűséget túl nem élték?*

*A szörnyű ár életeket vett el,
tett földönfutóvá családokat.
Mit éreztél akkor, mikor láttad,
hogy a túléléshez dózerolják a házakat?
Az anya szenvedését érezted-e, kinek
karjából ragadta el az ár gyermekét?
Láttad az orvosok küzdelmét, hogy
egy kislány szemét megmentse?*

*Hányan szenvednek a fájdalomtól,
mikor gyógyulnak a mart sebek?
Vajon tudod-e, hogy mit tegyünk,
hogy a halott földbe leheljenek életet?
Ma még sok a kételkedő, hogy
újrainduljon az élet ott -
e tragédia sok embert testileg és
lelkileg is megnyomorított.
Tudod-e, hogy megmozdult az
ország; a világ is ránk figyel?
Felelősséggel folyik a mentés,
az ott élőkn segíteni kell!
Segíts te is, hogy mosolyt lássunk,
hogy letöröljük a könnyeket!
Segíts te is, hogy visszaadjuk
a reményt az ott élő embereknek!*

KUC K Ó

On the 5th of December children in Hungary carefully polish their best boots or shoes and put them on the windowsill to be filled during the night by Mikulás (St Nicholas). The good bishop comes with a big sack full of presents and a large book with all the children's good and bad deeds. He comes in the middle of the night with a mischievous Krampusz "helper" and leaves little bags filled with chocolate, apples, walnuts and small presents for the children to find in the morning, as well as twigs or sticks painted gold as a reminder from Krampusz to be good.

Mikulás Day is also celebrated in schools and kindergartens - children sing songs and recite poems for Mikulás. He calls up each child by name and has a personal message for them.

Barna puttony csomag, Mikulás fejjel

Szükséges eszközök: barna csomagolópapír, dekorgumi (piros, fehér, testszínű), olló, ragasztó, selyem szalag, filctoll (fekete, fehér)

Elkészítése:

1. Rajzoljunk télapó fejet papírból.
2. Másoljuk át a részeket a megfelelő színű dekorgumira - piros a sapka, fehér a szakáll, testszínű arc
3. A sapkán vágjunk két rést, ahová befűzhetjük majd a szala-

got. Ezzel a szalaggal fogjuk a csomagot bekötni.

4. Ragasszuk össze a részeket. Piros sapkára a fehér szakállat (közötte legyen a szalag), bele pedig a testszínű arcot.

5. Az arcra rajzoljuk meg a szemet, orrot, száját.

6. Csomagoljuk be az ajándékokat barna csomagolópapírba.

7. Kötözzük rá a Mikulás fejet a csomagra.

Colour me in!

Gryllus Vilmos:

Levél a Mikulásnak!

Fehér szakállú kedves Mikulás,
de szeretnék találkozni teveled!
És hogy tudd, hogy mit hozsz majd,
azért írom neked a levelet.

Jól tudod te azt, kedves Mikulás,
tudod, hogy mi az, amit szeretek,
s hogy én abból meg tudok enni
egy egész táblát, nem csak egy szeletet!
Azt hozz nekem egy nagy zsákkal,
és ne csak mogyorót almával!

Fehér szakállú kedves Mikulás,
de szeretnék találkozni teveled!
És hogy tudd, hogy hova gyere majd,
azért írom neked a levelet.

Jól tudod te azt, kedves Mikulás,
tudod, hogy hanyadik az emelet
a mi házunkban, a mi utcánkban,
ahová én is naponta bemegyek.
Hogyha idejössz hajnalban,
kint lesz a cipőm az ablakban.

Ne feledd, Mikulás! Hajnalban
vár rád a cipőm az ablakban!

S.P.O.R.T.

Éremeső, 2010 nyarán

The 30th European Swimming Championships were held on Margaret Island in Budapest 4-15 August 2010. It was an eagerly anticipated event, not just because it was being held in Hungary, but because the Hungarian team was expected to do well. Indeed they did, winning 13 medals in total including 6 gold.

Next came the Kayak-Canoe World Championships in Poland, where our national team finished the competition in first place on the medal table with 6 gold, 5 silver and one bronze.

Last but not least, the women's water polo team achieved sixth place in the World Cup held in none other than New Zealand, ensuring them a place in next year's competition.

Congratulations to all the Hungarian athletes!

Editor's note: Further to this list of successes on the water we congratulate the most recent: at the World Rowing Championships held in early November at Lake Karapiro in New Zealand Mónika Lengyel came fourth in the adaptive women single scull and Peter Galambos won bronze in the lightweight men single scull.

Augusztus negyedik és tizenötödike között zajlott a XXX. Úszó Európa-bajnokság, Budapesten, a Margitszigeten. Az eseményre már hosszú hetekkel korábban nagy figyelmet fordított a nemzetközi és a magyar sport-sajtó is. A magyar sportrajongók nagy várakozással tekintettek az eseményre, nemhiába.

Ez alkalommal az úszó válogatottnak összesen 13 érmet sikerült elhoznia, ezek közül 6 aranyat!

A második versenynapon Cseh Laci aranyérme nyitotta az arany-ezüst sorozatot (1:57.73) a 200 méteres vegyesúszásban. Majd következett Hosszú Katinka, aki aranyérmet (2:10.09) szerzett a 200 méteres vegyesúszásban és Verrasztó Evelyn ezüstérmet (2:10.10) szintén a 200 méteres vegyesúszásban. Gyurta Dani aranyérmének örülhettünk ezután, 200 méteres mellúszásban Európa bajnoki csúccsal (2:08.95), majd a magyar aranyérmének (7:52.49) a 4x200 méteres női gyorsváltóval. Hosszú Katinka aranyérmes lett (2:06.71) a 200 méteres pillangóúszásban, Cseh László (4:10.95) a 400 méteres vegyesúszásban, Verrasztó Dávid ezüstérmet (4:12.96) szerzett a 400 méteres vegyesúszásban és következett még Jakabos Zsuzsanna ezüstérme (2:07.06) is 200 méteres pillangóúszásban.

Ezt követően a pozsnai Kajak-kenu Vb-n „vertük meg a világot”, ahogyan a hírek fogalmaztak idehaza. Kajak-kenu válogatott-

tunk ugyanis tizenkét éremmel, köztük 6 aranyéremmel, 5 ezüsttel és 1 bronzal tért vissza Lengyelországból. Ezzel az eredménnyel az éremlista vezetője lett.

A döntők első napján, szombaton, 1000 m-en a Szabó Gabriella, Csipes Tamara kajakos duó óriási fölénytel nyerte versenyét, míg a címvédőként indult kajakos Kovács Katalin, valamint az olimpiai bajnok, kenus Vajda Attila és a Kammerer Zoltán, Vereckei Ákos kajakpáros másodikként zárt - utóbbi két egység rendkívül szoros csata után szorult a győztes mögé. A fiatal Tóth Márton, Mike Róbert kenus duó kellemes meglepetést okozva a dobogó harmadik fokára állhatott fel. A második magyar arany a kora este rendezett 5000 m-es finálékban született: a korábbi maratonista Folláth Vivien remekül versenyezve nyerte meg a női kajakosok küzdelmét. Ez a táv ezúttal debütált a síkvízi vb-n. Vasárnap, 500 m-en két arany és egy ezüst jutott a magyaroknak: a Szabó, Kozák Danuta kajakpáros és a Janics Natasa, Csipes,

Kovács, Benedek Dalma összeállítású kajaknégyes egyformán megvédte címét, míg Janics egyesben második lett. Utóbbi versenyző 200-on aztán duplázott: előbb egyesben, majd röviddel később Kováccsal párosban ismételte meg tavalyi, kanadai sikerét. Kovács Katalin az 500 m-es négyes és a 200 m-es páros diadalával pályafutása 28. és 29. vb-elsőségét gyűjtötte be, s ezzel az örökrangsorban lehagyta a 27-et szerzett német Birgit Fischert, s immár egyedüli rekordert. A végén, a 4x200 m-es váltókban egy ezüst jutott a magyaroknak a Janics Natasa, Hegyi Zomilla, Vad Ninetta, Paksy Tímea összeállítású női kajakos kvartett révén. Az olimpiai számok közül női K-2 és K-4 500 m-en, valamint női K-1 200 m-en aranyat, női K-1 500 m-en, férfi K-2 és C-1 1000 m-en ezüstöt, férfi C-2 1000 m-en pedig bronzot nyertek a magyarok.

Említést érdemel még a vízisportok körében az, az eredmény is, melyet éppen Új-Zélandon ért el, az ottani Világkupán ezúttal hatodik helyen végzett magyar női vízilabda-válogatott. Petrovics Mátyás csapata, már biztosította helyét a jövő évi világbajnokságon.

Gratulálunk a magyar sportolóknak!
Sáfár László

Come join our Kaleidoscope of European Carols at the Botanic Gardens sound Shell, Glenmore Street Sunday, 12 December 2010, 7pm in support of NEW ZEALAND RED CROSS

European carols, dancing English carols together by candlelight Free entry ■ European cake-stall ■ Drinks Candles and song sheets in exchange for donations

European Forum tel. (04) 9737507 email: euroforum@gmail.com

Cancellations item on radio Zeb

supported by Absolutely POSITIVELY

KLÁRA DU TOIT

let's cook hungarian

In the last throes of winter when we come across the first snowdrops' smiling little faces, we all get hopeful that spring is just around the corner. This is the time when it is so easy to become careless and catch a cold. You sniff and cough and feel so miserable, you just want to hide under the duvet. I thought of the book *Chicken Soup for the Soul* and that reminded me of how we feed chicken soup to sick people. Somehow that golden broth has medicinal properties. Now when we all feel the disturbing effects of the tragic earthquake and we all need cheering up, I thought I'd share my favourite recipe of chicken soup with you. I usually cook the first stage of this the day before serving, otherwise it can get very fatty.

Chicken Broth (Tyúklevés)

1 organic chicken	1 onion
2 bay leaves	3 carrots
1 parsnip	1 swede or kohlrabi
1 segment cabbage	½ stick celery
salt, peppercorns	parsley

Wash the chicken and put it in a big pot, cover with cold water and slowly bring to the boil uncovered. Simmer gently uncovered for 45 minutes. Remove from heat and leave to cool. Once cooled you can skim off the fat solidified on the top. Then add a medium onion (whole), 2 bay leaves, 3 carrots cut in two lengthways, 1 parsnip cut in two lengthways, 1 swede, or kohlrabi if you can get it, half a stick of celery, a segment of cabbage, salt and a few (10-12) peppercorns. Slowly bring to a simmer and continue gently simmering for a further hour or until the chicken

falls off the bone.

Strain the soup into another container. Discard the skin off the chicken – in fact feed it to the birds – they love it! When you are ready to serve the broth place some chicken, vegetables and 2 dumplings (galuska) into each soup bowl, then ladle soup over the top. Serve with finely chopped parsley sprinkled all over.

Semolina Dumplings (Galuska)

While the soup with vegetables added is cooking, beat one egg with a fork in a small bowl, add 4 flat tablespoons of semolina, mix in with the egg, then let it rest for at least an hour. (The *galuska* consistency is like pancake dough when you mix it and after it has rested it solidifies.) Bring a pot of salted water to the boil, remove from heat, then using a teaspoon, spoon the dumpling mixture into the water, return to the hot element, but turn off the heat and leave it to stand. As the dumplings absorb the water they triple in size. When you are ready to serve the soup place two *galuska* into each soup bowl, then add the vegetables, chicken and broth.

Chicken Couscous or Chicken Rice (Csirkésrizs)

You can make another dish from this delicious Chicken Broth: Make some couscous or rice in accordance with the directions on the packet, but instead of water use the chicken broth. Once it is cooked, mix in the shredded chicken and chopped up vegetables from the soup, as well as some diced gherkins. Add plenty of finely chopped parsley and serve with a green leaf or beetroot salad. This is very nutritious, enjoyable and easy to make. *Jó étvágyat!* ■

GYÖNGYÖS IMRE SHAKESPEARE-JE

Shakespeare 9. szonettjéhez fűződő megjegyzés:

Úgy látszik, hogy ez is és a következő, a tizedik is a házassulandónak az elmélkedése. Ismét ott tartunk, hogy Szabó Lőrinc szebb szótára távolabbi fogalmakat is képez és ez csak azért van, mert a szinonimák nem pontosan fedik egymást. A műfordításban az az élvezet, hogy ez bizonyos fókig megengedett!!

Shakespeare 9. Sonnet

Is it for fear to wet a widow's eye
That thou consum'st thyself in single life?
Ah! if thou issueless shalt hap to die,
The world will wail thee like a makeless wife:
The world will be thy widow, and still weep
That thou no form of thee hast left behind,
When every private widow well may keep,
By children's eyes, her husband's shape in mind.
Look, what an unthrift in the world doth spend
Shifts but his place, for still the world enjoys it;
But beauty's waste hath in the world an end,
And kept unus'd, the user so destroys it.

No love toward others in that bosom sits,
That on himself such murderous shame commits.

Szabó Lőrinc fordítása:

Könnytől félted tán egy özvegy szemét,
Hogy magányban emészt a nőtlen ágy?
Ah! ha sarj nélkül visz sírba a vég,
Mint árvult ara, gyászol a világ:
A világ lesz az özvegyed, s zokog,
Hogy nem hagytad képed magad után,
Bár mások gyermekéből a halott
Férj mindre visszanéz, mint szellemárny.
Nézd, amit a pazar elszór, helyet
Cserél csak, hiszen élvezheti más is;
De ha szépség vesz, végleg elveszett:
Elveszti a tétlen zsugorgatás is.

Nincs szerelem annak szívébe zárva,
Aki ily gyilkos szégyent hoz magára.

Gyöngyös Imre fordítása:

Attól félsz, hogy egy özvegy megsirat,
ha magányod hozza enyészését,
ha utód nélkül sorsod halni hagy,
a világ gyászol, mint szűz feleség,
a világ lesz sirató özvegyed,
hogy földi formád élve nem maradt,
minden özvegynék lelkében lehet
férjéről kép, mit lánya, fia ad.
A fecsérő bármennyit tékozol,
helycsere s a világnak élvezet.
Szépség, ha vész, végvesztébe omol
s használatlanul is csak tönkremegy.

Annak lelkében sincsen szeretet,
ki magán ilyen szégyent elkövet.

Contents

Képes ajánló – Pictured here	2	Szellemi értékeink: Füst Milán	22-23
Összetartó nép – Szentirmay Klára	3, 34	Hungarian Poets: Milán Füst	24
People Who Stick Together – Klára Szentirmay	3, 34	Can Psychologists Change the World? - Dr Endre Maurer	25
1956 emlékezete – Mózes Edith	4, 6	Barangoló: Balaton déli partja	26, 28
Mindszenty kiszabadulása – Burillák Attila	5	Wanderlust: Lake Balaton's southern shores	27
A Christmas Memorial of Cardinal Mindszenty – William Shepard	7	News about Hungarians in New Zealand	29
Hungarian Historians - István Ladányi	8	Levél Christchurchből – Vári Iván	30
Konzuli hírek - Consular News	9	Born in Budapest	30-31
Famous Hungarians: Theodore von Kármán – Paul Hellyer	10-11	WOW!	31
Levél Magyarországról – Murzsa András	12-13	Recent News from Hungary (compiled by P. Hellyer)	32-34
Kosztolányi Dezső: Halottak	13	Murzsa András, dr.: A vörös ár	34
Gyöngyös Imre: Szélgjegyzet korábbi halálomhoz	13	Kuckó	35
Ady Endre: A lelkek temetője	13	Sport – Sáfár László rovata	36
Endre Ady: The Magyar Messiahs	13	Let's Cook Hungarian – Klára Du Toit	37
Hungary, Slovakia and the Euro-Zone – Zsófia Hellyer	14-15	Gyöngyös Imre Shakespeare-je (9. szonett)	37
Napló részletek – Steiner Erzsébet	16-17	Contents	38
Diary Excerpts – Elizabeth Steiner	18-19	Value of the Forint	38
Panni Palásti: I try not to think	19	Hungarian Communities in New Zealand	38
Living Traditions: Magyar Medicine II. - Krisztina Szegedy	20-21	Impresszum	38
		Károly Patkó's paintings	39-40

VALUE OF THE FORINT

RATES AS AT 20 NOVEMBER 2010.
BASE CURRENCY IS HUF.

Currency Unit	HUF/Unit
EUR Euro	274.01
USD United States Dollar	200.19
GBP United Kingdom Pound	319.99
CAD Canada Dollar	196.82
AUD Australia Dollar	197.17
NZD New Zealand Dollar	155.99
CZK Czech Republic Koruny	11.11
HUF Hungary Forint	1.00
PLN Poland Zlotych	69.59
ROL Romania New Lei	63.72
RUR Russia Ruble	6.45

KÖVETKEZŐ SZÁM:

A Magyar Szó 2010/2011-es előfizetési évének második, illetve a 2010. decemberi számhoz beküldendő anyagot kérjük **2010. november 30-i** határidővel a szerkesztőhöz eljuttatni. Bár gépelt, vagy kézírással készült anyagot is szívesen látunk, sok munkamegtakarítást jelent, ha a küldött anyag számítógépen készült, és e-mailen, vagy lemezen (diszken) küldik el.

E-mail: magyarszo@hungarianconsulate.co.nz; postacím: PO Box 29-039, Wellington 6443.

NEXT ISSUE:

The deadline for the second issue of the 2010/2011 subscription year, that is the December 2010 issue is **30 November 2010**. Where possible please send contributions in computer-readable format (i.e. e-mail or disc). Email: magyarszo@hungarianconsulate.co.nz; postal address: PO Box 29-039, Wellington 6443.

HUNGARIAN COMMUNITIES IN NEW ZEALAND

AUCKLAND HUNGARIAN CLUB

President: Tamás Paulovics
PO Box 109-138, Newmarket, Auckland
Tel: +64 21-103-1161
Email: tpaulovits@woosh.co.nz

HUNGARIAN SOCIETY OF WELLINGTON

President: Éva Bródy Popp
1 Raroa Rd, Kelburn, Wellington
Tel: +64 4 475-7775
Fax: +64 4 475-5555
Email: p0ppsi@yahoo.co.nz

HUNGARIAN CLUB, CHRISTCHURCH

President: István Tóth
11 Hardy Street, New Brighton, Christchurch
Tel: +64 3 355-7448
Fax: +64 3 355-7458
Email: toth2@xtra.co.nz

Founder (Alapító): Paul Szentirmay

Publisher/Chief Editor (Kiadó/főszerkesztő): Klára Szentirmay

Editor/Design (Szerkesztő/tervező): Tünde Máté

Communications to: PO Box 29-039, Wellington, New Zealand 6443 tel: 64-4-973-7507 fax: 64-4-973-7509

Email: magyarszo@hungarianconsulate.co.nz

website/honlap: www.hungarianconsulate.co.nz

© Magyar Szó 1991-2010

all rights reserved/minden jog fenntarva

ISSN 1171-8978

The aim of the Magyar Szó is to serve the interest of Hungarians living in New Zealand by publicising matters of interest and importance to them, and by documenting the life of the Hungarian community in New Zealand. The first issue was published as a circular for the Hungarian Community in Wellington. Since September 1991 (issue no. 6) the Magyar Szó has nationwide coverage and is sent only to subscribers. Opinions expressed in this bulletin do not necessarily reflect those of the Magyar Szó, its editors or the Hungarian Consulate-General.

The bulletin is published every third month, commencing in September. The subscription charge (within New Zealand) for twelve months is \$40.00, students and beneficiaries, \$35.00; NZ\$45.00 to Australia, NZ\$47.00 to other places, and is payable to "Magyar Szó", or by direct debit to Magyar Szó, Bank of New Zealand (BNZ), 020585 0082725 01.